Carl Asschenfeldt-Hansen

Gullgruben: Johannes' åpenbaring

En bibelforklaring (1903–05)

Oversatt til norsk
Gamle stier · gamlestier.no

Carl Asschenfeldt-Hansen: *Gullgruben: Johannes' åpenbaring* (En bibelforklaring (1903–05)).
Tekstene er frie fordi forfatterne døde for mer enn 70 år siden. Oversettelsene er eget arbeid.
Bibelsitatene er fra Norsk Bibel 88/07.
Boka kan leses, skrives ut og deles fritt. Den nyeste utgaven finnes alltid på gamlestier.no.
Utgave 25. november 2026.

Innhold

Innledning til Johannes' åpenbaring 1
594. Apostelens fredshilsen til de sju menighetene (1,1–8) 10
595. Apostelen forteller når og hvordan Herren åpenbarte seg for ham og kalte ham til å skrive ned Åpenbaringsboken (1,9–20) 14
De sju menighetsbrevene (2,1–3,22) 20
596. Sendebrevet til menigheten i Efesos (2,1–7) 23
597. Sendebrevet til menigheten i Smyrna (2,8–11) 29
598. Brevet til menigheten i Pergamum (2,12–17) 32
599. Brevet til menigheten i Tyatira (2,18–29) 36
600. Brevet til menigheten i Sardes (3,1–6) 41
601. Brevet til menigheten i Filadelfia (3,7–13) 45
602. Brevet til Laodikea (3,14–22) 50
603. Guds trone (4,1–11) 55
604. Boken med de sju segl og Lammet (5,1–7) 59
603. Lovsangen i himmelen (5,8–14) 62
606. De fire første seglene i framtidsboken blir åpnet (6,1–8) 64
607. Martyrenes sjeler under alteret (6,9–11) 68
608. Det sjette seglet: Det store jordskjelvet og verdensbarnas angst (6,12–17) 70
609. De hundre og førtifire tusen beseglede (7,1–8) 73
610. Den store hvite flokken (7,9–17) 77
611. Det sjuende seglet åpnes. Sju engler får basuner for å fullbyrde Guds siste dommer og slik føre de helliges bønner fram til oppfyllelsen (8,1–5) 81
612. De fire første basunene (8,6–13) 84
613. Den femte basunen. Det første ve (9,1–12) 88
614. Den sjette basunen. Det andre ve (9,13–21) 91
615. Engelen med den lille åpne boken – søt og bitter da Johannes tok den til seg (10,1–11) 94
616. Templet blir målt (11,1–2) 97

617. De to mektige vitnene (11,3–6) 100
618. De to vitnenes død, oppstandelse og himmelfart, og virkningen av det (11,7–14) 103
619. Den sjuende basunen. Takkesangen i himmelen for Guds rikes seier (11,15–19) 107
620. Dragens kamp mot menigheten (12,1–6) 110
621. Djevelen blir kastet ned fra himmelen. Han mister makten til å anklage Guds menighet, og derfor bryter det fram en lovsang i himmelen (12,7–12) 115
622. Dragen forfølger kvinnen (menigheten) (12,13–17) 118
623. Dyret stiger opp av havet. Det dødelige såret blir legt, og hele jorden undrer seg (12,18–13,3) 120
624. Dyret spotter Gud og forfølger hans hellige (13,4–10) 125
625. Det andre dyret, dyret fra jorden (13,11–18) 127
626. Lammet på Sions berg med de 144 000 beseglede (14,1–5) 132
627. De tre englerøstene (14,6–13) 135
628. Under to bilder, en kornhøst og en vinpressing, framstilles på den ene siden innhøstingen av de troende, på den andre siden dommen over Guds rikes fiender (14,14–20) 139
629. Guds tjener Moses' sang og Lammets sang. De sju vredesskålene (15,1–8) 142
630. De fire første vredesskålene (16,1–9) 145
631. Den femte og den sjette vredesskålen (16,10–16) 147
632. Den sjuende vredesskålen (16,17–21) 151
633. En engel viser Johannes den store verdensbyen Babylon i bildet av en stor hore som blir båret av dyret (17,1–6) 153
634. Horen og dyret (17,7–18) 156
635. En engel kunngjør Babylons fall og synder (18,1–8) 160
636. Verdens barns tredobbelte klage over Babels fall – en engel stadfester den fullstendige undergangen (18,9–24) 162
637. Det himmelske halleluja (19,1–10) 166
638. Kristi gjenkomst, dommen over Antikrist og hans hjelpere (19,11–21) 170
639. Tusenårsriket (20,1–6) 174
640. Djevelen blir sluppet løs. Det siste stormløpet mot Guds menighet. Djevelen blir kastet i ildsjøen. Deretter dommedag (20,7–15) . 183
641. Den nye himmel og den nye jord (21,1–8) 187

642. Den herlige byen (21,9–27) 191
643. Livets vann og livets tre (22,1–5) 196
644. Det Johannes har sett og hørt i synene, blir stadfestet og beseglet for ham enda en gang som Guds sanne ord (22,6–15) 198
645. «Jeg kommer snart! Amen. Ja, kom, Herre Jesus!» (22,16–21) .201
Etterord 204
Om Carl Asschenfeldt-Hansen 205
Ordforklaringer 206

Innledning til Johannes' åpenbaring

Denne siste boken i Bibelen har fått navnet «Johannes' åpenbaring» (på gresk «Apokalypsen»). Det vil si den åpenbaringen som Johannes tok imot fra Herren og skrev ned etter hans befaling. Egentlig burde den hete «Jesu Kristi åpenbaring». Det er slik boken selv kaller seg i 1,1: «Jesu Kristi åpenbaring, som Gud ga ham for at han skulle vise sine tjenere det som må skje i hast. Han sendte bud ved sin engel og kunngjorde det i tegn for sin tjener Johannes.» Boken er altså en åpenbaring fra Gud som er gitt Johannes ved vår Herre Jesus Kristus.

Allerede i denne overskriften blir vi fortalt hva innholdet er, nemlig det som «snart skal skje».[1] Det er Guds rikes framtid. Men denne åpenbaringsboken handler særlig om rikets fullendelse, om de siste tider, om Herrens gjenkomst og alt som henger sammen med den. Slik lyder det straks i begynnelsen av boken, i 1,7: «Se, han kommer med skyene.» Og slik slutter boken, med Herrens ord: «Ja, jeg kommer snart!» (22,20).

Når Herren sier at gjenkomsten hans er noe som «snart skal skje», må vi alltid huske at Herrens ur ikke går som vårt. Gud vurderer tiden etter innholdet og ikke, som vi, etter den ytre lengden. Derfor kan tusen år for Gud være som en dag (se Sal 90,4), og en dag kan for Herren være som tusen år (2 Pet 3,8). Slik så også alle apostlene på Herrens gjenkomst, nettopp fordi de hadde det rette, dype, åndelige blikket. De hadde liksom stilt uret sitt etter Herrens. Og slik skal menigheten alltid vente på at Herren kommer.

[1] NB: «det som må skje i hast».

Ingen bok kan hjelpe oss bedre til det enn denne åpenbaringsboken som vi nå skal betrakte. Riktignok finnes det mange andre steder i Bibelen som taler om Herrens gjenkomst og de siste tider. Allerede profetene i Det gamle testamente skuet alltid framover mot det kommende seiersriket. Det gikk dem slik det så ofte går oss i fjellet. De høyeste toppene synes å ligge så nær, enda det på veien dit ennå er så mang en kløft og så mangt et mindre fjell å komme over. Slik ser det profetiske blikket ut over det som ligger imellom, fram mot avslutningen.

Også vår Herre Jesus talte mye om gjenkomsten sin i sitt kjøds dager (se Matt 24–25 og Luk 21). Det samme gjorde Herrens apostler i brevene sine. Men her i Johannes' åpenbaring kommer de enkelte trinnene i de siste tider klarere fram hver for seg. Det som andre steder i Skriften blir samlet i en kort sum eller gitt i spredte trekk, finner vi her i sammenheng.

Det er mektige og storslåtte bilder som blir rullet opp for oss. En stor del av innholdet i Åpenbaringen kommer nemlig fram i form av syner og bilder, slik vi så ofte finner det i Det gamle testamente, særlig hos Esekiel, Daniel og Sakarja. Herren «kunngjorde det i tegn» for sin tjener Johannes, står det nettopp (1,1).

Det ligger i dette at Johannes' åpenbaring ikke er tilgjengelig for hvem som helst. Bare de som har Åndens øye, kan se lys i dette Herrens lys. For den kjødelige nysgjerrigheten er boken mørke. Men det står jo også at disse tingene skulle vises for Herrens tjenere. Vi kjenner noe tilsvarende fra Herrens lignelser. Ved sin form dekker også de over de hellige sannhetene overfor det kjødelige sinnets spott, samtidig som de taler sitt mektige språk.

Bare den første delen av åpenbaringsboken, de sju menighetsbrevene, har en mer vanlig form, selv om billedspråket også finnes der i mange enkelte trekk.

Den hellige Skrift bruker så ofte symboler og tegn hentet fra jordiske former for å bringe de himmelske tingene fram for hjertene våre. Da må vi huske at også de lavere formene i tilværelsen bærer Guds tanker: naturen med dens forskjellige riker, mineralriket, planteriket, dyreriket, stjernehimmelen og så videre.

Alt det skapte er jo Guds tanke, virkeliggjort ved hans skaperkraft. De samme lovene som vi møter i det åndelige og himmelske, finner

vi på naturens lavere trinn, om enn i dunklere form. Derfor kan de skapte tingene med rette være symboler på de himmelske, selv om de selvfølgelig ikke fullt ut kan avbilde den høyere virkeligheten for oss. Likevel kan de betegne egenskapene og det åndelige vesenet i denne høyere virkeligheten.

Åpenbaringsboken henter bildene sine fra alle skapningens områder og fra alle ytre livsforhold. Ikke sjelden følger det med en uttrykkelig forklaring av hva bildene betyr. Slik blir de sju lysestakene og de sju stjernene forklart i kap. 1. Det samme gjelder røkelsen på det himmelske røkelsesalteret i 5,8, de sju faklene foran Guds trone i kap. 4, dragen i kap. 12 og så videre.

Mange steder der forklaringen ikke følger med, viser sammenhengen hva bildet betyr. De samme bildene blir ofte gjentatt, og det hjelper oss også til en dypere forståelse.

Og så har vi en stor hjelp i det profetiske billedspråket i Det gamle testamente. Åpenbaringen knytter seg nemlig på det nærmeste til profetiene i Det gamle testamente. Den inderlige forbindelsen mellom den gamle og den nye pakt er den røde tråden gjennom hele åpenbaringsboken. Mange av synene fortsetter og tar opp igjen tilsvarende syner i Det gamle testamente. Som eksempel kan vi nevne dyrene i Daniels bok kap. 7. Av det forstår vi at «dyret» her i åpenbaringsboken ikke kan bety noe annet enn den fiendtlige verdensmakten.

Endelig kan også de historiske forholdene på den tiden hjelpe oss til å forstå bildene riktig. Profetien blir jo alltid farget av de historiske forholdene Gud lar den springe fram under.

Åpenbaringens bok er en herlig gave fra vår Gud. På den ene siden er den en «trøstebok» for den lidende og forfulgte menigheten. Hvor stor trengsel verden enn får lov til å føre over Guds folk, skal det likevel ende med seier for Guds rike. Det er Herrens trøst.

Men på den andre siden er Johannes' åpenbaring også en formaningsbok. Den vitner høyt om at bare den som gjennom alle trengsler bevarer «de helliges tålmodighet og tro», får del i seieren. Det hjertet som er oppriktig overfor Herren, trenger ikke å frykte. Herren er den sterkeste, større enn den som er i verden – det er basunlyden som møter oss gjennom denne underfulle boken.

At en bok som denne er blitt forstått svært forskjellig, kan ikke undre oss. Hele den eldste kirken fram til Konstantin den store, altså martyrkirken, forstod boken slik at den handlet om de siste tider, og det er sikkert den rette forståelsen. Med et fremmedord kalles dette den eskatologiske tolkningen.

Senere var martyrtidene forbi, og det viste seg at kirkens liv her på jorden (regnet etter jordens tidsmål) hadde en lengre vei foran seg enn en hadde tenkt i de første tidene. Da kom den såkalte «kirkehistoriske» tolkningen fram. En ville finne en forutsigelse av hovedtrekkene i kirkens historie gjennom tidene i Åpenbaringens bok. Og hver tid tolket da boken ut fra begivenhetene i fortiden eller samtiden. Snart tolket en Antikrist som Muhammed, snart som andre av kirkens fiender. På Luthers tid ble det vanlig å se paven som Antikrist og så videre.

Det ligger jo en sannhet i denne kirkehistoriske forståelsen, nemlig at det som skal komme i de siste dager, har hatt sine forbilder lenge før. Både hos Muhammed og hos paven er det sannelig mange trekk av Antikrists vesen. Likevel blir Åpenbaringens skildring av Antikrist på ingen måte oppfylt av Muhammed eller paven.

Nei, vi må holde fast ved det den eldste kirken lærte, den kirken som hadde talsmenn (særlig Ireneus) som stod apostelen Johannes' tid så nær: Åpenbaringsboken handler i hovedsak om kirkens aller siste tider. Den peker på de siste trengslene som menigheten skal modnes gjennom til Herrens gjenkomst, til evig herlighet for hans folk, mens verden modnes til dommen.

I den rasjonalistiske tiden, fra slutten av 1700-tallet og et stykke inn i 1800-tallet, kom det fram enda en tolkning, den såkalte «tidshistoriske». En ville forstå åpenbaringsboken som om den bare handlet om apostelen Johannes' egen tid, og nektet at den så profetisk framover. Denne forståelsen dømmer seg selv.

Riktignok har det vel ikke vært noen tid i kirkens historie der vi finner et sterkere forbilde på de siste tider enn nettopp ved slutten av apostlenes tid. Da lot de romerske keiserne seg kalle «Herre og Gud» på antikristelig vis. Keiser Caligula krevde å bli tilbedt som gud over hele riket. I selve Roma innrettet han et tempel for seg selv med egne prester og ofringer. Ja, han ga befaling om at et bilde av ham skulle stilles opp i templet i Jerusalem.

Keiser Domitian, som apostelen Johannes var landsforvist på øya Patmos under, lot også statuene sine stille opp i templene og hele hjorder av offerdyr slakte for seg. Videre ble det ført utryddelseskrig mot de hellige (se særlig keiser Neros blodige forfølgelse av de kristne i Roma). Og selve det hedenske Roma var et klart bilde på verdenslivets vesen, et stort Babylon.

Men selv om skildringen i åpenbaringsboken har slike sterke historiske forbilder i sin egen samtid, er det like forkastelig å la den handle bare om denne samtiden. Profetiens utgangspunkt er én ting, innholdet og målet en annen. Med sitt innhold peker åpenbaringsboken langt ut over apostelen Johannes' tid. Det er historisk umulig å forstå boken med den tidshistoriske begrensningen. Det krenker også bokens åndelige verdi. I så fall ville den jo bare være en bok som var sprunget ut av menneskelig fantasi og ikke av Gud, ettersom forutsigelsene i den slett ikke gikk i oppfyllelse på den tiden.

Men hele dette synet stammer også fra et vantro, rasjonalistisk ståsted. Bare den tolkningen som forstår boken om begivenhetene i de siste tider, stemmer med det åpenbaringsboken selv gjør krav på: å være en profeti gitt av Gud om de tidene som knytter seg til Herrens gjenkomst. Og denne tolkningen har, som sagt, etter historiens vitnesbyrd vært den opprinnelige i kirken.

Oldkirken vitner med den største klarhet og bestemthet om at apostelen Johannes har skrevet åpenbaringsboken. Vi kan begynne med vitnesbyrdene fra Lilleasia, der apostelen Johannes virket, og der åpenbaringsboken må ha hatt sine første lesere. Nettopp fra disse traktene møter vi to gamle vitner om at apostelen Johannes er forfatteren, nemlig Justin og Ireneus.

Justin erklærer i et av skriftene sine: «Også hos oss har en mann ved navn Johannes, en av Kristi apostler, profetert i en åpenbaring som ble gitt ham, at de som har trodd på vår Kristus, skal tilbringe tusen år i Jerusalem, og at deretter kommer den allmenne oppstandelsen og dommen.» Disse ordene ble skrevet ikke mye mer enn førti år etter apostelens død.

Og vitnesbyrdet til Ireneus veier om mulig enda tyngre. Han var en læresvein av Polykarp, som igjen var en læresvein av apostelen Johannes. Ireneus nevner dem som hadde kjent Johannes personlig, som vitner for innholdet i åpenbaringsboken, særlig når det gjelder

den rette lesemåten av det merkelige tallet 666, som blir oppgitt som «dyrets» tall (Åp 13,18).

I den gamle syriske bibeloversettelsen mangler riktignok åpenbaringsboken. Men grunnen til det må sikkert være at denne oversettelsen særlig ble til med tanke på skriftlesningen i gudstjenesten. Johannes' åpenbaring er da blitt utelatt fordi den var mindre egnet til slik bruk.

Først fra midten av 200-tallet begynte noen ganske få kirkelærere (for eksempel Dionysius av Aleksandria) å uttrykke tvil om at Åpenbaringen stammet fra apostelen Johannes. En gjettet da på at den kom fra en mann på apostelens tid som ble kalt presbyteren (presten) Johannes, og som også skal ha vært en av Herrens disipler. Men en hadde ingen historiske grunner for denne påstanden. En hadde bare den «indre» grunnen at språket og tonen i åpenbaringsboken ikke stemte med de andre skriftene vi har av apostelen Johannes.

Det kan sannelig ikke nektes at det er en ikke liten forskjell her. Men forskjellen blir godt nok forklart ut fra den særegne karakteren Åpenbaringen har. Den er så ulik alle andre skrifter, for den hviler jo på de mektige synene og det overveldende inntrykket de gjorde på apostelen. Det kjenner vi godt fra vårt eget liv: Språket vårt kan forme seg en del annerledes når vi står under det friske inntrykket av mektige, særegne opplevelser.

Forskjellene kommer til en viss grad også av at det profetiske billedspråket fra Det gamle testamente er så sterkt framme i Johannes' åpenbaring. Men ved siden av dem finnes det også en god del likhetspunkter mellom Johannesevangeliet (og brevene) og Åpenbaringen. Vi skal bare huske at apostelen i evangeliet og brevene særlig skildrer Guds rike inne i oss. Åpenbaringen maler derimot Guds rike for oss særlig med tanke på den ytre fullendelsen.

Luther hadde ikke rett øye for herligheten i åpenbaringsboken. Særlig i den første utgaven av sin oversettelse av Det nye testamente (fra 1525) uttaler han seg mot den. Han kaller den en bok «han ikke kunne holde for apostolisk eller profetisk», og som «hans ånd ikke kunne finne seg i». Særlig var grunnen at han syntes apostlene ellers ikke holdt på med syner i skriftene sine, men «profeterte med klare og tørre ord».

I den nye utgaven av oversettelsen av Det nye testamente fra 1530 taler han likevel betydelig mildere om boken. Der går han særlig inn for den kirkehistoriske tolkningen og tolker det Åpenbaringen sier om Antikrist, om paven og pavedømmet.

Til det kan vi si at reformatorenes kall og klarsyn lå på andre punkter enn det som gjelder kirkens siste tider. Deres gjerning var å få kirken renset for pavedømmets gjerningsrettferdighet. De skulle igjen sette ordet om frelse av nåde, ufortjent, ved troen på Jesu blod høyt på lysestaken, så det kunne lyse for sjelene. Når det gjaldt de siste tider, var lyset ikke gitt dem i noen særlig grad.

Spør vi om stedet og tiden da Åpenbaringen ble skrevet, peker de eldste historiske vitnesbyrdene bestemt mot keiser Domitians tid. Ireneus, dette svært tungtveiende vitnet, sier om Åpenbaringen: «Den ble skuet for ikke lang tid siden, men nesten i vår slektsalder, mot slutten av Domitians regjering.» Slik uttaler også en del andre av kirkens eldste vitner seg.

Senere var det noen som ut fra indre grunner ville legge tiden den ble skrevet, til keiser Neros tid. Nero døde år 69, Domitian år 96. Men vi følger de eldste vitnene og regner med at åpenbaringsboken ble skrevet under keiser Domitian. Etter Ireneus' ord, «mot slutten av Domitians regjering», må tiden settes til omkring år 95.

Det blir også bekreftet ved at Johannes oppgir øya Patmos som stedet der han tok imot Åpenbaringen, og der han sikkert også skrev den ned. Patmos er en liten klippeøy i Egeerhavet, sørvest for Efesos, ikke langt fra kysten av Lilleasia.

Om grunnen til at han var der, forteller den gamle tradisjonen hos en lang rekke kirkefedre at apostelen ble forvist dit «for Guds ords og Jesu vitnesbyrds skyld» (se 1,9). Slike forvisninger ble brukt mot de kristne nettopp under Domitians forfølgelse. De gamle forfatterne legger denne forfølgelsen til Domitians femtende regjeringsår (fra september 95 til september 96). Det bekrefter jo fullt ut at år 95, historisk sett, er den mest sannsynlige tiden da Åpenbaringens bok ble skrevet.

Innholdet i Åpenbaringen følger en tydelig plan, der det ene følger av det andre i sammenheng. Vår Gud er ikke «uordens Gud» (1 Kor 14,33). Alt som stammer fra hans Ånd, går fram i hellig harmoni og dyp åndelig sammenheng.

Etter en overskrift (1,1–3) og en hilsen til leserne (1,4–8) begynner boken med å fortelle om det synet der Johannes ble kalt til å ta imot Åpenbaringen og skrive den ned (1,9–20).

Deretter (kap. 2–3) blir det fortalt hvordan Johannes fikk befaling fra Herren om å skrive til de sju menighetene i Lilleasia, som er nevnt ved navn i 1,11. Disse sju menighetsbrevene står sikkert som et bilde på det Herren har å si sin menighet alle dager, etter de forskjellige forholdene den kan være stilt i. Her er tukt, og her er trøst, en rikdom av hellige lysstråler som tjener til at menigheten blir rett beredt til å møte sin brudgom.

Deretter følger den egentlige åpenbaringen. Johannes blir rykket inn i himmelen og skuer glansen av Guds herlighet, alt sammen i billedlig form. Han ser framtidsboken forseglet med sju segl, som ingen kunne lukke opp unntatt Lammet, det slaktede Guds Lam, Jesus Kristus (kap. 4–5).

Nå blir innholdet i boken vist Johannes i en rekke syner. Først blir de seks seglene brutt (6,1–17). Det blir vist hva som må gå forut for dommen: dels at evangeliet blir forkynt over hele jorden, dels mange slags trengsler og tuktelser. Gjennom dem skal menigheten bli luttret, og verden bli ført til omvendelse eller modnes til dommen. Med kap. 7 kommer det liksom et opphold mellom det sjette og det sjuende seglet. I dette kapitlet blir det fortalt hvordan Herren vil styrke folket sitt og føre det trygt gjennom kampen til herligheten foran Guds trone.

I kap. 8 blir det sjuende seglet åpnet. Det folder seg ut i de sju basunene. Sju engler blåser hver i sin basun, og hver basunlyd er tegn på harde hjemsøkelser, varsler om den kommende siste dommen. De seks første basunene og det som fulgte av dem, er omtalt i kap. 8–9. Deretter kommer det igjen et opphold mellom den sjette og den sjuende basunen. Dette oppholdet finner vi fra kap. 10 til 11,14. Det viser oss hvordan Herren vil holde vitnesbyrdet sitt oppe i menigheten sin helt til det siste, til tross for alle fiender.

Med 11,15 begynner den sjuende basunen, og innholdet i den strekker seg helt til 22,5. Først lyder det en takkesang i himmelen foran Guds trone (11,15–19). Så viser den oss kampen den gamle dragen fører mot Guds menighet ved hjelp av «dyret fra havet» og «dyret fra jorden» (kap. 12–13). Men igjen blir det vist (kap. 14–15) hvordan Gud

har seieren ferdig for sitt folk, men vredesskålene for den gjenstridige slekten.

Disse vredesskålene kommer altså som utfoldelsen av det den sjuende basunen virker, og de blir skildret fra kap. 16 til 19,10. Den sjuende vredesskålen fører med seg Babylons undergang. Deretter blir Kristi gjenkomst malt for oss (19,11–16), så den foreløpige dommen og tusenårsriket (19,17–20,6) og den allmenne dommen og verdens fullendelse (20,7–22,5). Boken slutter med et ord som legger menigheten på hjertet at Herren kommer snart, og hvor viktig denne profetien er (22,6–21).

594. Apostelens fredshilsen til de sju menighetene (1,1–8)

I v. 1–3 har vi bokens overskrift og i v. 4–8 apostelens hilsen til menighetene. I denne hilsenen blir grunntonene i åpenbaringsboken slått an, både fylden av herlighet for Guds folk og Kristi gjenkomst til redsel for denne verden.

Allerede i overskriften viser det seg at denne boken er forskjellig fra de andre skriftene i Det nye testamente. Ellers blir den menneskelige forfatteren nevnt. Men denne boken kaller seg en meddelelse fra Jesus Kristus selv. Det minner oss om overskriften vi ofte finner hos profetene i Det gamle testamente, som i Hos 1,1 («Herrens ord som kom til Hosea») og Joel 1,1 («Herrens ord som kom til Joel»). Slik kaller åpenbaringsboken seg en profetisk bok.

Gud Fader har «gitt» sin enbårne Sønn å bære fram denne åpenbaringen for sine tjenere. Sønnen taler ikke av seg selv (Joh 8,38 og 12,49). Det er bokens guddommelige myndighet som blir understreket for oss. Derfor slutter boken også med å uttale dom over dem som legger noe til eller tar noe bort fra ordene i denne profetiens bok.

Overskriften sier ikke bare hvem åpenbaringen kommer fra, og hvem den er til, men også hva den går ut på. Den vil vise Kristi tjenere Guds råd for framtiden, det som skal komme, og komme «i hast». Sett med Guds øye – og slik ser det profetiske blikket – er alt dette nær. Hundreår er bare som dager.

Det er sine tjenere Kristus vil innvie i Guds råd, fordi han regner sine tjenere som sine «venner» (Joh 15,15). Det er nåde å få leve i fortrolighet med Gud. Men når vår store Herre bøyer seg ned til oss for å kunngjøre oss sitt råd, er det ikke for å tilfredsstille nysgjerrigheten.

Det er for å hjelpe oss til å tjene ham bedre. Og han valgte ut «sin tjener Johannes», den disippelen Jesus elsket, til å bære dette lyset ut i menigheten.

Som vi allerede har nevnt i innledningen, peker uttrykkene «vise» og «kunngjøre i tegn» (v. 1) på at lyset over framtiden skulle bli gitt gjennom bilder og tegn. Som ved flere av profetiene i Det gamle testamente er det også her en engel som er virksom, sendt ut av Kristus. Både hos profeten Sakarja og profeten Daniel hører vi om en slik engel som hjalp profetene til rette med å ta imot og forstå synene.

I v. 2 blir det understreket hvordan Johannes trofast har kunngjort alt han hørte og så. Og endelig i v. 3 blir det lyst velsignelse over hver den som tilegner seg ordene i denne profetien på rett måte. Der vil han finne all den trøst og styrke han trenger for alt det som ligger foran. Og formaningen blir begrunnet nettopp med at «tiden er nær».

Ordet «leser» kan også oversettes «leser høyt». Da tenkes det på menigheten når den er samlet. Måtte da også vi, når vi nå går gjennom denne åndsfylte boken sammen, alltid ha for øye at «tiden er nær». «Snart han kommer å hente sin brud fra det fremmede land til sin Gud.»

Med v. 4 begynner apostelens fredshilsen til de første leserne av åpenbaringsboken, «de sju menighetene i Asia». Hvilke disse sju menighetene er, hører vi i v. 11. Der befaler Herrens røst Johannes å sende åpenbaringsboken til disse menighetene: Efesos, Smyrna, Pergamum, Tyatira, Sardes, Filadelfia og Laodikea. Alle lå i den vestlige delen av Lilleasia, som i romerriket ble kalt «provinsen» Asia.

Fredshilsenen lyder her helt som hos apostelen Paulus («Nåde være med dere og fred»). Men den blir utvidet til en fredshilsen fra den treenige Gud. Gud Fader blir kalt «ham som er og som var og som kommer». Dette er en omskrivning av det hebraiske navnet Jehova. I 2 Mos 3,14 blir dette navnet forklart slik: «Jeg er den jeg er.» Det vil si han som alltid blir den samme i all sin gjerning til vår frelse. Ordet «han som kommer» peker på rikets fullendelse. Gud Fader kommer gjennom Sønnen.

Den Hellige Ånd blir kalt «de sju ånder som er for hans trone». Sjutallet er det hellige tallet, kjennetallet for Guds åpenbaring overfor verden, for hans pakt med mennesker (3 er Guds tall og 4 verdens

tall). Sjutallet blir brukt til å betegne den hellige fullkommenhet og mangfoldighet.

De sju Guds ånder betegner altså Den Hellige Ånd i hans altomfattende virke. Derfor trer også menigheten, som er Åndens verk, fram i sjufoldig skikkelse. Og igjen og igjen vil vi finne sjutallet i åpenbaringsboken der det er tale om Herrens gjerning, enten til velsignelse eller til dom. At Ånden er foran Guds trone, betyr at han går ut fra Gud og blir sendt ut av ham.

Jesus Kristus blir nevnt sist, fordi han er midtpunktet i Åpenbaringen, den som alt i det følgende skal dreie seg om. Han blir kalt (v. 5) «det troverdige vitne», han som det ikke er svik i munnen på. Videre blir han kalt «den førstefødte av de døde». Det ordet minner oss om Kol 1,18, der Paulus bruker det samme uttrykket. Oppstandelsen er en fødsel til et nytt liv, og Jesus Kristus er den første som har brutt den nye veien og drar sine frelste etter seg. Endelig blir han kalt «herskeren over kongene på jorden» («Kongers konge», se 19,16).

Til denne rike betegnelsen av vår Frelser slutter det seg et ord med takk og lovprisning for hans gjerning for oss, for det hans folk har i ham. Som den største gaven fra hans kjærlighet nevnes først syndenes forlatelse i hans blod (v. 5). Deretter nevnes den salige livsfylden som følger med syndenes forlatelse: Han har «gjort oss til et kongerike, til prester for Gud, sin Far» (v. 6), altså til et samfunn som står under ham som kongen. Men at hans undersåtter her blir kalt «prester», betyr at de troende lever med direkte adgang til Faderen.

Det som lød til Israels folk ved Sinai-fjellet: «Dere skal være et kongerike av prester for meg» (2 Mos 19,6), er blitt virkelighet i Kristus Jesus. Ved ham skal alle rikets undersåtter en gang i fullendelsen selv bli konger og «herske sammen med Kristus» (Åp 20,4).

Mens Johannes dveler ved det Kristus har gjort for sin menighet, slutter han med en lovprisning til denne Frelseren. Så føyer han til (v. 7–8) den gjerningen av Kristus som denne boken særlig skal dvele ved, nemlig hans synlige gjenkomst til dom over alle hans fiender. For hovedsaken i åpenbaringsboken er å skildre Guds rikes endelige seier over den opprørske verden. Til denne seieren er jo den kommende herligheten for Guds barn knyttet.

Uttrykkene som Herrens gjenkomst her blir skildret med, hviler på to ord i Det gamle testamente. Det ene er Dan 7,13 («se – en som lignet

en menneskesønn kom med himmelens skyer»), det andre Sak 12,10 («de skal skue opp til meg som de har gjennomstunget. Og de skal sørge over ham … og klage sårt over ham»). Ordet her minner også sterkt om Herrens ord i Matt 24,30 («alle folk på jorden skal bryte ut i klagerop, og de skal se Menneskesønnen komme på himmelens skyer med kraft og stor herlighet»).

At Herren kommer i skyene, betegner alltid at han kommer i himmelsk herlighet. Han skal komme synlig for hvert øye, også for de vantros øye. De blir her betegnet som «de som har gjennomstunget ham». I Sak 12,10 blir dette ordet brukt om jødene i deres vantro. Her betegner det vantroens sinn generelt.

Åndelig talt er alle fiender av Kristi kors den dag i dag med på å gjennombore ham. På samme måte sies det i Hebr 6,6 om dem som faller fra troen, at de «på nytt korsfester Guds Sønn». Og Bernhard av Clairvaux synger i salmen sin: «Verden kroner deg med torner.» Meningen er altså at også Herrens bitre fiender skal se ham.

«Og alle jordens slekter skal gråte sårt over ham.» «Jordens slekter» betegner her de jordbundne massene. De skal jamre, ikke med angerens sorg (i grunnstedet hos Sakarja er det Israels angersmerte som blir betegnet, men her er det annerledes), men med fortvilelsens bitre klage. På gjenkomstens dag er omvendelse ikke lenger mulig.

Dette ordet om Kristi gjenkomst stadfester Johannes med et «Ja, amen». Og apostelen gir oss Gud Herrens egen stadfestelse av dette ja og amen: «Jeg er Alfa og Omega, … han som er og som var og som kommer, Den Allmektige.» I disse ordene sammenfatter apostelen hvordan Gud åpenbarte seg for ham. Det er summen av det Åpenbaringen forteller om Gud Herren: Han er kilden til verdens utvikling, men også målet for den, han som begynner og fullender.

Alfa og Omega er jo den første og den siste bokstaven i det greske alfabetet, det samme som vår A og Å. Den Gud som omslutter alt med sin allmakts hånd, setter liksom sitt segl under budskapet om Kristi gjenkomst med disse ordene. For Guds folk er dette Guds segl en salig trøst. Gjennom disse ordene lyder det til Herrens brud:

Han kommer selv, han kommer
å dempe all din ve
og gjør en liflig sommer
av all din trengsels sne!

595. Apostelen forteller når og hvordan Herren åpenbarte seg for ham og kalte ham til å skrive ned Åpenbaringsboken (1,9–20)

Dette avsnittet inneholder følgende: Johannes forteller (v. 9–10) hvor og under hvilke forhold synene ble gitt ham, og når det skjedde. Han hører Herrens røst som en basun. Den befaler ham å skrive synene ned i en bok og sende den til sju navngitte menigheter i Asia (v. 11). I v. 12–16 beskriver han den skikkelsen Herren åpenbarte seg i. I v. 17–20 forteller han om den overveldende virkningen synet hadde på ham, men også om Herrens kjærlige og mektige ord, som tok frykten bort.

Når han omtaler seg selv (v. 9), kaller han seg heller ikke her apostel, like lite som i v. 1 og v. 4. Han er bare en «bror», som overfor det profetiske lyset stilte seg helt på linje med de andre Guds barn. Vi så også i Johannes' andre og tredje brev hvordan han der bare kalte seg «den eldste». Han nevner tre ting som hans fellesskap i Herren med brødrene bestod i: trengselen, riket og tålmodet i Jesus.

Ordet i grunnspråket for tålmodighet betegner den utholdende standhaftigheten som ikke gir opp i kampen. Nettopp slik blir den broen som fører fra trengselen over i riket. I disse tre tingene Johannes nevner, møter vi grunntonen i Åpenbaringen. Den skildrer for oss trengselstidene, men også det kommende herlighetsriket for hver den som bevarer «de helliges tålmodighet og tro» (13,10). Det er det samme som apostelen Paulus i 2 Tess 3,5 kaller «Kristi standhaf-

tighet»:[1] den faste utholdenheten som preget vår Frelser, og som han vil legge inn i sine troendes skrøpelighet.

Videre forteller Johannes at han var på øya Patmos «for Guds ords og Jesu vitnesbyrds skyld» (se innledningen). Denne nokså øde øya med sin stillhet ble nå som en helligdom ved Herrens åpenbaring. Den skjedde på «Herrens dag» (v. 10), og med det må vi forstå ikke den ytterste dag, men søndagen.

Som vi hører andre steder i Den hellige skrift, hadde den første dagen i uken allerede i apostlenes tid sin egen plass blant ukedagene. Det var Herrens oppstandelsesdag, og på den åpenbarte han seg to ganger for disiplene sine (se Joh 20,19 og 20,26, åtte dager etter). I Apg 20,7 fortelles det hvordan disiplene i Troas var samlet til nattverd på den første dagen i uken. Og i 1 Kor 16,2 råder Paulus de hellige i Korint til å legge noe til side på den første dagen i uken for å hjelpe andre.

Navnet «Herrens dag» om søndagen finner vi riktignok ikke brukt noe annet sted i Skriften enn her. Men vi finner det samme uttrykket allerede i et brev fra Ignatius, biskop i Antiokia, skrevet ikke så lenge etter Åpenbaringsboken. På den tiden var altså dette navnet på søndagen helt vanlig. Herrens oppstandelsesdag passer så godt til innholdet i Åpenbaringen. For med hans oppstandelse er hans gjenkomst gitt.

Når Johannes sier at han var «bortrykket i Ånden», vil det si at han ved Guds Ånd ble satt i en tilstand av samme slag som profetene. Der blir det indre øyet og øret åpnet til å se og høre de himmelske tingene. På lignende måte forteller apostelen Paulus i 2 Kor 12,2–4 at han ble «rykket like inn i den tredje himmel» og «inn i Paradis». Og Paulus legger til at han ikke visste om han var «i legemet eller utenfor legemet». «Gud vet det», føyer han til.

Johannes hørte bak seg «en veldig røst, likesom av en basun». Basunrøsten betegner ikke bare at røsten var sterk. Både i Det gamle og i Det nye testamente brukes basunen svært ofte som bilde på Guds røst. Med basunklang vil han samle sitt folk (3 Mos 23,24 og Matt 24,31), og med basunklang vil han føre sitt folk i hellig krig mot fiendene (se Josva ved Jeriko og Åp 8,2: de sju basunene).

[1] NB: «vente på Kristus med tålmodighet».

Ved røstens første ord: «Jeg er Alfa og Omega, den første og den siste»,[2] forstod Johannes straks hvem som talte til ham. Hvor mye det ligger i dette ordet, «den første og den siste»! Jesus Kristus er før hele skapningen, for alle ting er blitt til ved ham. Men han skal også være den siste når verdens gang er fullført. Da skal han sitte på sin herlighets trone og «som den siste stå fram på støvet» (Job 19,25).

Også i det enkelte menneskelivet var han jo den første, han som begynte sitt verk i oss i vår dåps stund. Og han vil være den første og den siste hver dag for sine troende: den første i tankene våre når vi våkner om morgenen, den siste når vi slumrer inn om kvelden. Og når vi en gang slumrer inn i den siste søvnen, vil han også være den første øyet vårt skal møte hisset («Når jeg våkner, skal jeg mettes ved synet av din skikkelse», Sal 17,15).

De sju menighetene som Johannes får befaling om å sende Åpenbaringsboken til, ligger, som før nevnt (se v. 4), i Vest-Asia. Det begynner med Efesos som hovedstedet i kirkelig henseende, og de andre byene ligger i en krets rundt den. Bare to av dem blir omtalt ellers i Det nye testamente, nemlig Efesos og Laodikea. Det er også til disse menighetene de brevene blir sendt som vi finner i kap. 2–3.

Det første Johannes ser når han vender seg om, er sju lysestaker av gull, og midt mellom dem en som lignet en menneskesønn. Han var kledd i en fotsid kappe, ombundet med et gullbelte under brystet. Hodet og håret skinte som hvit ull eller snø, og føttene som hvitglødende malm. Skikkelsen hadde sju stjerner i den høyre hånden, og et tveegget, skarpt sverd gikk ut av munnen hans. Hele skikkelsen så ut som en sterk solglans (v. 16).

Dette kan jo ikke bety at vår Frelser ser slik ut der han nå er ved sin Fars høyre hånd i himmelen. Det følger allerede av at Johannes andre steder ser ham som et slaktet Lam eller som rytteren på den hvite hesten. Frelserens skikkelse er symbolsk her som de andre stedene. Den betegner hans vesen, de egenskapene og den gjerningen som hører ham til.

Hva de sju gullysestakene (v. 12) betyr, blir forklart for oss i v. 20. Den sjuarmede gullysestaken i templet var et bilde på Guds menighet. På samme måte betegner også de sju gullysestakene her Guds menig-

[2] NB har ikke disse ordene i v. 11, men se v. 8 og 17.

het i sin helhet, som bærer av Den Hellige Ånds lys. At de sju armene på den ene lysestaken i den gamle pakt her er blitt til sju lysestaker, peker på forskjellen mellom den ene menigheten i den gamle pakt, den israelittiske, og de mange folkemenighetene som er blitt til under den nye pakt.

At lysestakene var av gull, kommer av at gullet, som ikke ruster eller blir tilsølt, fremfor alle metaller er bildet på Guds rikes herlighet.

At Herren åpenbarte seg mellom de sju lysestakene, peker på at Frelseren står midt i sin menighet. Uttrykket «en som lignet en menneskesønn» viser tilbake til Dan 7,13, der det fortelles om «en som lignet en menneskesønn», som «kom bort til den gamle av dager og ble ført fram for ham».

Herrens drakt minner også mye om synet som blir omtalt hos Daniel (Dan 10,5–6). Den lange kappen («fotsid» betyr at den nådde ned til anklene) minner om den lange, hvite kledningen som hørte til prestenes og yppersteprestens embetsdrakt. Det gjør også gullbeltet, som var spent om «brystet». For slik brukte prestene det.

At hodet og håret var hvitt, «som hvit ull, som snø», er bildet på renhet og hellighet. At øynene var som en ildslue (se også Dan 10,6), betegner Herrens altgjennomtrengende og altseende blikk. At føttene lignet «hvitglødende malm» (slik bør ordet i grunnteksten helst gjengis), viser at han kommer med dommens ild og tråkker ned alle fiendens makter (se Sal 60,14: «Ved Gud skal vi gjøre storverk, og han skal tråkke ned våre fiender»). At røsten hans lød «som bruset av vannmasser», betegner det mektige i røsten, som ikke kan overdøves eller overhøres.

«De sju stjernene» han hadde i sin høyre hånd, hører vi mer om i v. 20. Der blir det sagt at de betegner «engler for de sju menighetene». Noen har forstått det om virkelige himmelske engler, egne skytsengler for menigheten. Men når vi leser det som nå i kap. 2–3 blir rettet til disse englene, der de ikke bare får ros, men også alvorlig tukt, forstår vi at ordet engel her må betegne det samme som menighetens forstander.

Ordet engel betyr jo egentlig bare «utsending», og slik er også menighetens forstandere og åndelige ledere sendt fra Gud. Navnet engel er deres hedersnavn. At disse åndelige lederne blir sammenlignet med stjerner, finner vi allerede i Dan 12,3: «De som har ført mange

til rettferdighet, skal skinne som stjernene, evig og alltid.» Slik stjernene sprer lys fra den mørke himmelen, slik er Guds tjenere satt til å kunngjøre Guds råd, som er så mørkt for mennesker.

Hos irvingianerne er navnet «engel» rett og slett blitt betegnelsen på et eget embetstrinn. Men det har ingen støtte i Ordet. I Det gamle testamente brukes navnet engel om profeter (se Hag 1,13) og om prester (se Mal 2,7).

Hvor vakkert at de sju stjernene var i Herrens høyre hånd! Det sier at Herrens sanne tjenere blir båret av hans hånd. Det er et herlig løfte for alle som skal stå på den ansvarsfulle, ledende plassen.

Det tveeggede, skarpe sverdet som gikk ut av Herrens munn, er jo tydelig nok bildet på Herrens ord (se den helt lignende betegnelsen på Ordet i Hebr 4,12).

Til slutt blir denne skildringen av den underfulle skikkelsen avsluttet med den allmenne betegnelsen at ansiktet hans (kanskje heller «utseendet») var «som solen når den skinner i sin kraft», altså en mektig stråleglans (se Mal 4,2: «rettferdighetens sol … med legedom under sine vinger»). Vi blir også minnet om forklarelsen på fjellet (Matt 17,2: «Hans ansikt skinte som solen»).

I v. 17 blir den umiddelbare virkningen synet hadde på Johannes, skildret. I Dan 10,8–9 hører vi at Daniel sank sammen, som lammet av det overveldende inntrykket av synet. Slik gikk det også med Johannes. Men slik ordet og håndspåleggelsen reiste Daniel opp, slik skjedde det også her. «Frykt ikke!» lød det til Johannes, mens Herren la sin høyre hånd på ham.

Dette «frykt ikke» hadde Johannes så ofte hørt fra sin Mester i hans dager i kjødet. Slik taler Herren alltid til sine oppriktige venner. Og det er liksom grunntonen gjennom Åpenbaringsboken når det gjelder Kristi menighet. Den trenger ikke å frykte. For Herren vil føre den gjennom trengselens vann til det himmelske Kanaan.

Det makter Herren, for han er «den første og den siste» – og «den levende», blir det føyd til. Han har livet i seg selv (Joh 5,26) og makter å gi sine venner livet. Nettopp derfor gikk han gjennom døden for oss («Jeg var død»). Men nå lever han alltid for å gå i forbønn for oss (Hebr 7,25). At han er «levende i all evighet», at døden ikke lenger har

noen makt over ham (Rom 6,9), blir stadfestet med et «amen».[3] Nå har Guds Sønn «nøklene til døden og dødsriket» i sin hånd.

Dødsriket (på gresk Hades) er ikke det samme som ildsjøen, det siste pinestedet. At Herren har nøklene i sin hånd, rommer den trøsten at han makter å lukke sine venner ut av døden og føre dem til livets oppstandelse. «Den som tror på meg, skal leve om han enn dør» (Joh 11,25).

Så slutter dette avsnittet med at Herren gjentar den befalingen han allerede før (v. 11) hadde gitt sin venn Johannes, befalingen om å skrive ned det han fikk se. Og her føyes det til: «det som nå er, og det som skal komme etter dette». I v. 20 blir dette igjen betegnet nærmere som «hemmeligheten med de sju stjernene» og «de sju gullysestakene».

«Det som nå er», peker nærmest på de sju menighetsbrevene. De skildrer menighetslivets daværende tilstand i sjufoldig skikkelse, som et bilde på det menigheten i alle tider må ha for øye. «Det som skal komme etter dette», betegner nærmest de synene som følger, og som særlig gjelder framtiden, de siste tider. Men både det ene og det andre skal hjelpe oss til å tyde Guds rikes hemmelighet, det som er skjult i Guds råd, og gjennom det kaste lys over menighetens framtid.

Opp, opp på vakt
av ganske makt
og våk med alle fromme!
Våker, som Guds Sønn har sagt,
til dere ser ham komme!

[3] NB har ikke «amen» her.

De sju menighetsbrevene (2,1–3,22)

Vi kommer nå til de brevene som Johannes etter Herrens befaling skulle sende til de sju menighetene i Asia som er nevnt i kap. 1,11. Egentlig er brevene stilet til engelen eller forstanderen for hver enkelt menighet. Men forstanderen står bare på menighetens vegne, slik at brevene fullt ut gjelder også de enkelte medlemmene i menigheten. Det går fram av at tiltalen av og til skifter fra entall, «du», til flertall, «dere» (se kap. 2,23–25).

Det har kommet fram mange forskjellige tanker om disse brevene. Noen har spurt om de bare skulle gjelde de sju nevnte menighetene i Lilleasia, eller om innholdet sikter langt videre ut i framtiden. Like sikkert som det er at innholdet i brevene knytter seg til bestemte forhold i de daværende menighetene, like sikkert synes det å være at formålet umulig kan være begrenset til bare å gjelde dem.

Det går allerede fram av at denne Jesu Kristi åpenbaring etter kap. 1,1 vender seg til alle Jesu Kristi «tjenere». Det ligger i dette at de sju menighetene her står som uttrykk for hele kristenheten. Det blir også betegnet ved sjutallets symbolske betydning. Det var jo ellers mange flere menigheter i de traktene, for eksempel i Kolossæ og i Troas.

Vi har nevnt at sjutallet overalt i Johannes' åpenbaring, som i hele det profetiske språket, er det hellige tallet. Det betegner Herrens menighet i sin helhet som Guds verk og som bolig for Guds Ånd. Og når Herren har valgt nettopp disse sju menighetene, må det komme av at de forskjellige tilstandene og forholdene i dem til sammen gav et fyldig bilde av det som gjennom alle tider vil vise seg i Guds menighets liv her på jorden. Det gjelder både det Herren har behag i, og det han

mishager, både det som er menighetens styrke i Gud, og det som er dens fristelse og særlige fare.

Derfor lyder ropet ved slutten av alle brevene alltid slik: «Den som har øre, han høre hva Ånden sier til menighetene!» Dette sier oss tydelig nok at det som blir talt til den enkelte menigheten, ikke bare har et ærend til den, men til alle menighetene.

Men så kommer det nye spørsmålet om de enkelte brevene har et særlig ærend til visse bestemte tider i kirkens senere historie. Det er noen som har villet lese hele kirkehistorien i hovedtrekk ut av de sju brevene. Den første menigheten det skrives til, Efesos, skulle da framstille apostlenes tid. Den andre menigheten, Smyrna, skulle framstille martyrtiden. Den tredje, Pergamum, skulle peke på keiserkirkens dager fra Konstantin den store av, med dens massekristendom og forfall i kirketukten. Den fjerde menigheten, Tyatira, skulle da betegne pavekirken.

Om den kirkehistoriske tydningen av det 5., 6. og 7. brevet hersker det større usikkerhet. Noen forstår det 6. og andre det 7. brevet om nåtiden, kirken i våre dager. En noe lignende tolkning er lagt fram på en åndfull måte av Grundtvig. Han lar likevel brevene gjelde ikke så mye de forskjellige tidsrommene i kirkehistorien, men de forskjellige folkekirkene innenfor den hellige, allmenne kirke.

I sitt «kirkelige sagakvad», «Kristenhetens sjustjerne», sammenligner han de sju menighetene med 1) den hebraiske menigheten, 2) den greske, 3) den latinske, 4) den engelske, 5) den tyske og 6) den nordiske folkemenigheten. Den sjuende skulle da være en framtidig folkekirke som ennå ikke har sprunget fram, og Grundtvig gjetter da på den indiske.

Disse sju folkemenighetene følger nok etter hverandre, men er jo likevel delvis også samtidige. De er som grenene på én og samme stamme, som jo kan skyte nye grener uten å miste de gamle.

Men når vi tolker de enkelte brevene, vil vi se at selv om ikke så få trekk har sin motsvarighet i de nevnte folkemenighetene, er det likevel mye annet som ikke passer. Den rette forståelsen av disse brevene er åpenbart den som også er den eldste i kirken: at brevene er rettet til menighetene gjennom alle tider. Derfor kan en jo stadig, snart her og snart der på kirkens åker, finne likhetspunkter med det som står i det ene eller det andre brevet.

Alle martyrtider i kirken har som sitt særlige brev det andre menighetsbrevet, brevet til Smyrna. Slike tider finnes jo ikke bare i kirkens første århundrer, men dukker opp igjen og igjen (Uganda, Kina osv.). Tider der den ytre iveren kan være stor nok og oppriktig nok, men der drivkraften ikke lenger har den rette inderligheten i seg, ville særlig ha med det første menighetsbrevet å gjøre. Men også slike tider er jo ikke begrenset til én kirketid eller én folkemenighet. De dukker fram i mange tider og blant mange folkeslag.

Det er nettopp den underfulle velsignelsen ved disse brevene at de er et speil for menighetene i alle tider og for alle kristnede folkeslag. Og de er det ikke bare for menighetene som helhet, men også for hvert enkelt medlem av Herrens menighet. Hvert enkelt troende menneske er jo med sitt indre liv et avbilde av det som i større trekk rører seg i de helliges samfunn og den hellige, allmenne kirke. Derfor er det så umåtelig mye både til trøst og tukt, til oppmuntring og til advarsel, også for hvert enkelt Guds barn i disse sendebrevene.

Men det gjelder jo i det hele alt Guds ord at det har noe å si til alle slekter og til alle tider, til hver enkelt sjel. Likevel er det særegne ved disse sju brevene at de er som den store overhyrdens visitastale. I den kunngjør han for underhyrdene og hjorden sin dom over dem. Herrens ord i disse brevene ser over menighetens tilstand i sin helhet på en helt særlig måte. Derfor er det med rette blitt sagt at disse brevene «i iøynefallende grad hører til Skriftens perler».

Vi ser den store Mesteren sitte ved smeltedigelen for å lutre sitt folk, slik en lutrer gullet og sølvet (Mal 3,3). Brevene er som en «forhall til framtidsprofetiens helligdom». De tjener til å avverge en bare nysgjerrig inntrengning i de siste tiders hemmelighet. For de peker så alvorlig på hvordan hjertet må stå for at en kan være rede ved Herrens gjenkomst.

Den store Mester kommer,
så kjærlig er hans id,
han sitter ved smeltediglen
og lutrer sølvet med flid.

596. Sendebrevet til menigheten i Efesos (2,1–7)

Hvor særegne de sju menighetsbrevene enn er hver for seg, har de likevel mye felles. Alle faller de i tre deler. 1) Innledningen. Her gir Herren Johannes befaling om å skrive til hver enkelt menighet det han nå vil si den. Deretter kaller han seg selv med forskjellige navn etter det særlige innholdet i hvert brev. 2) Hoveddelen i brevet. Den inneholder Herrens bedømmelse av menigheten, av hele dens ferd med lys og skygge, og den oppmuntringen eller formaningen som svarer til det. 3) Slutningen. Den inneholder alltid et løfte og et rop om å gi akt på Ordet.

I de tre første brevene kommer ropet foran løftet, i de fire siste etter. Denne forskjellen i formen skal kanskje tjene til å innskjerpe at ropet («Den som har øre, han høre hva Ånden sier til menighetene!») gjelder hele brevet, også løftet til slutt.

Når det gjelder innledningen i dette brevet (v. 1), skal vi legge merke til at Herren først kaller seg «han som holder de sju stjernene i sin høyre hånd». Her står det ikke bare, som i kap. 1, at han «har» dem i sin hånd, men at han «holder» dem (etter grunnteksten egentlig «har et fast tak i dem»). Det ligger i dette at ingen kan rive dem ut av hans hånd. Det er trøsten. Men samtidig betegner det hans makt til å kaste dem fra seg om de faller for hans dom. Det er lykkelig, men også ansvarsfullt å være satt til å lyse i menigheten som forstander og veileder.

Når det her blir sagt at Herren «går» mellom de sju gullysestakene (i kap. 1,13 stod det bare at han var midt mellom dem), betegner det hans nærvær i menigheten som en levende, stadig virksomhet.

I v. 2–6 får vi hovedstykket i brevet. Det viser oss bildet av en menighet som er nidkjær i arbeidet for Guds rike, særlig for den rene lære og for å øve tukt mot et vrangt liv. Men den har den sørgelige mangelen at den har forlatt sin første kjærlighet. Nidkjærheten er blitt mer vanemessig og ytre. Den indre drivkraften er blitt uren og slapp.

I v. 2–3 sier Herren hva han gleder seg over ved denne menigheten. «Jeg vet om dine gjerninger.» Også dette ordet, som Herren begynner med, er felles for alle brevene. Med det betegner Herren seg som den allvitende, som ingenting er skjult for (se kap. 1,14: «øynene hans som en ildslue»).

Med «gjerninger» må vi, som sammenhengen viser, forstå ikke bare disse eller hine enkelte gjerningene, men menighetens forhold i sin helhet, slik det indre livet gav seg til kjenne. Denne dypere forståelsen av gjerningene finner vi oftere i Den hellige skrift, se for eksempel Joh 3,20–21 og Rom 2,6. Herren ser tvers gjennom oss. For hans øye kan ingenting skjules, ikke engang den innerste kroken i hjertet. «Alt ligger nakent og bart for hans øyne» (Hebr 4,13).

Det første Herren peker på som noe hans øyne ser på med velbehag, er menighetens anstrengte og utholdende arbeid (egentlig «slit»). Og dernest at menigheten stod med hellig tukt mot dem som levde et vrangt liv («du ikke kan tåle de onde»), og mot vrang lære («Du har prøvd dem som kaller seg selv apostler, og ikke er det, og du har funnet at de er løgnere»).

Med disse falske «apostlene» siktes det vel ikke bare til jødekristne vranglærere av det slaget Paulus hadde så mye strid med, de som ville føre de troende inn under lovens åk. Det tenkes sikkert på alle slike som falskt sa at de kom i Herrens navn. Ordet «apostler» brukes jo flere steder i Det nye testamente i videre betydning (se Apg 14,14 og 2 Kor 11,5 og 13).

Det er Herrens gode vilje at menigheten hans skal stå årvåken og holde vakt ved grenseskjellet. En slapp toleranse refser Herren gang på gang i disse brevene (se v. 14). Det finnes en «mildhet» og fordragelighet som er av djevelen.

I v. 3 gjentar Herren sin anerkjennelse av menighetens utrettelige iver for Herrens navns skyld. Å tåle et vanhellig liv og en vanhellig lære, det kunne den ikke. Men å tåle å lide og arbeide for at Herrens

navn ikke skulle bli vanhelliget, det kunne den. Det Luther peker på i forklaringen til den første bønnen i Fadervår: «Men den som lærer og lever annerledes enn Guds ord lærer, han vanhelliger Guds navn blant oss», det våket også denne menigheten over.

Og Herren glemmer aldri det som er gjort for hans navns skyld. Det leser vi også i Hebr 6,10: «For Gud er ikke urettferdig, så han skulle glemme det verket dere har gjort, og den kjærligheten dere har vist mot hans navn.» Det skulle også vi troende lære av vår store Herre: ikke å la manglene få oss til å glemme det vakre som er å finne hos brødrene og søstrene, Guds Ånds verk i dem.

Herren gjentar denne anerkjennelsen sin i v. 3 før han legger fram sin alvorlige klage mot menigheten. Nettopp når vi har noe alvorlig å legge fram mot en bror eller søster i Herren, må vi ikke glemme å vedkjenne oss det som var rett for Gud hos dem.

I v. 4 finner vi Herrens korte, men tunge anklage mot denne menigheten. «Men» – hvor vemodig et slikt «men» er! – «jeg har imot deg at du har forlatt din første kjærlighet.» Ordene peker på Kristus som brudgommen og menigheten som bruden. De minner om ordet i Jer 2,2: «Så sier Herren: Jeg minnes din ungdoms hengivenhet, dine forlovelsesdagers kjærlighet.»

Med den «første kjærlighet» må vi jo ikke forstå den første friskheten i følelsen som et menneske erfarer når det gir Herren sitt hjerte. Det er morgenduggens friskhet som gjør den første tiden i troen så uforglemmelig, den sterke følelsen av herligheten i alt det nye en gikk inn til. Denne friske gleden og salige jubelen kjennes jo ikke engang hos det oppriktige Guds barn helt på samme måten når morgenstunden er blitt til middagshete.

Det er ikke det Herren retter anklagen sin mot. Det må forstås rett. For sjelefienden vår bruker ofte dette ordet fra Herren til å skremme også oppriktige Guds barn i tørre og trange tider, ved at han på sin løgnaktige måte fordreier meningen i ordet.

Nei, det dette ordet fra Herren rammer, er et begynnende frafall i forholdet til Herren i lønnkammeret. Det er en svekkelse av inderligheten, der det vanemessige har begynt å tre i stedet for kjærlighetens hjertetrang. En slik tilstand kommer av at en annen kjærlighet har begynt å snike seg inn: den gamle kjærligheten til verden i en eller annen skikkelse, kanskje til pengene, til egen ære eller lignende.

Det er dette Brorson synger om i sin alvorlige salme («Ak, min rose visner bort»): «Sion, hele saken er: verden, verden du begjærer; hennes skjulte glød gnistrer i ditt kjød – brenn deg ikke, det er din død!» Utad, for mennesker, merkes det kanskje ikke så mye ennå. Men Herrens øye ser hvordan den selvforglemmende, barnlige kjærligheten er avløst av en nidkjærhet med «fremmed ild», hvordan vårt eget på sørgelig vis har blandet seg med den hellige iveren for Gud.

«Husk derfor hva du er falt fra. Omvend deg, og gjør de første gjerninger!» Slik lyder det alvorlige ordet fra Herren. Han kaller det et fall, vel ikke ut av nådestanden, men likevel et fall fra det stadiet der Herren kan bevare oss. Det er et fall som vil ende med frafall om ikke hjertet vender tilbake til de «første gjerninger», de som sprang ut av Kristi kjærlighet. Den er det eneste som gir gjerningene våre verdi for Gud (se 1 Kor 13).

På dette stedet blir ordet «omvend deg» brukt til troende mennesker. Regelen i Skriften er at omvendelse betegner det første avgjørende bruddet med verden og den første overgivelsen til Herren (se 1 Pet 2,25: «Dere var jo som villfarne får, men er nå omvendt til deres sjelers hyrde og tilsynsmann»). Men ordet omvendelse kan altså også brukes om en dyp skade i Guds barns liv (se også v. 16).

Vers 5 slutter med den alvorlige trusselen om hvordan det vil gå hvis ikke hjertet blir rettet opp på ny. «Så kommer jeg brått over deg og jeg vil flytte din lysestake bort fra sitt sted.» Her tales det jo ikke om Herrens siste gjenkomst, men om at han kommer med en særlig dom over den enkelte menigheten. At han vil flytte lysestaken bort fra sin plass blant de andre, betegner at den blir støtt bort fra Herrens ansikt. For han går jo mellom de sju gullysestakene.

I det ytre ble lysestaken flyttet fra Efesos. Mot slutten av middelalderen ble byen ødelagt. Nå ligger det en fattig landsby der den lå. Men hvor forferdelig om denne dommen åndelig og evig skal gå i oppfyllelse over en menighet eller en enkelt sjel!

I v. 6 lar Herren likevel et lysglimt av håp falle over menigheten. Det var likevel noe ved menigheten som gav håp om at den ville la seg fornye til den første kjærligheten. Det var et hovedpunkt der menighetens hjerte ennå bar på noe av kjærligheten, i alle fall noe som står som vilkåret for at Kristi kjærlighet kan bli fornyet i hjertet. Det

var hatet til «nikolaittenes gjerninger», som menigheten hadde felles med Herren.

Og hvem var så disse nikolaittene? Vi hører mer om dem i v. 14–15, i Herrens ord om menigheten i Pergamum. Der blir deres «lære» sammenlignet med «Bileams lære». Og Bileams onde råd gikk, som vi hører i 4 Mos 25,1–3 og 31,16, ut på å ta kraften fra Israels barn ved å forføre dem til hedensk vesen, til avgudsdyrkelse og den utukten som hørte med. Nikolaittenes gjerninger må da betegne et parti som vi også hører om i andre deler av Det nye testamente. De ville forene det kristne navnet med et verdslig og lettsindig liv, som om det var berettiget.

Etter vitnesbyrdet fra de eldste kirkefedrene skulle dette villfarne partiet ha fått navnet sitt etter den Nikolaus som i Apg 6 blir nevnt som en av de sju fattigforstanderne som ble valgt ut i Jerusalem i menighetens første dager. Han var en proselytt fra Antiokia. De menneskene som ble kalt etter ham, synes altså, på lignende måte som de falske lærerne som er nevnt i 2 Pet 2, å ha villet bruke den kristne friheten som et skalkeskjul for ondskap. Men dette uvesenet hatet menigheten i Efesos, og i dette hatet slumret ennå noe av den første kjærligheten til Herren.

Hvor alvorlig taler ikke dette til oss om at det er nødvendig å ha en fast og avgjort holdning mot verdens kjødelige vesen! Begynner en først å ville ha en kristendom som er romslig, slik at en vil skikke seg lik verden både her og der, og vil en hevde en slik frisinnet «kristendom» som det rette standpunktet, da er det lite håp om at hjertet kan finne tilbake til den første kjærligheten. Men så lenge skillet mot et slikt verdenssinn ennå blir holdt oppe, så lenge er det håp om å bli reist opp.

«Den som har øre, han høre hva Ånden sier til menighetene!» At det her står «hva Ånden sier» i stedet for «hva Herren sier», forklares nettopp av at dette ordet har bud ikke bare til denne enkelte menigheten, men til alle menighetene. Det Herren her taler til den enkelte menigheten, det tar Guds Ånd og deler ut til menighetene rundt omkring, etter som det trengs.

Så slutter sendebrevet med et løfte om salighet til den som seirer. I hvert sendebrev finnes et slikt løfte, og det sikter på den kommende herligheten. Formen på løftet retter seg liksom etter det forskjellige

innholdet i brevene. Her lyder det slik at Herren vil gi den som seirer, «å ete av livets tre, som er i Guds Paradis».

Denne betegnelsen viser tilbake til 1 Mos 2,8–9, der Edens hage med livets tre blir skildret. Denne skildringen i Første Mosebok, der en vantro kritikk ofte bare har sett en sagnaktig utsmykning, blir her brukt av vår store Herre til å betegne herligheten hos Gud.

«Paradis» betyr en herlig hage. Det første paradiset står da som forbilde på den herlige tilstanden som skal komme ved tidenes fullendelse for hver den som seiret ved troen på Lammets blod. I Luk 23,43, Herrens ord til røveren: «I dag skal du være med meg i Paradis!» finner vi Paradis brukt som betegnelse på den saligheten som venter et troende menneske straks det er kommet gjennom dødens port. Saligheten før dommedag og den etter dommedag er av samme slag, men saligheten bryter først fram i sin fylde på den nye jorden.

Saligheten består altså i at det opprinnelige paradisforholdet mellom Gud og mennesket blir gjenopprettet. Og det stemmer med formaningen som er hovedpunktet i dette brevet: å vende tilbake til den opprinnelige kjærligheten da troen begynte, den kjærligheten som søker sin metning i samfunnet med Herren og ikke lar seg blende av de falske nytelsene som verdens nikolaitter lokker med.

«Den som seirer» – det er alvor i dette ordet, men også salig oppmuntring. La oss aldri bli trette av å be:

O Jesus, du som stedse tro er blevet,
hvem kjærlighet til død og grav har drevet,
gi meg den kraft at jeg til gravens muld
må være deg av hjertet tro og huld!

597. Sendebrevet til menigheten i Smyrna (2,8–11)

Denne menigheten blir framstilt som en martyrmenighet, og brevet er et trøstende og formanende ord som skal styrke den til å bli tro. Herren har ingenting å klage over hos denne menigheten. Men de gjentatte formaningene om ikke å frykte, men holde ut, tyder på at motløshetens ånd har vært nær med sin fristelse, uten at menigheten ennå har gitt etter for den.

Byen Smyrna lå ved en bukt av Egeerhavet, omtrent 60 kilometer nord for Efesos. På den tiden var den en av de vakreste og rikeste byene i Asia, og den er ennå en betydelig by. Av brevet ser det ut til at de kristne i Smyrna for det meste hørte til de fattige, og at forfølgelsen mot dem særlig kom fra de vantro jødene.

Det er grunn til å tro at engelen (forstanderen) for denne menigheten var den kjente Polykarp. Vi vet at han ved sin martyrdød (omkring år 155) sa at han hadde tjent Herren i 86 år. Han må altså ha vært kristen lenge før Åpenbaringsboken kom til. Den gamle beretningen blant de eldste kirkefedrene sier at apostelen Johannes selv skal ha innsatt Polykarp i dette embetet.

Av Smyrnas 150 000 innbyggere i dag er omtrent halvparten kristne, i hvert fall av navn.

Det er Herrens trøst som klinger gjennom dette brevet fra først til sist. Allerede i de navnene Herren gir seg selv, lyder seierstonen. Herren kaller seg «den første og den siste» (se 1,11 og 18). Det betyr at han har makt over alle ting, han som er alle tings opphav og mål. Og når han videre kaller seg den som «var død og er blitt levende», viser han

menigheten at kongeveien går gjennom lidelse til seier. Må livet gis for Herrens skyld, skal det nettopp slik vinnes for evig (Matt 10,39).

Herren begynner (v. 9) med å si at det er han som har sendt menigheten de trange kårene. Det skal alltid være Guds barns trøst at Herren helt og fullt vet hvor tungt trykket ligger på oss. Og han vet det som den som kan ha medlidenhet med vår skrøpelighet, for han er jo selv prøvd i alt. Men når han som har makten over alle fiender i sin hånd, kjenner vår trengsel til punkt og prikke, ligger det allerede i dette en salig og sikker trøst.

Menighetens lidelser består for det første i «trengsel». I v. 10 blir den satt lik «fengsel», og av det går det fram at forfølgelsen kom fra den hedenske øvrigheten, for bare den hadde myndighet til å kaste noen i fengsel. Dernest nevnes menighetens fattigdom. Det var altså småfolk, slik Paulus i 1 Kor 1,26–29 skildrer menigheten i Korint: Den hadde ikke mange «vise etter kjødet, ikke mange mektige, ikke mange av høy ætt». «Men du er rik», føyer Herren så kjærlig til. Menigheten var rik i Gud.

Endelig nevnes som det tredje «spotten fra dem som sier de er jøder, men ikke er det, men er Satans synagoge». Gang på gang hører vi i Apostlenes gjerninger at de vantro jødene nesten overalt prøvde å hisse hedningene opp mot de kristne med sin ondskapsfulle baktalelse. Slik har det også vært i Smyrna. Jødene brukte ofte det våpenet at de anklaget de kristne for å handle «stikk imot keiserens bud» fordi de kalte Jesus sin Herre. Slik kunne de for alvor hisse opp den hedenske øvrigheten (se Apg 17,7–8).

Herren frakjenner disse vantro jødene retten til å kalle seg jøder. «Herrens synagoge» (forsamling eller menighet, se 4 Mos 16,3) var det sanne Israels ærenavn. Men her kaller Herren dem «Satans synagoge» (se Joh 8,44: «Dere har djevelen til far»).

I v. 10 roper Herren sin trøst ut til menigheten: «Frykt ikke for det du skal lide!» Trøsten er altså ikke at Herren fritar vennene sine fra lidelsen. Nei, han sier dem på forhånd at det ennå ventet dem en god del trengsel fra djevelens side. Fienden blir her kalt djevelen (diabolos), fordi navnet betyr baktaleren. Det var jo gjennom jødenes baktalelse at fienden fikk den hedenske øvrigheten til å kaste de kristne i fengsel. Fra djevelens side var det en fristelse, fra Guds side en prøvelse.

Men Herrens trøst er for det første at han forsikrer menigheten om at trengselen har sin bestemte grense. «Hit og ikke lenger», sier Herren. Når det sies at trengselen skal vare «i ti dager», blir den likevel framstilt som forholdsvis kortvarig (dager). Titallet brukes i Skriften som fullstendighetens tall. Det var ti plager i Egypt, og de ti bud er summen av budenes mangfold. Slik betegner de ti dagene her den fastsatte summen av forfølgelsestiden.

De som forstår menigheten i Smyrna som et bilde på martyrmenigheten i de første århundrene, har ment at de ti dagene er de ti store kristenforfølgelsene. De kan virkelig telles fra apostelen Johannes' dager til keiser Konstantin. Men hovedpoenget i ordet om de ti dagene vil til alle tider være den trøsten at Herren selv alltid har satt grenser for sitt folks lidelser.

Så følger den andre trøstegrunnen: forsikringen om at Herren vil gi «livets krone» (egentlig «seierskrans») til hver den som er «tro inntil døden». Bildet av seierskransen, den «uforgjengelige» kransen, er hentet fra kampleikene (1 Kor 9,25). Ja, troskap kreves «inntil døden». Da er faren over, og all trengsel er forvandlet til herlighet.

Med denne trøsten stemmer også sluttløftet overens: «Den som seirer, skal slett ikke rammes av den annen død.» Den annen død er den evige død, den evige atskillelsen fra Gud. Det er det samme som i 2 Tess 1,9 kalles «en evig fortapelse borte fra Herrens åsyn».

Når jeg er svak, og meg så meget hindrer,
så la meg se hvor kronen hisset tindrer!
Den meg engang din egen hånd skal fly,
så får jeg kraft og mod og lyst på ny!

598. Brevet til menigheten i Pergamum (2,12–17)

Dette brevet taler til en menighet som står fast i bekjennelsen av Herrens navn, men som viser for stor tålsomhet mot dem i sin midte som holdt fast ved nikolaittenes lære. Den hadde for lite av den hellige tukten, for lite av det sinnet Herren roste menigheten i Efesos for: det hellige hatet til nikolaittenes gjerninger.

Pergamum lå i provinsen Mysia, omtrent 30 kilometer fra havet og omtrent 90 kilometer nord for Smyrna. Det sies at det såkalte pergamentet (en egen slags skrivestoff, opprinnelig laget av dyrehuder) ble oppfunnet i denne byen. På apostelen Johannes' tid var byen sete for en romersk overrett. Det forklarer ordene i v. 13: «der hvor Satan har sin trone». Av v. 13 går det også fram at menigheten allerede hadde opplevd en blodig forfølgelse. Senere, under keiser Markus Aurelius ved midten av det andre århundret, kom forfølgelsen igjen. Nå er det bare en liten by (ca. 4000 innbyggere) med svært få kristne.

Det menigheten trengte, var å opptre skarpere mot det verdslige, kjødelige vesenet. Det ligger allerede i det navnet Herren gir seg selv i innledningen til brevet (v. 12): «Dette sier han som har det tveeggede skarpe sverd.» Han bruker sverdet ikke bare mot fiendene som angriper menigheten utenfra, men like mye mot alt det dårlige som vil snike seg inn blant de hellige. Hånden hans er mild, men ikke bløtaktig.

I v. 13 sier Herren hva som gleder ham ved denne menigheten. Selv om den bodde der Satan hadde sin trone, hadde den holdt fast ved Herrens navn og ikke fornektet troen på ham, heller ikke i de dagene

da det gjaldt livet. Som en av blodvitnene som var tro, nevnes en Antipas, som vi ellers ikke kjenner navnet til.

Menighetens standhaftighet får sin særlige betydning ved at Pergamum hadde Satans trone i sin midte. Med det må, som nevnt, sikkert menes den romerske overdomstolen som hadde sitt sete i byen. Fra denne hedenske domstolen må den sataniske forfølgelsen mot de kristne i Asia ha gått ut. Den hedenske verdensmakten ble Satans redskap.

Men denne trengselen hadde ikke svekket menigheten, tvert imot. Svekkelsen var kommet innenfra, og det er det Herren refser dem for (v. 14–15). Når Herren sier at han har «noen få ting» imot dem, betyr ikke det at dette lille var ubetydelig. Nei, sammenhengen viser at saken var svært alvorlig, for litt surdeig syrer hele deigen.

Vi har tidligere (se v. 6, brevet til Efesos) omtalt nikolaittene. Deres uvesen var nettopp at de (slik Bileam i gamle dager) prøvde å smugle avgudsdyrkelse og usedelighet inn i menigheten. De ville liste den verdslige ånden inn under et kristent skinn. «Det hater jeg», sier Herren også her, slik som i v. 6. Det delte hjertet som vil dyrke sine avguder, beholde sine urene, kjødelige nytelser og likevel bære det kristne navnet, er en vederstyggelighet for Herren.

«Omvend deg!» lyder Herrens advarsel (v. 16). Også her brukes ordet omvendelse om noe innenfor troslivet: det bestemte bruddet med en kreftskade som har sneket seg inn.

Hvis ikke menigheten selv grep tuktens sverd og renset ut det onde vesenet, ville Herren komme snart over den. Selv om hans «munns sverd», hans dømmende allmaktsord, bare ville bli vendt i kamp mot de falske åndene, nikolaittene, ville en slik dom likevel også ramme samvittigheten hos menighetens sanne troende. I hvert fall ville den bringe skam over fellesskapet. Når noen faller i en menighet, bringer det alltid sorg i hjertene og driver til ydmykelse.

Men når menigheten står rett for Guds ansikt og øver hellig tukt, vil Herren ikke komme over den med sin dom. Men hvis menigheten kunne ha forebygget det ved å gripe inn med hellig tukt i tide, og har forsømt det, da blir også den rammet når Herren griper inn med sitt skarpe sverd.

Med rette har en sett denne menigheten som et bilde på keiserkirkens dager etter Konstantin den store. Da strømmet massene inn

i kirken og tok det kristne navnet, kirketukten forfalt, og Bileams vesen, hedensk verdslighet og løgnaktighet, fikk så ofte bre seg. Men dette brevet har i det hele et bestemt ærend til alle de såkalte folkekirkene, der de store massene går under det kristne navnet og har skinn av gudsfrykt, men ikke dens kraft. Der gjelder det sannelig for Herrens hellige å ta avstand fra verden, så vi ikke skal få del i dens synder.

Den lille trellkvinnen Blandina ble pint av den hedenske dommeren, som ville tvinge henne til å innrømme de skammelige løgnene som ble spredt om de kristne. Da sa hun: «Jeg er en kristen, og blant oss tåles ingen skammelige ting.» Gid det alltid må kunne sies om Herrens menighet!

Da lyder løftet fra Herren, det vakre løftet her i v. 17, ordet om den «skjulte manna». Den er det himmelske motbildet til den mannaen som en gang ble gitt i ørkenen. Denne mannaen, som jo er det samme som frukten av livets tre, vil Herren gi hver «den som seirer», den som sier nei til verdens avgudsoffer, den urene, kjødelige nytelsen.

Og løftet lyder videre slik: «Jeg vil gi ham en hvit stein, og på steinen er et nytt navn skrevet som ingen kjenner uten den som får det.»

Den hvite steinen sikter åpenbart til grekernes skikk når en dom ble avsagt. De som var med og dømte, gav uttrykk for frifinnelse eller fordømmelse ved å legge enten en hvit eller en svart stein i urnen. Fra «Satans trone», fra verdens domstol, går det stadig ut fordømmelsesdommer over Herrens hellige. Verden legger den svarte steinen, men Herren, vår eneste rette dommer, vil gi den som seirer, den hvite steinen.

Det nye navnet som skal stå skrevet på steinen, er ikke Jesu Kristi navn, slik som i 3,12. Det må være mottakerens eget navn, et navn som er særegent for hvert enkelt troende menneske. Jesu Kristi nye navn vil jo være det samme for alle troende, men her tales det om et navn som «ingen kjenner uten den som får det».

Slik det her på jorden er en egen hemmelighet mellom hver enkelt sjel og Herren, slik vil det også være i fullendelsen. Hver den som seirer, vil erfare saligheten på sin egen måte. Nettopp det er Guds rikdom i hans gaver. Hvert eneste lille blad er likevel noe for seg og har sin egen skikkelse midt i mylderet av blader. Slik er det også med hvert enkelt Guds barn: Hver enkelt kommer til å speile Guds og Frel-

serens herlighet på sin egen måte. Det må være meningen med ordet her, som løfter på sløret for noe av den skjulte herligheten som venter hver den som seirer.

Her gikk de under stor forakt,
men se dem nå i deres prakt
for tronen stå med kroner på
i himlens prestedrakt!

599. Brevet til menigheten i Tyatira (2,18–29)

Her møter vi bildet av en menighet som er svært rik på kjærlighetens gjerninger. Men hos en del finnes det en falsk åndelighet, og den viser seg i at de under skinn av åndelighet tillot seg de groveste synder. Overfor disse falske åndene hadde menigheten ikke vært våken nok, trass i all sin nidkjærhet og iver for Herrens sak.

Tyatira lå omtrent 70 kilometer sørøst for Pergamum, i det nordlige Lydia. Byen levde for en stor del av purpurveverier. Fra denne byen kom purpurhandlersken Lydia i Filippi, den første i Europa som tok imot evangeliet ved Paulus' forkynnelse. Byen finnes ennå, selv om navnet er forandret. Den har nå omtrent 30 000 innbyggere, og en tidel av dem er kristne.

I sitt navn på seg selv (v. 18) kaller Herren seg først «Guds Sønn». Det må sikkert ses i lys av Salme 2, som blir trukket fram i v. 26–27. I Sal 2,7 står det: «Du er min Sønn, jeg har født deg i dag!» Salmen peker fram mot Davids sønn, som Gud har innsatt til konge over Sion. Det er Guds Sønns kongemakt som her blir understreket for oss. Og til det knytter det seg at han har «øyne som ildslue» og «føtter som skinnende kobber», som hvitglødende malm. Fiendene hans blir knust under hans fot, men sitt folk fører han i lysende fotspor til seier.

Skillet mellom de sanne og de falske troende trer svært klart fram i dette brevet. Men den troende menighetens øyne var ikke som ildslue. Tvert imot så de nokså uklart på faren og trengte å få se med Herrens klare øye.

Det Herren roser denne menigheten for, er dens fruktbare virke, dens iver i arbeidet for Herren (v. 19). Det roste Herren også menighe-

ten i Efesos for, men der var arbeidet blitt en vane. Her i Tyatira var det kjærligheten som drev verket, og kjærlighetens tjeneste sprang fram som troens frukt. Og det var en frukt som varte (Joh 15,16) i tålmodighet. Ja, den varte ikke bare, men vokste stadig, så «dine siste gjerninger … er flere enn de første». Det var altså vekst og framgang, en stadig utvidelse av arbeidet.

På de mange forskjellige ordene for denne menighetens trofaste virke kjenner vi Herrens velbehag i at vennene hans arbeider mens det er dag.

I v. 20 legger Herren fram hva han har imot menigheten. I v. 21–23 blir dommen over de ubotferdige uttalt, i v. 24–25 kommer en kjærlig formaning til de trofaste, og deretter følger løftet og oppropet om å høre i v. 26–29.

Menigheten i Tyatira hadde sin svakhet der efesermenigheten hadde sin styrke. Den forstod ikke rett å prøve åndene, men «tålte» det ville vesenet, trolig lammet av at det trådte fram under åndelighetens maske.

Etter ordene ser det ut til at lederen for ugudeligheten var en kvinne. Men navnet hennes, Jesabel, er sikkert symbolsk. Slik nikolaittene ble sammenlignet med Bileam, blir denne urene bevegelsen sammenlignet med det onde vesenet til Jesabel, Akabs dronning. Dronning Jesabel prøvde jo av all makt å føre avgudsdyrkelsen inn i Israels folk, med den utukten som hørte til den. Det var iver i henne; den ville, hedenske ilden brant i henne. Og i 1 Kong 18,19 fortelles det hvordan 450 Baals profeter og 400 Astartes profeter spiste ved hennes bord.

Slik sa også kvinnen som stod i spissen for det kjødelige vesenet, at «hun er en profetinne». Som Jesabel støttet hun seg til den falske profetien. Trolig har det vært noe i slekt med nikolaittenes lære (se v. 6 og v. 14–15). De samme syndene blir trukket fram her, men horeriet trer mer i forgrunnen på dette stedet. Bevegelsen her har vært mer ondartet, fordi den prøvde å dekke seg under skinnet av den høyeste åndelighet.

Av v. 24 får vi enda et bidrag til å bedømme denne villfarelsen. Vi ser at tilhengerne skrøt av å kjenne «Satans dybder». I kirkens eldste tider finner vi en gnostisk vranglære som hevdet at den rette åndelige og åndssterke nettopp skulle bevise sin overlegenhet over djevelen

ved å kunne gi seg hen til alle fristende synder uten å bli berørt av dem innvortes. Slik skulle en trenge inn i alle dybder med sin erkjennelse. Gullet fortsetter å stråle selv om det ligger i skitten; de som var virkelig frie, kunne tillate seg hva det skulle være.

En kirkehistoriker fra gamle dager (Eusebius) skriver om dem: «Den som ville nå fullkommenhet i deres hemmeligheter, måtte ikke holde seg borte fra noen skamløshet.»

Det var sannelig en fryktelig djevelsk løgn av samme slag som da slangen i paradis rådet mennesket til å lære det onde å kjenne ved selv å gjøre det. I kirkens historie finnes det ikke få eksempler på lignende fryktelige villfarelser. Også i den nyeste tid kjenner vi til hvordan falsk åndelighet og utukt går hånd i hånd.

Noen mener at kvinnen Jesabel ikke skal betegne et enkelt menneske, men den sekteriske bevegelsen i sin helhet, sett i bildet av en forførende kvinne i Jesabels ånd.

I v. 21 blir Herrens langmodighet med dette ville vesenet skildret. Men tiden til omvendelse ble ikke brukt. Derfor kommer dommen over den falske profetinnen, elskerne hennes og barna hennes (v. 22–23). Herren vil gjøre hennes horeseng til en sykeseng og bringe trengsel og død over alle som har hatt med henne å gjøre, så «alle menighetene skal kjenne» at Herren gransker hjerter og nyrer (Jer 17,10). Øynene hans ble aldri svake. Og Herren forkynner de ville åndene sin rettferdige dom: «Jeg vil gi hver av dere etter hans gjerninger.»

Ordet i v. 24–25 er rettet til de trofaste i menigheten, «dere andre», som selv har holdt seg borte fra villfarelsen. Først inneholder det en særlig forsikring om at Herren ikke vil «legge noen annen byrde» på dem, altså ingen annen enn den at de skulle være vitner til Guds dom over denne Jesabel og barna hennes. Menigheten hadde jo «tålt» denne Jesabel og funnet seg i henne, selv om det nok var med smerte over det ville svermeriet. Men nettopp fordi forbindelsen ikke helt hadde vært brutt, ville straffedommen fra Herren også kjennes som et sår for de troende.

Men noen annen byrde la ikke Herren på dem. Herren tukter sitt folk «med måte» (Jes 27,8). Og formaningen til dem går bare ut på at de skulle holde fast på det de hadde, på Herrens sannhet, «inntil jeg kommer», sier Herren.

Sluttløftet (v. 26–28) knytter seg til dette ordet om Herrens gjenkomst. «Den som seirer, og som tar vare på mine gjerninger inntil enden» (i motsetning til mørkets gjerninger, som Jesabel forførte Herrens tjenere til frafall med, v. 20), skal få del i Herrens seiersmakt over hedningene og regjere med Herren, slik løftet lyder så mange steder (se 2 Tim 2,12 og Åp 20,4).

I den andre salmen, som v. 26 og 27 er hentet fra, står det: «Du skal knuse dem med jernstav, som en pottemakers leirkar skal du slå dem i stykker» (Sal 2,9). Der blir Messias' seier over hedningemaktene skildret, og denne seieren, som han «har fått av min Far» (v. 27), deler han med sine hellige.

Grunntekstens ord «Du skal knuse dem» er her gjengitt (etter den greske oversettelsen av Det gamle testamente) med «Han skal styre (egentlig «gjete») dem med jernstav». Meningen er i det vesentlige den samme: All motstand mot Herren skal brytes fullstendig, også hos dem som ennå er gjenstridige i hjertet.

Her tenkes det da åpenbart på Herrens gjenkomst med tusenårsriket. Kjennetegnet på det blir nettopp at Herren og hans hellige regjerer, ennå på denne gamle jorden. Da vil djevelen jo være bundet, og alle «hedningene», alt som ennå er fremmed for Gud, vil da bøye seg under Kristi og hans helliges makt.

Det stemmer også med løftets sluttord: «Og jeg vil gi ham morgenstjernen.» I 22,16 kaller Herren seg selv «den klare morgenstjerne». Ordet her kan altså bety at den som seirer, skal få Kristus selv i hans herlighets fylde. Men kanskje tenkes det her med morgenstjernen særlig på tusenårsrikets herlighet. Den varsler jo den kommende evighetsdagen, som alle som fikk del i tusenårsriket, er visse på å få del i. Morgenstjernen og soloppgangen kan ikke skilles fra hverandre.

Kirkehistorisk sett kan en finne denne menigheten i Tyatira avbildet for eksempel i middelalderens kirke, med dens storslåtte offervilje og dens mange tjenende munke- og nonneordener som ofret seg i barmhjertighetsgjerning for fattige og syke. I så fall betegner den falske profetinnen Jesabel pavedømmet. Om det gjelder sannelig det Herren sier i v. 20 om kvinnen Jesabel: Hun «lærer og forfører mine tjenere til å drive hor og ete avgudsoffer». Hvor mange enfoldige sjeler som ville tjene Herren, har ikke pavedømmet forført til å drive

hor med helgenbilder og gi paven den dyrkelsen som bare tilkommer Herren!

Herrens dom over pavedømmet har også gitt seg til kjenne, både ved reformasjonen og på andre måter, og den vil bli åpenbart enda klarere mot det siste.

Enda et kirkehistorisk bilde av denne menigheten finner vi i hele den reformerte kirke, særlig den engelsk-amerikanske grenen, med dens utrettelige virkekraft og dens iver for både indre og ytre misjon, som viser seg så mektig også i våre dager. Men ved siden av det finnes det nettopp i denne grenen av kirken mange ville svermerier. Under skinn av åndelighet leder de mange inn på ville veier, også av dem som Herren kalte sine tjenere.

I våre dager kan vi blant annet peke på det falske fullkommenhetssvermeriet, der den såkalte høyeste åndelighet ikke sjelden slår over i den groveste kjødelighet. Og med rette er den reformerte kirke blitt sammenlignet med Lea, som hadde mange barn, men svake øyne. Blikket er bare svakt i den reformerte kirke overfor alle de mange ville sektene.

Herren hjelpe oss å ta vare på hans gjerninger, det rene evangeliet og de uforfalskede sakramentene, inntil han kommer. Slik kan trofast nidkjærhet og virkekraft forenes hos oss med et stadig klarere blikk for villfarelsene, så vi ikke mister vår del i den kommende herligheten, men med et grunnfestet håp kan be:

Og når du kommer, kom mild og blid
og gjør meg salig til evig tid!

600. Brevet til menigheten i Sardes (3,1–6)

Dette brevet er svært alvorlig i sin tukt. Bortsett fra det siste sendebrevet er det ingen av brevene som refser sterkere. Det viser oss en menighet som for det meste har sovnet, en søvn som vil føre til evig død hvis ikke hjertene våkner. Menigheten har nok navn av å være levende, men innvendig har døden en fryktelig makt.

Sardes lå omtrent 50 kilometer sørøst for Tyatira. Den var Lydias rike hovedstad. I det 2. århundre var Melito, som er kjent fra kirkens historie, biskop der. Nå er det bare en fattigslig landsby der Sardes lå, og den kjente reisende Schubert fant i 1836 bare to kristne som eneste levning av den gamle menigheten.

I innledningen kaller Herren seg den «som har de sju Guds ånder og de sju stjernene». Det sies at Den Hellige Ånd utgår fra Sønnen så vel som fra Faderen (se Joh 15,26: «Når talsmannen kommer, han som jeg skal sende dere fra Faderen», se også Rom 8,9, der «Guds Ånd» i det samme verset også kalles «Kristi Ånd»). Herren kaller seg her den som har de livsskapende og livsvekkende midlene i sin hånd, nemlig livets Ånd og forkynnerembetet (de sju stjernene). Det viser at han er rede til å hjelpe det som holder på å dø, til nytt liv.

«Jeg vet om dine gjerninger, at du har navn av at du lever, men du er død.» Hvor forferdelig alvorlig det lyder! Men vi kjenner godt en slik tilstand i kirken: kalkede graver med døde ben inni. Kanskje henger en ved formene i det ytre, men innholdet mangler. Det kan være kirkegang og altergang, en lar barna døpe og konfirmere, men det er ikke noe liv bak det hele.

Likevel må ordet «du er død» ennå ikke forstås om en fortapelse uten redning, men på samme måte som når det heter i Ordet (Ef 5,14): «Våkn opp, du som sover! Stå opp fra de døde.» «Våkn opp», lyder Herrens ord, «og styrk det andre som var i ferd med å dø.» Her ligger den inderlige forbindelsen mellom selv å våkne opp av død og søvn og så å arbeide med dem som holder på å dø. Det er misjonsplikten og misjonssinnet, som følger med når en selv våkner opp.

Formaningen blir begrunnet med at Herren ikke har funnet menighetens «gjerninger fullkomne for min Gud». Det er bare halvhet, ikke et liv som vil være helt for Herren.

Men veien til å vinne livet er å vende om til begynnelsen. «Husk derfor hvordan du har mottatt og hørt»: Det er det som igjen skal tilegnes. Slik kom den bortkomne sønnen i det fremmede landet, der ute blant svinene, til å huske det rike hjemmet. Han gikk i seg selv og vendte om. All omvendelse må være en omvendelse tilbake til det Herren gav oss i dåpen vår, og som han i sin langmodighet tar vare på også for de bortkomne barna så lenge det er nådetid, bare de kommer tilbake.

Men vil ikke hjertet våke, men fortsette å sove, da kommer Herren med sin dom over de sovende, plutselig og uventet som en tyv om natten. I Matt 24,43 bruker Herren dette bildet om sin gjenkomst, og Paulus gjentar det i 1 Tess 5, Peter i 2 Pet 3. Men det brukes alltid om Herrens komme over dem som ikke er forberedt, ikke over Guds barn (se 1 Tess 5,4: «Men dere, brødre, er ikke i mørket, så dagen skulle komme over dere som en tyv»).

I Sardes fantes det likevel det som skulle til for at livet kunne våkne. Det var (v. 4) «noen få navn», en liten flokk av sjeler «som ikke har sølt til klærne sine». Klærne er her, som så ofte i Skriften, brukt om den åndelige tilstanden et menneske står fram i. Slik tales det om å ikle seg Kristus (Gal 3,27), om å avkle seg det gamle mennesket og ikle seg det nye (Kol 3,9–10).

At disse få «ikke har sølt til klærne sine», betyr at de vandret i Kristi rettferdighet, i dåpens pakt, og ikke hadde latt seg smitte av døden rundt seg.

For et halvt hundre år siden, da døden ennå ruget over Danmark, fantes det også en ganske liten flokk, noen få personer her og der, som holdt fast ved Bibelen sin, ved Brorsons salmebok og det de ellers

hadde. Og det er for en stor del ut fra denne levningen at Herren har fått vakt det livet som nå har brutt fram i Danmark. For denne lille flokken av våkne mennesker tok fatt og drev indremisjon i den store, døde massen. De styrket det andre, som ellers måtte ha dødd.

Herren gir disse medarbeiderne sine et lyst løfte: «De skal gå med meg i hvite klær, for de er verdige til det.» Da må en nok først og fremst tenke på den fullkomne helligheten som de skal få i det himmelske hjemmet, der de skal være med Kristus. Allerede her vandret de troende riktignok med Herren som rettferdiggjorte, rentvasket og helliget. Men der hjemme vil jo den siste syndegnisten være borte; der er til og med muligheten for en syndig lyst utelukket for evig.

Når det står: «De er verdige til det», er det jo ikke i kraft av noen egen fortjeneste, men i kraft av den nådeordningen Gud har innstiftet på grunnlag av Kristi fortjeneste.

I sluttløftet blir likevel adgangen til den samme nåden åpnet for hver den som seirer, som bryter ut av dødens fangeborg og blir stående inntil enden. Det står tre herlige ting i dette løftet. Først løftet om de hvite klærne. Dernest at Herren så visst ikke vil «utslette hans navn av livets bok». Og endelig at Herren vil kjennes ved hans navn for den himmelske Far og englene. Om det siste kan vi vise til Herrens ord i Matt 10,32 og Luk 12,8.

«Livets bok», som nevnes her, er et bilde som brukes både i Det gamle og Det nye testamente. Slik en jordisk konge har sin manntallsbok, slik har også den himmelske det. Allerede Moses sier til Herren i sin forbønn for folket (2 Mos 32,32–33): «Å, om du ville forlate dem deres synd! Men hvis ikke, da stryk meg ut av din bok som du har skrevet! Da sa Herren til Moses: Hver den som har syndet mot meg, ham vil jeg stryke ut av min bok.»

Også i Sal 69,29, Jes 4,3 og Dan 12 tales det om «de levendes bok», om å være «innskrevet til livet» osv. Likeså i Det nye testamente, det kjente stedet i Luk 10,20: «Gled dere heller over at navnene deres er innskrevet i himmelen!» Og i Fil 4,3 taler også Paulus om livets bok.

Av Herrens ord her ser det ut til å gå fram at navn kan bli utslettet av livets bok, slik den muligheten også ble tydelig uttalt i 2 Mos 32,32–33. Det er blitt sagt at det står et spørsmålstegn ved siden av noen navn. Og hvis mennesker forherder seg mot nådens Ånd, skjer det mest

forferdelige av alt: De blir utslettet. For de som ikke blir funnet innskrevet i livets bok på dommens dag, blir kastet i ildsjøen (Åp 20,15).

Men den som seirer, skal aldri få navnet sitt slettet ut. Og for Guds øye står disse navnene fra verdens grunnvoll ble lagt (se Åp 13,8). Så la oss da, med dette brevets alvorlige formaninger, men også herlige løfter for øye, be med salmens ord:

O Jesus, troens dyre skatt,
begynnelse og ende!
O søte Jesus, lær meg at
jeg troen rett kan kjenne,
den tro som har deg selv i favn,
fra den som har vel troens navn,
men er dog død og intet!

601. Brevet til menigheten i Filadelfia (3,7–13)

Filadelfia – navnet betyr «broderkjærlighet» – var en by drøyt 50 kilometer sørøst for Sardes. Byen står ennå, om enn under et annet navn, og har en ganske tallrik kristen menighet. Da den kjente asiatiske erobreren Timur herjet og myrdet i disse traktene i middelalderen, ble Filadelfia som ved et under bevart fra undergang. Helt til 1500-tallet hadde Filadelfia sin egen biskop.

Ingen av menighetsbrevene kan måle seg med dette brevet til Filadelfia når det gjelder kjærlige ord om menigheten. Her ser vi en menighet som ikke akkurat glimrer med særlig store gaver, men som overgår alle de andre i hjertets udelte troskap mot Herren.

Nesten hele brevet er løfter, nådeløfter. Blant apostlene ble Johannes kalt «han som Jesus elsket». På samme måte kan vi blant disse sju menighetene kalle Filadelfia den menigheten der Herrens kjærlighet i særlig grad har fått folde seg ut.

I innledningen til brevet kaller Herren seg først «Den Hellige, Den Sannferdige». Det betyr han som aldri skuffer noen, men alltid holder sine løfter. Så blir det lagt til: «han som har Davids nøkkel, han som lukker opp og ingen lukker igjen, og som lukker igjen og ingen lukker opp». Dette betegner Kristi makt: Han er også i stand til å holde sine løfter – han både vil og kan.

Bildet med Davids nøkkel viser tilbake til Jes 22,22. Der forkynner profeten for skattmesteren Sjebna at han skulle settes fra sin stilling hos kong Hiskia, og at Eljakim skulle få plassen hans. Da lød ordet slik: «Jeg vil legge nøkkelen til Davids hus på hans skulder. Han skal

lukke opp og ingen lukke igjen, og lukke igjen og ingen lukke opp.» Dette ordet blir nå brukt om Herren.

Davids kongeborg er forbildet på Guds rikes hus, og over det har Faderen gitt sin enbårne Sønn all makt. «Faderen elsker Sønnen, og alt har han gitt i hans hånd» (Joh 3,35). Han har makt til å gi adgang og til å nekte adgang til sitt rike. Uttrykket minner oss om 1,18, der Herren sier: «Jeg har nøklene til døden og dødsriket.» Han har makt til å frelse og til å fordømme.

«Jeg vet om dine gjerninger» – slik begynner også dette brevet. Men i stedet for å peke på lys og skygge, som i de andre brevene, uttaler Herren i dette brevet nærmest bare en rekke løfter over menigheten. Han begynner (v. 8) med det store løftet som henger sammen med ordet om Davids nøkkel: «Se, jeg har satt foran deg en åpnet dør, og ingen kan lukke den igjen.» For denne menigheten hadde Herren altså brukt sin nøkkelmakt til å lukke opp døren.

Hva skal vi forstå med den «åpnede døren»? Noen forstår det om en rik og stor adgang til å drive misjon og forkynne evangeliet. De viser da til 1 Kor 16,9, der Paulus skriver om sitt arbeid i Efesos: «For en dør er blitt åpnet for meg, stor og virksom.» Men ordet om den åpne døren kan jo også forstås om inngangen til Guds rike for menigheten selv. Da betyr det at døren til herlighetens rike stod på vidt gap for denne menigheten, som Herren ikke har ett klandrende ord til.

Da ligger det vel også i det at denne menigheten i særlig grad blir betegnet som en håpets menighet. Allerede i sitt liv på jorden står den liksom «på terskelen til seiersriket». Ordet vil da også minne om 2 Pet 1,11: «For på denne måten skal det rikelig bli gitt dere inngang i vår Herre og frelser Jesu Kristi evige rike.»

Uansett hvilken av disse to forståelsene av den åpne døren som er den rette, kan vi si at de i det virkelige livet vil komme hverandre svært nær. For den menigheten, ja, hvert Guds barn, som lever sitt liv liksom på terskelen til Guds evige rike, særlig nær himmelen, vil også i særlig grad ha tiltrekningskraft. Den vil komme til å utføre sin store misjon utad som et anbefalingsbrev fra Kristus.

Skulle det nevnes noe som ligner en skygge ved denne menigheten, måtte det vel være Herrens ord: «Du har liten styrke.» Men det blir ikke sagt som en bebreidelse. Tvert imot viser tilføyelsen – «og har

holdt fast på mitt ord og ikke fornektet mitt navn» – at Herrens kraft har bodd i menighetens skrøpelighet.

Den lille styrken kan forstås slik at menigheten var liten i det ytre og bare rådde over lite av de ytre midlene. Men helst må det forstås slik at denne menigheten ikke hadde de store gavene og den framtredende virkekraften som for eksempel menigheten i Efesos (2,2) og særlig menigheten i Tyatira (2,19). Men denne menigheten hadde noe som veier mer i Herrens øyne enn framragende dyktighet. Den holdt urokkelig fast ved Frelserens ord og navn med et trofast og ydmykt sinn. Det minner om Herrens ord til menigheten i Pergamon (2,13), men skyggesidene som fantes i Pergamon, fantes ikke her i Filadelfia.

Vi kjenner så godt fra de helliges fellesskap disse stillere troende som ikke akkurat er sterkt framtredende. Deres styrke er at de ydmykt og enfoldig holder fast ved Herrens ord og navn under hverdagens mange prøvelser. Likevel er det de som bærer mest i det skjulte, og over dem legger Herren ofte en forunderlig rik velsignelse.

En slik velsignelse forkynner Herren også over denne menigheten, en dobbel velsignelse (v. 9–10). Først vil Herren la «noen av Satans synagoge» komme, noen av dem som falskt kaller seg jøder (se 2,9), og de skulle hjelpes til frelse ved denne menigheten. Her kan det ikke være tale om andre enn vantro jøder. Denne menigheten skulle altså få være til særlig velsignelse for misjonen blant Israel.

Det ser ut til at dette ikke skal skje så mye ved menighetens forkynnelse som ved dens vakre stilling i livet med Herren. Når det står: «Jeg vil gjøre det så at de skal komme og falle ned for dine føtter», betyr det jo ikke noen avguderisk tilbedelse. Det betyr den dype erkjennelsen av at Herren med sin kjærlighet bor i denne menigheten («de skal forstå at jeg har elsket deg»). Hvor herlig det er å ha en slik hellig tiltrekningskraft at sjeler ved Herrens nåde kommer, drevet av en indre erkjennelse!

Den andre velsignelsen (v. 10) er Herrens løfte om å bevare denne menigheten frelst gjennom «den prøvelsens time som skal komme over hele verden». Nettopp fordi denne menigheten har «bevart mitt ord om tålmodighet», vil Herren også bevare disse vennene sine. Ja, sannelig, korsets ord er et ord om tålmodighet, om å holde ut, om å bli stående inntil enden. Men bevarer vi dette ordet i hjertet, vil Herren gjennom dette ordet sitt bevare oss ved sitt hjerte.

«Prøvelsens time» som det tales om her, kan peke på alle de store forfølgelsestidene som har gått over Guds menighet på jorden. Disse tidene ble nok en prøvelse for Guds folk, men også ofte herlige seierstider. For verdens mennesker derimot, dem som i særlig forstand «bor på jorden» også med hjertet sitt, ble slike tider store frafallstider. Da sviktet alt som bare var kristent av navn.

Likevel peker alt som blir sagt om denne menigheten, i helt særlig grad fram mot de siste tider. Ordet om den åpne døren, om jødenes omvendelse, om prøvelsens time over hele jorden og om menighetens fasthet i ikke å fornekte Herren – alt dette peker sterkt mot de siste tider. Da begynner det å røre seg i det gamle, forherdede Israel, og da bryter de antikristelige maktene løs med sin fristende kraft. Den fører trengsel over Guds barn og leder massene til åpent frafall.

Ved denne og også ved den neste menigheten (Laodikea) kommer en uvilkårlig til å tenke på de siste tider. Men når Herren her sier: «Jeg vil bevare deg fra prøvelsens time», kan det ikke forstås slik irvingianerne har villet forstå det: at en «førstegrøde» skulle rykkes bort før den store trengselen og slippe lidelsen. Nei, ordene i grunnteksten må gjengis ordrett slik: «Jeg vil bevare deg ut av prøvelsens time.» Men dette innebærer at menigheten vil komme inn i denne timen og bli ført frelst gjennom den. Slik er Herrens trøst.

Og som et trøstens ord lyder det så til slutt til denne menigheten: «Jeg kommer snart!» Prøvelsen skal bare vare sin stund, sin begrensede time. Så kommer Herren – «snart» etter hans tidsregning. Det gjelder derfor bare om å holde fast til han kommer. Det er den eneste formaningen som går ut til denne menigheten. Den vitner om menighetens gode tilstand, men kan samtidig hjelpe den til å være årvåken.

Ennå er denne menigheten likevel ikke utenfor fare, selv om den er stilt foran en åpen dør. Kransen ligger allerede ferdig (se 2 Tim 4,8), men ennå er onde hender rakt ut for om mulig å hindre.

Det vanlige løftet til den som seirer (v. 12), er her fylt med enda mer herlighet enn i de foregående brevene. Støtter i Guds evige tempel, bærere av Guds navn og Frelserens nye navn og dermed borgernavn i det nye Jerusalem – det er herligheten som stråler ut over den som seirer.

Guds tempel betegner her den herliggjorte menigheten, som da helt igjennom skal være helliget Herren (se Sak 14,21). Å være en

støtte i Guds tempel er en nåde Herren kan gi allerede her på jorden (se Gal 2,9, der Jakob, Kefas og Johannes kalles menighetens støtter). Men her på jorden skjer det at mer enn én av dem som en gang var en støtte i Guds tempel, mister denne plassen. I himmelen lyder det: «Han skal aldri mer gå ut derfra», men skal for evig beholde nådeplassen.

De tre navnene Herren vil skrive på den som seirer, skal for alles øyne vise at han tilhører Gud Fader og Gud Sønn og er borger i det nye Jerusalem. Fire ganger blir det i dette løftet lagt til «min Guds» og «fra min Gud», både ved templet, navnet og byen, det nye Jerusalem. Dermed peker Kristus på at salighetens fylde hviler på det evige livs fellesskap med Gud.

At Guds og Frelserens navn skal skrives på den som seirer (se også 22,4), viser tilbake til bestemmelsen i 2 Mos 28,36–38. Ypperstepresten skulle bære en plate av rent gull over pannen med innskriften «Helliget Herren». Dermed blir de som seirer, betegnet som Guds og Kristi prester (se 20,6). Prester for Herren er Guds barn jo allerede her på jorden, men himmelens prestedrakt og prestetjeneste er den fullkomne tjenesten i Herrens helligdom.

Kristi nye navn betegner vesenet i hans herlighet, slik hans frelste skal kjenne det i fullendelsen. Søtt og salig er navnet hans allerede her på jorden. Men hvilken herlighet når vi en gang skal «se ham som han er» (se 1 Joh 3,2) og kjenne fullt ut, likesom vi selv er fullt ut kjent (1 Kor 13,12)! Det er dette vi må forstå med Frelserens nye navn.

I forbindelse med denne menigheten har en stundom ledet tanken mot det lille herrnhutiske samfunnet. Det hører jo til vår lutherske del av kirken. Til tross for sitt lille medlemstall og sine små kår i det ytre er det blitt til så stor velsignelse, særlig gjennom sin store hedningemisjon («den åpnede døren»). Herren har også bevart dette lille samfunnet så underfullt gjennom rasjonalismens mørke tider helt til nå. Men særlig vil nok denne Filadelfia-menigheten bli åpenbart i kirkens siste tid, den store misjonstiden og den store trengselstiden.

Plutselig kan du komme, brått,
i hver en time, dag og natt.
La mitt hjertes lampe brenne beredt
i tro, i håp og i kjærlighet.

602. Brevet til Laodikea (3,14–22)

Laodikea var en stor og rik handelsby i Frygia, ikke langt fra Kolossæ. Nå ligger det bare en ubebodd ruinmark der. Byens skjebne stemmer sørgelig godt med bildet Herren gir oss av tilstanden i dette brevet: rik i egne tanker, blind for sin skade, lunken mot Herren og dermed på god vei mot sin undergang.

I innledningen (v. 14) kaller Herren seg selv først «Amen, det trofaste og sannferdige vitne». «Amen» betyr egentlig «sannelig», «visselig». Det er opprinnelig et hebraisk ord. Når det her brukes om Herren personlig, betegner det ham som den trofaste Gud (Jes 65,16, der det egentlig står: «Amens Gud»). Ja, han er trofast og sannferdig.

Men det er ikke bare alle hans løfter som er ja og amen (2 Kor 1,20), men også hans trusler og dommer. Og det er det denne menigheten skal merke seg. Den har med ham å gjøre som alltid treffer sannheten med sitt ord, med ham som ser tvers igjennom hele skaperverket. Han er jo selv «opphavet til Guds skaperverk», det vil si han som alle ting er skapt ved (Kol 1,15–17).

Var den foregående menigheten den som Guds velbehag i helt særlig grad hvilte over, så er denne menigheten den som i helt særlig grad bedrøver Herren. Den er «lunken», og det er det mest motbydelige av alt i Herrens øyne (v. 15–16).

Lunkenhet kan oppstå på to måter. Enten er det kalde ikke blitt ordentlig varmet opp, eller noe som var varmt, har mistet en del av varmen igjen. Det siste må vel være tilfellet med Laodikea. For hadde den aldri vært varm, kunne den jo knapt kalles en menighet. Her har vi bildet av en menighet i fryktelig tilbakegang. Den er enda langt

verre enn menigheten i Sardes, der det tross alt var noen få med hellig kraft, og menigheten i Efesos, der det tross alt ennå var et nidkjært arbeid og et hellig hat til nikolaittenes vesen.

Her i Laodikea er det bare selvsikkerhet, et hjerte som ikke riktig vil noe for Herren. Det blandede, delte vesenet er en særlig vederstyggelighet for Herren. Derfor ropte Herrens gamle ildprofet Elia allerede i fordums dager til det lunkne folket: «Hvor lenge vil dere halte til begge sider? Dersom Herren er Gud, så følg ham! Og dersom Ba'al er det, så følg ham!» (1 Kong 18,21). På samme måte sier Herren selv her til det lunkne folket i Laodikea: «Det hadde vært godt om du var kald eller varm.»

Noen forstår ordet «kald» om et bevisst fiendtlig standpunkt. En viser stundom til Paulus, som jo ble omvendt til Jesus fra et helt fiendtlig standpunkt. Men Paulus sa selv at han hadde gjort sin hissige motstand «uvitende i vantro» (1 Tim 1,13). Men at Herren heller skulle ville se et menneske som en bevisst motstander – som jo er på vei mot forherdelse – eller heller se et menneske ligge i syndens pøl enn på lunkenhetens vei, kan ikke opprettholdes. Det stemmer heller ikke med Herrens ord til denne menigheten lenger fram (v. 19). Det vitner om at en inderlig kjærlighet til denne menigheten står bak de strenge ordene hans.

Nei, «kald» må her betegne det uberørte stadiet, den naturlige, kjødelige tilstanden der ilden fra Gud ennå ikke har fått komme hjertet nær. Slik forstår vi ordet: «Det hadde vært godt om du var kald eller varm.» For det er mer håp for det mennesket som slett ikke har gitt seg inn under påvirkning, enn for det som har vært sterkt påvirket og så er gledet tilbake (se Herrens ord i Matt 12,45: «Og for det mennesket blir det siste verre enn det første»).

«Varm» («het») betegner da den som er «brennende i ånden» (Rom 12,11), den som troens og kjærlighetens hellige ild har makt over. Men verken det ene eller det andre – det er denne hjertetilstanden som er motbydelig for Herren, slik lunkent vann er motbydelig i munnen vår.

Og en slik tilstand er så farlig. For «alle midler som en kan nå inn til et slikt menneske med, er ikke nye for ham. Tvert imot har han vent seg til å bryte spissen av Guds sårende og helende ord og høre det i ro og mak og på en viss avstand».

I v. 17 males selvbedraget ut som en slik sjel lever i. En erklærer at alt er i orden, og vet ikke hvor ynkelig og ussel en er. En mener at en er kledd i en pen kristelig drakt, og vet ikke at en er naken i Guds øyne. En synes ikke en trenger å komme videre lenger. En føler seg ikke åndelig fattig lenger, og en trenger ikke riktig den femte bønnen i Fadervår lenger. Ja, denne sørgelige tilstanden viser seg i forskjellige former blant oss.

Men Herren slipper likevel ennå ikke slike sjeler, hvor motbydelig tilstanden deres enn er for ham, med deres vamle «kristelighet», de lett tørkede stemningstårene og alt det uekte vesenet. «Jeg råder deg» (v. 18) – lyder det så stille og inntrengende. Herren tvinger jo ingen her i nådens dager, men hans navn er Rådgiver (Jes 9,6). Ved å følge hans kjærlighets råd kan den lunkne komme ut av sin ynkelige tilstand.

Rådet er tredelt. Først dette: «at du kjøper av meg gull, lutret i ild». Det sanne gullet, som alene kan gjøre en synder rik, er Guds nåde, tatt imot i en ekte tro. Den er lutret i syndesorgens smelteild, så den kan stå prøven.

Og «de hvite klærne», som alene kan dekke vår naturlige, skammelige nakenhet som syndere, er Kristi rettferdighetsdrakt, vevd av hans blod og sår. Den nakenheten kan ikke skjules av noe slags selvlaget spindelvev (Jes 59,5–6). Denne drakten er betingelsen for at rikdommen i Guds nåde kan bli vår i tro.

«Øyensalven» er Guds Ånd, som alene kan åpne våre blinde øyne, så vi kan komme til å se: «Jeg trenger deg, Jesus, for jeg har bare synd i meg.» Å «salve sine øyne med øyensalve» betyr å gi Guds Ånd rom i hjertet og be om Den Hellige Ånd. Den som følger dette rådet, blir seende, kledd og rik i stedet for blind, naken og fattig. Har du opplevd det, kjære leser?

Herren sier: «Jeg råder deg at du kjøper av meg.» Hva koster det da? Ja, det fås «for intet» (se Åp 21,6 og mange andre steder), «uten penger og uten betaling» (se Jes 55,1). Og likevel koster det noe, den samme prisen som alle nådens gaver krever. Det koster vår egen rettferdighet, vår egen vilje og vår egen selvklokskap. Men alt dette er jo i seg selv verdiløse ting som bare skader oss.

Det er salig å selge alt sitt eget og kjøpe Guds rikes perleskatt (Matt 13,44–46). Og likevel er det jo mange som betenker seg på denne

handelen, der det en gir, ikke er verdt noe, og det en får, er verdt alt. Hvor godt når en kan si med salmisten: «Jeg vil prise Herren som har gitt meg råd» (Sal 16,7), eller med profeten: «Herre! Du overtalte meg, og jeg lot meg overtale» (Jer 20,7).

Men at alle Herrens rystende, alvorlige ord springer ut av hans inderlige kjærlighet, går så tydelig fram av v. 19. Det er kjærligheten som refser. Den skarpe tukten har bare dette ene for øye: å vekke den lunkne til nidkjærhet for sin sjel og føre ham til en sann omvendelse (v. 19).

«Se, jeg står for døren og banker» (v. 20), sier Herren. Han står foran hjertets dør og banker på med sitt sannhets- og nådeord. Ofte banker han også på med mange slags tilskikkelser. Han bryter seg ikke inn med makt, for han gav jo selv menneskehjertet den frie viljes selvbestemmelse. Hvor lenge kan ikke Frelseren stå slik og banke på det lunkne hjertets dør og vente på deg år etter år! Men hvor tung er ikke hjertets dør ofte å åpne! «Syndens lange, seige ranker seg om lås og hengsel snor.»

«Om noen hører min røst og åpner døren», sier han, «da vil jeg gå inn til ham og holde nattverd med ham, og han med meg.»

Ble hjertet ditt stille, venn, så larmen fra verdens og kjødets tanker stilnet og du hørte din Frelsers sakte røst?

Ble du villig til å åpne døren – ikke bare på gløtt med sikkerhetskjeden på for et eller annet kjødelig forbehold, men helt opp? Da lyder Herrens nådeord om at han vil gå inn selv i det fattigste, usleste synderhjerte og holde nattverd med deg. Å holde måltid med en annen er jo bildet på fortrolig fellesskap. Og Herrens ord om å holde nattverd peker mot det rike bordet som er dekket for Guds barn. Der blir kjærlighetsfellesskapet med Herren åpenbart i sin dypeste inderlighet.

Lukk ham inn før dødens kalde hånd banker på døren din og tvinger deg til å lukke opp! Lukk livets fyrste inn, så er dødens brodd borte. Og du skal finne en åpen dør i himmelen, slik Stefanus så «himmelen åpnet, og Menneskesønnen stå ved Guds høyre hånd» (Apg 7,56), rede til å ta imot ham.

Løftet i v. 21 til den som seirer, knytter seg til et slikt herlig håp. Han skal få del i den seiersplassen den enbårne Sønn har vunnet ved Faderens høyre hånd. Fruktene av Jesu seier blir også deres som seirer i kraft av hans blod (Åp 12,11). Å sitte med Herren på hans trone

og regjere med ham – det skal bli Guds barn til del, om vi blir trofaste. For en uendelig opphøyelse! Sannelig: «Han reiser den ringe av støvet. Han løfter den fattige opp av smusset for å sette ham hos fyrster og gi ham et ærefullt sete» (1 Sam 2,8).

Med henvisningen til Guds trone slutter disse menighetsbrevene. Og med skildringen av denne Guds trone fortsetter det neste synet.

Spør en hva brevet til Laodikea særlig peker fram mot, så finnes det jo til alle tider nok av samfunn og enkeltsjeler som passer til dette sørgelige bildet. Men vi kan ikke la være å minnes den skildringen vår Frelser har gitt oss av de siste tider før han kommer igjen (se for eksempel Luk 17,26–30). Der sammenligner Herren tilstanden når han kommer igjen, med tilstanden på Noahs dager og på Lots dager. Da åt de og drakk, giftet seg og ble giftet bort, kjøpte og solgte, plantet og bygde, helt til vannflommen og ilden kom.

Selv om det vil være en flokk som har olje i lampen, slik som menigheten i Filadelfia, vil likevel store deler av kirken være smittet av den verdslige ånden og sove uten olje i lampen. Herren hjelpe hver og en av oss til å akte på hans råd, så hjertets lampe kan være brennende!

Vår brudgom ei lenge nå borte vil blive,
o, kjøper dog olje, og trer på vakt,
ei mere vår kristendom lunken å drive,
men alltid å våke, som Jesus har sagt!

603. Guds trone (4,1–11)

Med kapittel 4 begynner den andre delen av Johannes' åpenbaring, de underfulle framtidssynene. Men før framtidens bok blir åpnet, får Johannes skue inn i himmelen, inn i det verkstedet som Guds rådslutninger går ut fra. Der har alt sitt opphav som blir åpenbart fra Gud på jorden.

Apostelen er fortsatt i den særegne tilstanden som han i 1,10 betegnet med ordene: «Jeg var bortrykket i Ånden.» Han ser det vårt legemlige øye ellers ikke kan se. For ham viser det seg «en dør» som var «åpnet i himmelen», og den mektige røsten som hadde lydt til ham som en basun ved begynnelsen av åpenbaringen, lød nå til ham igjen. Det var Kristi røst, den samme røsten som hadde sagt Johannes innholdet i de sju menighetsbrevene. Men nå lyder den igjen med kongelig velde idet åpenbaringen føres videre, og Herren vil vise Johannes «det som skal skje etter dette».

Når Herrens røst først sier: «Kom opp her» (v. 1), og Johannes deretter «straks» blir «rykket bort i Ånden», betegner det åpenbart en høyere grad av henrykkelse. Det svarer til at det er himmelen han nå skal skue inn i.

Og hva ser Johannes da? Han ser en trone, og det satt en på tronen (v. 2). Synet minner helt om det Moses og de eldste så ved Sinai (se 2 Mos 24,10), om det Jesaja så da han ble henrykket til himmelen (Jes 6,1: «Jeg så Herren sitte på en høy, opphøyet trone»), om det Esekiel så (se Esek 1,26–28), og om det Daniel så (Dan 7,9–10).

Men overalt der Guds trone blir skildret, begrenser skildringen seg til tronens glans og det som omgir den. Det blir ikke gjort noe forsøk på å skildre selve skikkelsen på tronen, for «ingen har noensinne sett Gud» (Joh 1,18). Han bor «i et lys dit ingen kan komme» (1 Tim 6,16).

Glansen som gikk ut fra Guds skikkelse (v. 3), var for Johannes «å se til som jaspis-stein og sarder-stein». Det fantes forskjellige slags jaspis, men denne må ha vært av samme slag som den som nevnes i 21,11, en krystallklar jaspis. Den kjente også oldtiden. Jaspis-steinen betegner med sin strålende glans Guds herlighet. Sarder-steinen er derimot blodrød og blir ved denne fargen bildet på Guds hellige vrede over de gjenstridige.

«Og rundt tronen var det en regnbue», der den smaragdgrønne fargen er den rådende. Regnbuen er jo etter 1 Mos 9 paktstegnet mellom Gud og jorden. Den er et trøstefullt tegn for Guds folk, et vitnesbyrd om at Herrens «fredspakt skal ikke rokkes» (Jes 54,10).

Fra v. 4 forteller Johannes hva han så rundt tronen. Først (v. 4) så han tjuefire andre troner, og på dem «satt det tjuefire eldste, kledd i hvite klær og med kroner av gull på sine hoder». Som alt det Johannes ser her, er dette jo billedlige skikkelser. De betegner Guds menighet som den som allerede har seieren, selv om den ennå strider her på jorden. Vi blir minnet om ordet i Ef 2,6, der det sies at Gud gjorde oss levende med Kristus, reiste oss opp sammen med ham og satte oss med ham i himmelen, i Kristus Jesus.

Tallet tjuefire viser nok tilbake til presteskapet i Det gamle testamente, som var delt i 24 skift. Da betegner det menigheten som et folk av prester. Det tyder også de hvite presteklærne på, symbolet på den fullkomne hellighet. Andre forstår tallet tjuefire om de hellige i den gamle og den nye pakt (de tolv stammene og de tolv apostlene).

I hvert fall er det den frelste menigheten som blir avbildet for oss i skikkelsen av disse eldste. Kristus har gjort den til konger (se gullkronene) og til «prester for Gud, sin Far» (1,6). De eldste (på gresk «presbyteroi», som vårt «prest») deler tronens herlighet med Gud (se 3,21: løftet til den som seirer).

Videre ser Johannes at det gikk ut fra tronen «lyn og røster og tordendrønn» (v. 5). Det betegner allmaktens krefter som Gud fullbyrder sine dommer gjennom. Sju ildfakler brant foran tronen, og disse faklene blir forklart som «de sju Guds ånder» (se 1,4), og med det menes Den Hellige Ånd. Sjutallet er jo det hellige tallet, merket på det hellige innholdet i Guds rike i sin fylde. Likesom menigheten blir betegnet ved de sju gullstakene, slik trer også Guds Hellige Ånd, som i seg selv er én, fram som sjufoldig i sin virksomhet.

Foran tronen var det (v. 6) «likesom et glasshav, likt krystall». Dette havet er blitt forstått på forskjellige måter. Noen forstår det som et bilde på det himmelske livs fred og hvile. Men i 15,2 ser Johannes igjen glasshavet blandet med ild, og de frelste stående ved dette havet og lovprisende Guds underfulle gjerninger. Ut fra det ser det heller ut til at glasshavet må betegne dypet i Guds evige rådslutninger, som er gjennomsiktig for ham selv, men uutgrunnelig for mennesker.

Ilden han så i glasshavet den andre gangen, må etter 15,1 nok betegne Guds hellige vredes råd. «Overmåte dype er dine tanker», sier salmisten (Sal 92,6). Men ingen verdensmakt kan forstyrre disse Guds tankene. Også derfor blir de sammenlignet med det blikkstille havet.

Endelig ser Johannes «midt for tronen og omkring den» fire underfulle vesener, som skildres i v. 6–9. Disse vesenene minner om kjerubene slik de blir beskrevet hos Esekiel, selv om Johannes ser dem litt annerledes enn Esekiel så dem. De betegner åpenbart hele den levende skapningen i dens mektigste krefter, underlagt Gud. Løven er konge blant de ville dyrene, oksen det sterke dyret blant de tamme, ørnen fuglenes konge. Og menneskeansiktet, som det tredje livsvesenet hadde, vitner om kronen på Guds skaperverk.

Om disse fire livsvesenene blir det sagt at de hadde øyne «foran og bak» (v. 6), «rundt om» og innvendig, altså var «fullsatt av øyne» (også på vingene, se v. 8). Dermed blir skapningen betegnet som en som vokter på Guds vink («Alles øyne vokter på deg», Sal 145,15), som Herrens tjener. En sier jo ennå i dagligtale om en årvåken tjener at han har øyne både foran og bak.

Kanskje skal disse øynene likevel også betegne hvordan hele den levende skapningen er en bærer av Guds hellige tanker, av det Gud på forhånd har sett som velbehagelig for sitt skaperøye. De samme tankene som vi møter i åndens verden, møter vi også i den skapte naturen, om enn i lavere former. Slik kan vi med rette tale om åndens lov i naturens verden. I virkeligheten er det jo Guds levendegjørende Ånd som rører seg gjennom hele skapningen, selv i det minste gresstrå.

Derfor synger salmisten i sin salme: «Lov Herren, alle hans gjerninger» (Sal 103,22), og videre: «Himlene forteller Guds ære» (Sal 19,2). Vingene betegner også den raske lydigheten som naturens krefter adlyder Guds bud med og må tjene hans sak.

Johannes hørte hvordan det fra disse livsvesenene uten opphold steg opp en lovprisning til den treenige Gud: «Herren Gud, Den Allmektige, han som var og som er og som kommer!» Det vil si den evige, som med sin virksomhet omspenner alle tider.

Og i denne skapningens lovprisning, som lyder både dag og natt (se Sal 19,3), stemmer Herrens frelste menighet i. Det blir så vakkert betegnet (v. 10–11) ved at de eldste tok del i den når livsvesenene brøt ut i «pris og ære og takk til ham som sitter på tronen». Da kastet de sine kroner ned ved tronens fot i ydmyk tilbedelse og gav den levende Gud all æren.

I kapittel 5 og 7 dreier lovprisningen fra de frelste seg særlig om den saligheten som er vunnet ved Lammets blod, mens denne første lovsangen Johannes hørte, gjelder Skaperen. Men ut av det at han har skapt alle ting, springer også frelseshåpet fram. Han som frambrakte hele skapningen, vil også føre alt som kan og vil frelses, ut av trelldommen under forgjengeligheten og fram til Guds barns frihet i herligheten (Rom 8,21).

Opp, al den ting som Gud har gjort,
hans herlighet å prise!
Det minste han har skapt, er stort
og kan hans makt bevise.
Slår alle folk på denne jord
med frydetoner sammen:
Halleluja, vår Gud er stor!
Og himlen svarer: Amen!

604. Boken med de sju segl og Lammet (5,1–7)

I dette avsnittet blir synet inne i himmelen utvidet. Johannes så en forseglet bok «i hans høyre hånd som satt på tronen», og ingen var i stand til å åpne den (v. 1–3). Johannes var bedrøvet over dette, men han blir trøstet: En av de eldste i det himmelske synet viser ham til «løven av Judas stamme», som har makt til å åpne boken (v. 4–5). Da ser han «et lam, likesom det hadde vært slaktet», og dette Lammet tok boken av «hans høyre hånd som satt på tronen» (v. 6–7).

Spør vi hva denne forseglede boken betyr, viser fortsettelsen at boken er fylt med Guds rådslutning om de siste tider. Det er framtidsboken. At den lå i Guds høyre hånd, viser at framtiden er i Guds hånd, «at alle ting seg må føye, hans råd å føre ut».

Boken må tenkes å ha hatt den formen vi så ofte hører om i Det gamle testamente, nemlig formen av en bokrull. I de gamle dager bestod bøkene av pergamentruller som var rullet opp på en sylinderformet stav. At boken var skrevet både inne i og utenpå, noe som ikke var det vanlige, viser at innholdet var overmåte rikt.

Det er altså Guds råd for framtiden, en hemmelighet ingen mennesker kan utgrunne, som her blir stilt fram for oss i bildet av en bok. Noe lignende hører vi hos profeten Esekiel (Esek 2,9–10). Også i Davids salmer tales det på samme måte om «Guds bok»: «Da jeg bare var et foster, så dine øyne meg. I din bok ble de alle oppskrevet, de dagene som ble fastsatt da ikke én av dem var kommet» (Sal 139,16).

Johannes ser en mektig engel og hører ham rope med høy røst: «Hvem er verdig til å åpne boken og bryte seglene på den?» Å «åpne

boken» vil først og fremst si å kunngjøre innholdet, men kanskje også å sørge for at innholdet blir virkeliggjort.

Men ingen i hele skapningen meldte seg på dette spørsmålet (v. 3). Det var verken noen av Guds engler eller noen «på jorden» eller noen av dem «under jorden». Med det siste må en særlig tenke på de avdødes ånder. Kanskje ligger det også i det at heller ingen av de falne englemaktene kjenner framtiden eller kan hindre at Guds råd blir fullført.

Johannes gråt sårt (v. 4) ved tanken på at det ikke så ut til at noe lys skulle bli gitt ham, og dermed heller ikke Guds menighet. Men en av de eldste, som vi hørte om i kap. 4, og som er de himmelske representantene for Guds menighet, trøster ham med at det likevel var én som kunne åpne boken og bryte seglene på den, én som hadde «seiret» og dermed vunnet retten til å åpne boken.

Denne ene blir kalt «løven av Judas stamme». Det navnet viser tilbake til 1 Mos 49, der den gamle Jakob velsigner Juda med ordene: «En ung løve er Juda» (1 Mos 49,9).

Men løvekraften i Judas stamme var ikke uttømt med kong David. Den fikk først sin fulle oppfyllelse i ham som her blir kalt «Davids rot». Det navnet viser til Jes 11,1: «En kvist skal skyte fram av Isais stubb.» Det er Kristus det her pekes på, han som vant den store seieren på Golgata. Dermed tok han bort det store hinderet for at Guds fredstanker kunne bli virkeliggjort for menneskene. Ham er all makt i himmelen og på jorden gitt.

Det er påfallende at når Johannes får øye på den sterke seierherren, ser han ham i skikkelse av – et lite lam. (Grunnteksten har ikke det vanlige ordet for lam, men et ord som betegner et lite lam.) Slik blir det sagt oss hvordan seieren ble vunnet: gjennom den ringe ytre skikkelsen (Fil 2), gjennom tålmodig lidelse og selvhengivelse som offerlammet for verdens synd. Slik vant vår Frelser seieren.

Bildet av Lammet som var «likesom slaktet», og altså bar de blodige merkene, peker åpenbart tilbake til Jes 53,7: «Han opplot ikke sin munn, lik et lam som føres bort for å slaktes.»

Men at Lammet hadde «sju horn og sju øyne», betegner opphøyelsens stand. Hornet er symbol på kraft (se Luk 1,69: «et frelsens horn»; se også Sal 18,3: «min frelses horn, min borg»). Også i de profetiske synene i Det gamle testamente står hornet som bilde på riker og konger (se Dan 7,21). Sjutallet er det hellige fullkommenhetstallet. De

sju hornene betegner maktens fylde, og de sju øynene fylden av Guds Ånd, slik han går ut ikke bare fra Faderen, men også fra Sønnen (se Joh 15,26 og Åp 3,1).

At Lammet stod midt mellom tronen med de fire livsvesenene (se 4,6) og de tjuefire eldste (symbolet på menigheten), betegner Lammet som mellommannen mellom Gud og menigheten (se 1 Tim 2,5: «For det er én Gud, og én mellommann mellom Gud og mennesker»).

At Lammet tok boken av Guds hånd, vil ikke si at Guds Sønn først nå skulle bli innviet i det som han selv i sitt kjøds dager sier at bare Faderen kjenner (Mark 13,32), nemlig dagen og timen for hans gjenkomst. Nei, her er det tale om at dette Guds råd blir kunngjort for menigheten. Han åpner dypet i Guds hemmelighet for sine tjenere (se Joh 15,15: «Dere har jeg kalt venner, for alt det jeg har hørt av min Far, har jeg kunngjort dere»). Og han viser oss hvordan han gjennom trengslene vil føre sitt folk inn i evig herlighet.

O du Guds Lam
med korsets skam,
du bar all verdens synder,
derfra all trøst begynner.

603. Lovsangen i himmelen (5,8–14)

Da Lammet tok boken, bryter en lovsang fram til Lammets pris (v. 8–10). Englene stemmer i, og den toner ut gjennom hele skapningen, inntil den igjen samler seg i et tilbedende amen ved foten av tronen (v. 11–14).

I kap. 4 hørte vi lovprisningen av Gud som Skaperen. Her samler lovsangen seg først om Lammets pris. De fire livsvesenene, et uttrykk for hele den levende skapningen, og de tjuefire eldste, et uttrykk for Guds hellige menighet, falt ned for Lammet. Hver av dem hadde sin harpe, egentlig en sitar (et instrument som særlig ble brukt til gledessanger), og sin offerskål av gull, full av røkelse.

Røkelsen blir her forklart som de helliges bønner. All røkelse i den gamle pakt hadde jo denne betydningen. Slik sier allerede David i Sal 141,2: «La min bønn gjelde som røkoffer for ditt åsyn!» At de fire livsvesenene og de eldste bærer fram denne røkelsen, er ikke noe vitnesbyrd for den troen på helgenenes forbønn som er så vanlig i den katolske kirke. For skikkelsene Johannes så, er jo, som før nevnt, bare symbolske skikkelser.

At de her bryter ut i lovsang, betyr at både menigheten og hele skapningen lever i forventningen om at Guds rike skal fullendes. Derfor hilser de med takk den kunngjøringen som nå skal skje.

Når lovsangen deres kalles «en ny sang» (v. 9), ligger det nettopp i at lovsangen har fått et nytt grunnlag. Slik tales det allerede i den gamle pakt ofte om å synge en ny sang for Herren (se for eksempel Sal 33,3; 40,4 og Jes 42,10). Hver gang det kommer en ny åpenbaring av Guds nåde, blir lovsangen likesom ny.

I denne lovsangen blir Lammets verdighet til å åpne framtidsboken begrunnet med Lammets offerdød («fordi du ble slaktet») og med den velsignede frukten av denne døden. Ved Lammets blod er det av alle folkeslag kjøpt et folk som får tjene Gud som prester, og som skal herske med Kristus. Det skal bli herlig åpenbart, først i tusenårsriket og siden i den evige fullendelsen (v. 9–10).

Nå ser og hører Johannes også englehærene som var omkring tronen og de fire livsvesenene og de eldste. Tallet på dem var uendelig stort (se Dan 7,10). At englene danner en krets utenfor den jordiske skapningen, vil ikke si at de er ringere i verdighet. Det vil si at ingen kan fatte betydningen av Lammets blod slik den falne, men gjenløste skapningen på jorden kan.

Likevel priser også de Lammet som ble slaktet, med en sjudobbelt lovprisning (v. 12). De fatter evangeliets herlighet, slik apostelen Peter sier i sitt første brev om evangeliet som ble forkynt «ved Den Hellige Ånd, han som ble sendt fra himmelen – dette som englene trakter etter å skue inn i» (1 Pet 1,12).

Denne lovsangen brer seg fra himmelen (v. 13) ut over hele skapningen, også til dem «under jorden». Med dem kan det her neppe menes andre enn dem som i Hebr 12,23 kalles «de fullendte rettferdiges ånder». Da Kristus gikk ned i døden for oss som solen i aftenrøden, ble seiersglansen hans åpenbart i dødsriket, i paradiset, der de troende fra den gamle pakt ventet på hans dag. Også der lyder nå lovprisningen. Ja, selv mørkets ånder må, om enn med gru og tenners gnissel, gi Lammet ære og erkjenne seieren fra Golgata.

Så slutter lovsangen til ham som sitter på tronen, og til Lammet, med et amen fra de fire livsvesenene og med de eldstes tilbedelse på ny (v. 14). Det er denne lovsangen vår Gud og vår Frelser lytter etter i menneskehjerter. Der troen bryter fram, der begynner den evige lovsangens tone. «Salig er det folket som kjenner til jubel!» (Sal 89,16). Herren er «en lovsang for alle sine fromme», for «det folket som er ham nær» (Sal 148,14).

Bare de kan stemme i himmelens lovsang
hvis sjeler fant nåde hos Gud
ved troen på Jesus, Forsoner og Frelser,
bare de skal få se ham og kalles hans brud!

606. De fire første seglene i framtidsboken blir åpnet (6,1–8)

Nå blir seglene på den underfulle boken brutt. De fire første seglene med sitt innhold hører nøye sammen. For hvert av disse fire seglene som blir åpnet, kommer det fram en rytter, men hesten han rider på, har forskjellig farge hver gang. Hos profeten Sakarja (Sak 1) hører vi også om ryttere på hester med forskjellige farger. Med dem betegnes Guds sendebud og den forskjellige gjerningen de blir sendt ut i verden for å gjøre.

Hver gang et av disse fire seglene ble brutt, lød det likesom en tordenrøst (v. 1) fra et av de fire livsvesenene: «Kom og se.» (Etter den sikreste lesemåten står det likevel bare: «Kom!» Da er det kjeruben som med sitt «Kom!» kaller rytteren fram for Johannes' øyne.)

Den første rytteren kom på en «hvit hest». Han hadde «en bue» som våpen, det ble gitt ham en krone (egentlig «en seierskrans»), og han dro ut «med seier og for å seire» (v. 2). Det er ikke så vanskelig å tolke hvem denne rytteren er. I Skriften er hvitt den fargen de himmelske vesener blir åpenbart i (se forklarelsen på fjellet, og se også de to englene på Kristi himmelfartsdag, Apg 1,10). Den hvite fargen betegner hellighet.

Sammenligner vi synet her med kap. 19, der Kristus drar fram i spissen for himmelens hærer, også han på en hvit hest, kan rytteren her bare betegne vår Frelser, slik han går sin seiersgang over denne jorden ved forkynnelsen av sitt ord. Det tyder også buen på, for Guds ord er som pilen som treffer menneskene i hjertet.

Slik skal vi se på Guds ords løp over denne jorden. Hvor smått og langsomt det enn ofte ser ut til å gå med Ordets framgang for våre øyne, er det likevel en stadig seiersgang. Den stanser ikke før «dette evangeliet om riket» er «forkynt over hele jorden til et vitnesbyrd for alle folkeslag» (Matt 24,14). Det skal skje før denne verdens ende kommer.

Hos romerne pleide seierherren å ri på en hvit hest når han holdt sitt inntog i byen. Hele innholdet i dette første seglet er lyst og fylt av visshet om seier. «Det er den Herre Krist, og seier får han visst, han marken skal beholde.»

Etter dette første seglet (v. 1–2) kommer så innholdet i det andre seglet (v. 3–4). Det var en rytter på en rød hest. Den røde fargen betegner i det profetiske billedspråket krigen med dens blodsutgytelse. Det blir også sagt med klare ord her: Denne rytterens oppgave er å ta freden bort fra jorden og få menneskene til å «slakte hverandre». Rytteren fikk «et stort sverd» som tegn på sin blodige gjerning.

Denne rytteren minner oss om vår Frelsers ord i Matt 24: «Dere vil høre om kriger og rykter om krig … For folk skal reise seg mot folk, og rike mot rike» (Matt 24,6–7).

Krig er visselig av det onde. På den nye jord, ja, allerede i tusenårsriket skal det bli slik profeten Jesaja har sagt: «De skal smi sine sverd om til hakker og sine spyd til vingårdskniver. Et folk skal ikke lenger løfte sverd mot et annet, og de skal ikke lenger lære å føre krig» (Jes 2,4). Men vi ser av ordet i Matt 24, av dette stedet og av mange andre steder at krigen ikke vil kunne unngås her på syndens jord. Ja, krigen med dens blodige redsler må også tjene i hans hånd som kan vende det onde til det gode.

Krigen hører med til de tuktemidlene Gud bruker for å bøye de harde menneskehjertene mot Fredsfyrsten. Slik kaller Herren Assur «min vredes ris» og sier: «Mot et gudløst folk sender jeg ham. Mot et folk jeg er vred på, byr jeg ham å fare» (Jes 10,5–6).

Til slike ris som Herren tukter folkene med, og som han særlig vil tukte dem med mer og mer mot de siste tider for å føre dem til omvendelse, hører også innholdet i det tredje og det fjerde seglet (v. 5–6 og v. 7–8). Da det tredje seglet ble åpnet, så Johannes en «svart hest», og rytteren hadde en vekt i hånden. Og Johannes hørte en røst midt

iblant kjerubene, som sa: «Et mål hvete (omtrent en liter) for en denar, og tre mål bygg for en denar. Men oljen og vinen skal du ikke skade.»

Dette betegner åpenbart dyrtid. Et «mål» av det slaget det her er tale om, var omtrent en liter korn, akkurat nok til den daglige maten for ett menneske. Og en denar var på den tiden en manns vanlige daglønn. Men når hele den daglige fortjenesten gikk med bare til det tørre brødet for familiefaren, måtte det i sannhet kalles trange tider. Skulle familien få noe med, måtte de nøye seg med byggbrød, som en kunne få tre ganger så mye av for samme pris.

«Oljen og vinen» (som svarer til smør og øl i våre land) skulle ikke skades, så uåret hadde sin grense. Men olje og vin kunne arbeideren jo slett ikke få noe av når hele daglønnen hans gikk til det tørre brødet. Disse tidene, som særlig trykket småfolk svært hardt, betegnes med hestens svarte farge.

At Herren også kan bruke slike tider med hungersnød til å dra hjerter til seg, viste seg blant annet ved den store hungersnøden i Sør-India på slutten av 1800-tallet. Etter den ble folk mer mottakelige for Guds ord. Og når Guds ord ofte lettest finner vei inn hos dem som har trange kår, viser det oss også hvordan vanskelige forhold i det timelige kan høre med til Faderens dragelser.

Til slutt, da det fjerde seglet ble åpnet, så Johannes en rytter med en hest som hadde en særlig uhyggelig farge, den grønngule fargen, likfargen. Rytterens navn var «Døden», «og dødsriket (en riktigere gjengivelse av det greske ordet Hades enn «helvete») fulgte med ham», likesom for å ta imot det dødsrytteren tok som bytte.

En fjerdedel av jorden falt for denne rytterens hånd, dels ved «sverd», dels ved «hungersnød», dels ved «pest» og dels ved angrep fra «villdyrene på jorden». Vi blir minnet om en slik svøpe som svartedauden, som i gamle dager rev bort nesten en fjerdedel av Europas befolkning. I slike tider pleier mord og vold og hungersnød å følge med i større grad enn ellers, og villdyrene på jorden blir dristigere når landene blir avfolket.

Disse tuktemidlene, som betegnes med rytterne på den røde, den svarte og den grønngule hesten, har jo gang på gang i tidenes løp dratt gjennom folkene. I vårt lille fedreland hadde vi i tiden fra 1848 til 1864 to blodige kriger og dessuten kolera. Men vi kan ikke si annet enn at

disse tuktelsene sikkert har vært med på å berede den vekkelsen som siden har gått over folket vårt.

I Matt 24 nevner Herren også (foruten krig) som tegn på at de siste tider er nær: «hunger og pest og jordskjelv både her og der».[1] Disse tuktens ris vil tre fram i større grad mot de siste tider. Og likevel føyer Herren til: «Men alt dette er begynnelsen på fødselsveene» (Matt 24,8). Det stemmer også med ordet her i Johannes' åpenbaring. For først med det sjette og det sjuende seglet bryter trengselen i den siste tid fram i egentligste forstand.

Disse trengslene er felles for Guds folk og verdens folk. Men ikke bare for verden kan en slik trengsel bli en kraft som drar mot Gud. Også for Guds barn går veien stadig gjennom lidelse til mer herlighet. Vår Konges seiersgang dypere inn i de helliges hjerter blir ofte opplevd aller skjønnest når trengselens sendebud har besøkt oss.

Vår trengsel gjør oss trette
av verdens slaveri,
men våre fottrinn lette
på livets rette sti.

[1] NB: «hunger og jordskjelv både her og der» (Matt 24,7).

607. Martyrenes sjeler under alteret (6,9–11)

Det femte seglet åpenbarer noe helt annet enn de fire første. Under brennofferalteret så Johannes «deres sjeler som var blitt slått i hjel for Guds ords skyld og på grunn av det vitnesbyrd som de hadde». I templet i Jerusalem ble alt offerblodet som ikke ble stenkt på alteret eller nådestolen, tømt ut ved foten av brennofferalteret.

Som motstykke til dette ser han i himmelen et alter, og ved foten av det var martyrenes sjeler samlet. I 3 Mos 17,11 står det: «Kjøttets sjel er i blodet.» Det er martyrenes offerblod som likesom blir samlet ved Guds alter i himmelen som et slaktoffer Gud har behag i.

Her er det altså ikke tale om den tukten Gud sender over verden, som ved de tre foregående seglene, men om den lidelsen den fiendtlige verden fører over Herrens vitner. Der rytteren på den hvite hesten drar fram og vinner seier i menneskehjerter, uteblir ikke verdens forfølgelse. «Alle som vil leve gudfryktig i Kristus Jesus, skal bli forfulgt» (2 Tim 3,12).

Johannes hører et høyt rop stige opp til Gud fra disse sjelene: «Herre, du hellige og sannferdige! Hvor lenge skal det vare før du holder dom og hevner vårt blod på dem som bor på jorden?» Slik Abels blod ropte til Gud fra jorden (1 Mos 4,10), roper også martyrenes blod til ham som har sagt: «Hevnen hører meg til, jeg vil gjengjelde» (Rom 12,19).

Det ville være en misforståelse å tolke dette som hevngjerrighet hos de hensovnede martyrene. Det betyr bare at Guds langmodighet med den gjenstridige verden ofte synes hans menighet ufattelig stor. «Gi du ville flerre himmelen og fare ned», sukker profeten (Jes 64,1),

og mange av de hellige vitnene med ham. Forventningen om en gjengjeldelse hører uløselig sammen med troen på Herren som den hellige og sannferdige, han som like lite svikter sine trusler som sine løfter. Det er den lidende menighetens forventning som her kommer til uttrykk i synets billedspråk.

Svaret finner vi i v. 11. Det består først i at hver av dem får en «hvit kappe». (Ordet i grunnteksten betegner en lang kappe.) Noen forstår dette om den æren martyrene får i kirken, av og til også om den anerkjennelsen verden gir dem etter deres død. Men den hvite kappen må her som ellers betegne den tilstanden av herlighet og hellighet som martyrene går inn i ved sin død, «himmelens prestedrakt».

Den betegner her ikke bare troens rettferdighetsklædning ved syndenes forlatelse – den har Guds barn allerede her på jorden. Den betegner den salige, syndfrie tilstanden, der hjertet ikke lenger trenger å skjelve for muligheten av en syndig lyst.

Denne lykken som de frelste sjelene har, og som martyrene naturligvis har felles i troen med andre hjemgåtte hellige, er en salig forsmak på det kommende herlighetsriket. At det her særlig blir framhevet om martyrene at de fikk den lange, hvite kappen, peker på motsetningen mellom den blodige drakten verden gav dem, og den herlige vederkvegelsen de fant hos Gud «straks de kom hjem».

Samtidig ble det sagt til dem at de skulle «slå seg til tåls ennå en liten stund». Tallet på martyrene var ennå ikke fullt. Israels barn kunne ikke komme inn i Kanaan før amorittene hadde fylt sin ondskaps mål (1 Mos 15,16). Slik skal også «de som bor på jorden» (v. 10), det vil si de jordisk sinnede verdensbarna, først ha fylt sine synders mål før Guds vredes dom blir fullbyrdet over dem.

Også fiendene av Guds rike får det fulle målet av Guds langmodighet. Derfor skal også «hver munn lukkes» på den store dagen. Ingen av dem som blir fordømt, skal med rette kunne gi Gud skylden. Det er ikke godt å prøve krefter med Guds langmodighet, men det er salig å følge Kristus gjennom lidelse til herlighetens hvile.

Da vil meg Jesus pryde,
da skal min sjel seg fryde
og himmelens gleder nyte
når jeg er kommet hjem!

608. Det sjette seglet: Det store jordskjelvet og verdensbarnas angst (6,12–17)

«Hvor lenge?» Slik hadde martyrenes blod ropt opp til Gud. Det sjette seglet inneholder likesom et svar på det, nemlig at verdens tid snart er omme og dommen står like for døren.

Johannes ser et stort jordskjelv. Solen ble formørket og ble svart som «en sekk av hår» (den mørke sørgedrakten, vevd av svart geite- eller kamelhår). Månen ble som blod, og himmelens stjerner falt ned på jorden, slik et fikentre kaster ned sine umodne fiken når det ristes av sterk vind. Himmelen vek bort lik en bok som rulles sammen (en bokrull), og fjellene og øyene ble flyttet fra sitt sted.

Hele denne skildringen (v. 12–14) er mest naturlig å forstå på samme måte som Herrens ord i Matt 24,29 og Luk 21,25–26 om veldige omveltninger i naturen, både i jordens dyp og i stjerneverdenen. Skildringen knytter seg til profetiske ord i Det gamle testamente. Se for eksempel Jes 50,3: «Jeg kler himmelen i sort og innhyller den i sørgedrakt», og Joel 3,4: «Solen skal forvandles til mørke og månen til blod, før Herrens dag kommer, den store og forferdelige», og dessuten Jes 34,4: «Hele himmelens hær skal smuldre bort. Himmelen blir rullet sammen som en bokrull.»

Mange ganger i verdens løp har det jo skjedd fryktelige naturhendelser. Fra den nyeste tid kan vi minnes vulkanutbruddet på øya Martinique, der byen St. Pierre ble ødelagt av et ildregn i løpet av et par minutter, mens dagslyset nesten ble slukket av røyk og aske. Men

når enden kommer, vil disse tegnene i naturen få et så fryktelig stort omfang som aldri før er sett.

Noen vil forstå disse tegnene åndelig, som omveltninger blant folkene: Alt åndelig lys blir slukket for menneskene, himmelen, det evige, blir borte for menneskenes øyne, og store og små riker (fjell og øyer) blir styrtet. Slike ting vil også skje i oppløsningstiden i de siste dager, på lignende måte som det som skjedde ved den franske revolusjonen på slutten av 1700-tallet. Men når vi ser det sjette seglet i sammenheng med trengslene i det andre og tredje seglet, er det ingen grunn til å forstå jordskjelvet i v. 12–14 og rystelsen av himmelens krefter annerledes enn om omveltninger i naturen.

I v. 15–17 skildres den angsten og gruen som faller over den jordbundne slekten. Den faller ikke bare over de fattige og ringe («hver trell»), men også over alle de store og mektige som ellers føler seg trygge i den kjødelige bevisstheten om sin makt og rikdom. Alle søker de å skjule seg for Guds åsyn og for «Lammets vrede».

De ville ikke skjule seg med sine synder hos Gud i Lammets vunder og sår. Derfor søker de nå å skjule seg for Gud og ønsker at fjellene ville knuse dem, så de kunne bli fri fra den kommende vreden ved en rask død (se Luk 23,30: «Da skal de begynne å si til fjellene: Fall over oss! – og til haugene: Skjul oss!»).

«Hvem kan da bli stående?» (v. 17). Dette fortvilte ropet vil lyde over jorden fra alle disse menneskene som før var så trygge, og som mente at de nok kunne bli stående. Nå ser de det fryktelige alvoret, men for sent. Guds Lam, det saktmodige Lammet, som gang på gang kalte så inntrengende på dem i nådetiden, møter dem nå med hellig vrede som deres dommer. Og det er med rette sagt «at når selv Lammet gir opp tålmodigheten, er alt håp ute».

I dette sjette seglet er den siste dom og verdens undergang skildret med korte trekk, som i en sum. Alt det følgende, innholdet i det sjuende seglet, er bare en nærmere utfoldelse av det som ligger i dette sjette seglet. Men før dommen ruller ut over jordens vantro slekt, skjer det noe som gir Guds menighet en salig trøst mot de redslene ved dommen som skildres i det følgende. Denne trøsten fra Herren til hans folk blir vist oss i kap. 7 i to syner.

Hvor roper ikke alt dette til hvert enkelt menneskehjerte om å flykte til nådens trone, til korset på Golgata, mens det ennå er tid! Gud lar seg ikke spotte.

Skjelv, frekke jord, for Herrens strenge dommer,
til deg skal også begeret en gang komme
og timen til å drikke dreggen ut!
Forakt Guds ord, og se, Guds lyn seg nærmer,
og ingen avgrunns hule den beskjermer
som spotter Gud.

609. De hundre og førtifire tusen beseglede (7,1–8)

Det første av de to trøstesynene for Guds folk i kap. 7 sier oss hva Gud vil gjøre for at hans folk skal bli ført vel gjennom stormene i de siste dager. Johannes ser fire engler stå ved jordens fire hjørner. Ennå en liten stund holder de fast på jordens fire vinder. Vindene er her et bilde på dommens stormer, som snart skal bruse fram over jorden med sin ødeleggende makt. Englene, Guds mektige redskaper, holder disse stormene tilbake på Guds bud. Det er helt stille, slik det kan være før stormen bryter løs (v. 1).

«Jorden, havet og trærne» betegner de områdene i naturen som menneskene henter det de trenger til livets næring fra. Alt dette skal bli forstyrret av de stormene som skal komme, ved plager som ligner dem som rammet det gamle Egypt på Moses' tid.

Grunnen til at englene venter, blir kunngjort for oss i v. 2–3. Johannes så en annen engel stige opp fra soloppgangen med den levende Guds segl. Han ropte til de fire englene som skulle føre Guds dom over jorden og havet og trærne, at de ikke måtte la dommene komme før de hadde «satt et segl på vår Guds tjenere i deres panner».

At Guds engel kom fra «soloppgangen», sier oss at han kom fra ham som er sitt folks sol (Sal 84,12: «Gud Herren er sol og skjold», og Mal 4,2: «rettferdighetens sol»). Engelen kom altså i Kristi navn.

Men hva er «den levende Guds segl»? Og hva består denne beseglingen i? Et segl brukes til stadfestelse. Etter 14,1 inneholdt dette Guds segl både Faderens og Sønnens (Lammets) navn. Det må derfor betegne en særlig stadfestelse som blir gitt disse Guds tjenere som opplever stormene i de siste tider.

I Ef 4,30 og 1,13 blir det sagt om de troende generelt at de er beseglet med Den Hellige Ånd. Guds Ånd, med vissheten om barneretten hos Gud og den kraften fra Gud som følger med den, er likesom seglet Gud har satt på sine barns hjerter. Da ligger det nær å tenke seg at denne særlige beseglingen består i en overordentlig meddelelse av Ånden. Den kan bevare Guds tjenere urokkelige i frimodigheten og gjøre dem uovervinnelige mot alt som møter dem under de siste trengslene, og særlig under Antikrists fryktelige herredømme.

Men dette Guds segl må likevel også forstås som et merke som fritar Guds tjenere fra de plagene Gud sender over den gjenstridige verden. I 9,4, der gresshoppeplagen blir skildret, blir det uttrykkelig sagt at plagen bare rammet de menneskene som ikke hadde Guds segl i pannen. Og i 16,2 blir det sagt at plagen med byller rammet de menneskene som hadde dyrets merke.

Israels barn i Egypt ble spart for plagene som rammet farao og hans folk, og dødsengelen gikk forbi de husene der merket av lammets blod fantes. Slik vil også Guds segl være det merket som fritar disse Guds tjenere fra det som i Åpenbaringen stadig kalles «plagene». Hos Esekiel hører vi også om et merke, «et tegn i pannen», som en Herrens engel skulle sette på dem som «sukker og jamrer over alle de motbydelige ting» som skjedde i Jerusalem (Esek 9,4). Seglet betegner altså åpenbart ikke bare det som stadfester og styrker, men er også et merke som fritar.

Noe helt annet er det med den «store trengsel» som er nevnt i det neste synet (v. 14), og som Herrens frelste har gått igjennom. Med denne store trengselen må en forstå det korset verden legger på de hellige ved sin forfølgelse. Den trengselen må Guds folk gå igjennom. Det er lidelsen for Jesu skyld, som er Guds folks æresmerke. Men Herrens kraft vil bære dem igjennom den.

Hvordan Gud i de siste dager vil berede sitt folk et Pella, et Gosen, mens Guds vredes dommer går ut over verden, vet vi ikke. Hos profeten Jesaja har vi det herlige ordet: «Mitt folk, kom inn i dine kamre og lukk dørene etter deg! Skjul deg et lite øyeblikk, inntil vreden går over! For se, Herren går ut fra sin bolig for å hjemsøke dem som bor på jorden for deres misgjerning» (Jes 26,20–21).

Irvingianernes lære om en besegling som de selv utfører, og om at de som blir beseglet hos dem, rett og slett skal bli tatt bort før plagene kommer, mangler ethvert bibelsk grunnlag.

Når så spørsmålet kommer: Hvem er disse 144 000 som blir beseglet? – da står det jo at de var «av alle Israels barns stammer». Det nevnes 12 000 av hver stamme, men slik at Dans stamme er helt utelatt. Likeledes er Efraims navn utelatt og erstattet med Josefs (se v. 8).

Grunnen til det er sannsynligvis at både Dan og Efraim har gjort seg bedrøvelig bemerket i Israels historie. Straks Dans stamme fikk sitt stammeland, satte den opp et utskåret bilde midt iblant seg og gav seg ut for å ville dyrke Herren på denne selvlagde måten (se Dom 18,30–31). Og siden gav Dans stamme plass for en av Jeroboams gullkalver. Efraims stamme gikk i spissen da de ti stammene rev seg løs (se 1 Kong 11,26). Det kan være grunnen til at Dans og Efraims stammer er skutt ut, og Josefs navn er satt inn.

Men skal «Israels barns stammer» her forstås om selve det gamle Israel, som i de siste tider vender om til troen på Kristus? Eller skal Israels-navnet her tas åndelig, om alle de troende som Abrahams barn (se Rom 4,11–12)?

For det første må vi merke oss at de som blir beseglet, i v. 3 kalles «Guds tjenere», et uttrykk for Guds barn generelt. Tallet 12 ganger 12 000 betegner i seg selv, etter det profetiske tegnspråket, bare menigheten i sitt fulle tall. Og i kap. 14 trer de 144 000 beseglede fram igjen, og der åpenbart som betegnelse på hele Kristi menighet. Videre blir de beseglede i 9,4 og 16,2 satt i motsetning til alle de andre menneskene, som bar dyrets merke. Derfor må vi også her se navnet «Israels stammer» som en betegnelse på hele Guds folk i de siste tider, på det åndelige Israel.

Likevel gir det at Israels-navnet her blir brukt særlig om menigheten i de siste tider, en stadfestelse av det løftenes håp som lyser over Israels siste tid. Israels gjenreiste folk skal være med blant de beseglede og sannsynligvis ha en lederstilling blant de kristne i de siste tider (se Rom 11,12).

At Guds tjenere ble beseglet i pannene, viser at tegnet likesom er åpent for alle. Den frimodigheten som Guds Ånd gir denne menigheten under korset, viser seg i en freidig bekjennelse. Gud er trofast. Han lar styrken vokse med dagenes trengsel, og han vil «gjøre både

fristelsen og utgangen på den slik at dere kan tåle den» (1 Kor 10,13). Også i de siste harde dager skal Guds folk kunne synge med freidig mot:

Opp i Jesu navn å vinne!
Viss er seieren, gleden stor;
om vår panne vil vi binde
vitnesbyrdets faste ord.

610. Den store hvite flokken (7,9–17)

Det forrige synet skildret hva Gud vil gjøre for sine tjenere i de siste dager her på jorden. Dette andre synet åpenbarer hva Gud har i vente for sine tjenere i himmelhjemmet. Johannes så «en stor skare som ingen kunne telle», samlet fra alle jordens folkeslag. De stod for tronen og for Lammet, kledd i lange, hvite kapper, og hadde palmegreiner i hendene. Med høy røst sang de en lovsang til Gud og Lammet, og alle englene stadfestet sangen med et fulltonende amen (v. 9–12). I v. 13–17 får Johannes forklaringen på synet: hvem denne hvitkledde skaren var (v. 13–14), og hva saligheten deres bestod i (v. 15–17).

Sammenlignet med verdens store flokk ser Guds folk her på jorden de fleste steder ut til å være «den lille hjord». Men når de frelste en gang skal samles fra alle tider og alle steder, blir det en skare som ingen mennesker kan telle. Fra øst og vest, fra sør og nord samles den for Guds trone som Lammets lønn for lidelsen (Jes 53,11–12).

At de stod for tronen og Lammet i de lange, hvite kappene, viser at de er gått inn i det umiddelbare samfunnet med Gud og Frelseren, kledd i himmelens prestedrakt. De hvite klærne betegner den fullkomne helligheten som følger med at de er gått inn til den evige prestetjenesten (prestedrakten i Israel var hvit). Brorson synger om det i sin vakre salme: «Der holder de nå kirkegang med uopphørlig jubelklang.»

Palmegreinene og lovsangsropet, der de gir Gud og Lammet hele æren for frelsen sin – alt dette peker på Israels løvhyttefest som forbildet på den himmelske saligheten. I de senere tider gikk Israels barn ved løvhyttefesten én gang på hver av festens sju dager omkring

brennofferalteret med en palmegrein, seierstegnet, og ropte hosianna. De salige i himmelen har seierens palmegrein ikke bare i troen, men nå også i beskuelsen, og løvhyttefestens hosianna («frels da, kjære Herre») er blitt til himmelens halleluja.

Løvhyttefesten skulle minne Israels barn om hvordan Gud etter ørkenlivets møye hadde ført dem inn i det rike Kanaan. Den skulle fylle hjertene deres med takk og glede over det. På samme måte bæres himmelens løvhyttefest av de frelstes glede over at Guds nådehånd har ført dem fra det jordiske ørkenlandet til det himmelske Kanaans fylde og evige rikdom.

Løvhyttefesten var dessuten en takkefest når høsten var avsluttet. Også det er et vakkert forbilde på den evige takkefesten for høsten som vi fikk bære hjem etter den blodige sæden vår Frelser sådde ut på Golgata. Det han sådde, fikk vi høste, og slik ble vi selv hans høst. Riktignok taler Guds ord om at også vi skal så ut en sæd. Vi skal «så i Ånden» (Gal 6,8), og denne såmannsgjerningen vår går ofte med gråt. Men hjemme i himmelen er løftet helt oppfylt: De som sår med gråt, skal høste med fryderop.

Alle englene stod i ytterkretsen, utenfor de eldste og de fire livsvesener, som representerer menigheten og hele skapningen. De tilba Gud og frydet seg over de frelstes lykke. Englene gleder seg jo hver gang en synder omvender seg. Hvor mye mer da når den dyrebare høsten er kommet vel i hus! Englenes lovprisning er sjufoldig og begynner og slutter med et amen. I 5,12 lød englesangen til Lammets pris, her til Guds pris som takkens siste mål (se 1 Kor 15,28).

Passer du, kjære leser, inn i denne flokken? Gir de frelstes lovsang gjenlyd i ditt hjerte? Vi kan prøve oss selv på det som blir sagt i v. 13–14. En av de eldste vekker ved et spørsmål lengselen i Johannes etter å få lys over synet. At det er en av de himmelske eldste og ikke en engel som gir forklaringen, kommer av at det her gjelder Kristi menighet, som stred og var tro inntil døden. Derfor er det en av denne menighetens himmelske representanter som fører ordet overfor Johannes.

Og dette er lyset over synet: Det er ikke alle de døde, men bare de som «kommer ut av den store trengsel, og de har vasket sine kapper og gjort dem hvite i Lammets blod». «Den store trengsel» peker nok nærmest på trengselen i de siste tider, «den prøvelsens time som skal komme over hele verden», som det tales om i 3,10. Men vi har lov å

bruke det om alle Guds barn som kommer hjem, den ene slekten etter den andre. «I verden har dere trengsel» (Joh 16,33), har Herren sagt til alle sine venner.

Om alle Guds barn gjelder det altså at de har vasket kappene sine i Lammets blod, den åpnede kilden mot synd og urenhet (Sak 13,1). Ordet om å vaske peker på at syndeskylden blir tatt bort. Det andre uttrykket, «de har gjort dem hvite i Lammets blod», peker nok lenger, til at Lammets blod også har kraft til å hellige livet. Lammets blod er altså en frelse både fra syndens skyld og fra dens herredømme (se 1 Joh 1,7).

Har dette skjedd med deg, kjære leser? Valgte du evangeliet med lidelse her på jorden? Og søkte du frelsen din i Lammets blod, til fred med Gud og seier over synden?

«Derfor er de for Guds trone» – for Lammets blods skyld, som de tilegnet seg i troen. Og nå skildres den himmelske prestetjenesten i himmelens tempel, som aldri stanser, verken dag eller natt. I himmelen kjenner en ikke denne forskjellen mellom dag og natt, men uttrykket betegner det uopphørlige med ord fra livet på jorden. Og Gud skal reise sin bolig over dem. Slik Herrens herlighet i gamle dager senket seg over tabernaklet og templet, skal den hvile evig over hans frelste.

V. 16 skildrer hvordan de salige der hjemme skal være fri for all møye i jordelivet. Ingen sult, ingen tørst og ingen solbrann skal plage dem mer. Bildene er hentet fra lidelsene som følger med en vandring i den brennende ørkenen. Nei, nå er de hjemme hos sin trofaste hyrde. Nå skal de evig få drikke av livets vannkilder. Ingen fare og ingen pine skal kunne nå dem der, og Gud tørker bort hver tåre. De tårene som ennå satt på barnets kinn fra den siste trengselens harde nød, er straks tørket bort av Gud selv, den kjærlige Faderen.

Det er et dyp av salighet som her blir malt for oss, et dyp vi ikke kan utgrunne her på jorden. Men ordet om det har allerede tørket bort mange tårer her på jorden. Og en forsmak på saligheten gav vår gode hyrde oss alt her nede, ved Ordets og sakramentenes vakre kilder og ved sin kjærlige hyrdestav.

Men når vi leser denne underfulle skildringen, må vi nok si med Paulus: «For jeg er overbevist om at den nåværende tids lidelser ikke er for noe å regne mot den herlighet som skal åpenbares på

oss» (Rom 8,18). Skildringen viser likevel ennå ikke oppstandelsens herlighet. Det som stilles fram for oss her, er paradiset med hvilen og vederkvegelsen, den salige ventetiden til den store påskemorgenen gryr – det samme som Paulus kaller å være «hjemme hos Herren» (2 Kor 5,8).

Ja, for en herlighet som venter Herrens folk! Det kan gi mot til å stride.

Og hvor vil ikke dette kapitlet lyse trøst særlig over menigheten i den siste tiden, i de onde dagene når Antikrist raser! Ingen tids menighet vil kunne øse så dypt av denne trøstekilden som de som opplever den siste, særlig store trengselen. Da vil det som aldri før lyde til Guds folk: «Her er de helliges tålmodighet og tro» (Åp 13,10).

Så hjelp meg, o Jesus, å frimodig gå
på reisen til salighets havn,
så løpet på banen jeg fullende må
og kransen der oppe i herlighet få
og hvile til sist i din favn!

611. Det sjuende seglet åpnes. Sju engler får basuner for å fullbyrde Guds siste dommer og slik føre de helliges bønner fram til oppfyllelsen (8,1–5)

I kapittel 7 ble det skutt inn to trøstesyn. De vitner om at Herren visselig vil bevare sitt folk og til slutt føre det frelst ut av den store trengselen, inn til den evige seierssangen. Nå åpnes det sjuende seglet, og dermed blir framtidsboken lukket helt opp. Det er verdens ende som nå folder seg ut gjennom de sju plagene som blir utøst over jorden når sju engler blåser i basunene. Plagen ved den sjuende basunen folder seg igjen ut i de sju vredesskålene (se kap. 16), slik de sju basunene foldet seg ut av det sjuende seglet.

Da det sjuende seglet ble åpnet, ble det stillhet i himmelen «omkring en halv time» (v. 1). Slik syntes det for Johannes. Denne stillheten må forstås på samme måte som når det heter i Sak 2,17: «Vær stille, alt kjød, for Herrens åsyn! For han har reist seg og er gått ut av sin hellige bolig.» Det er den ærefryktige stillheten som griper skapningen når den siste dommen kommer – med all dens frelse for Guds folk, men også med all den gru den fører over verden.

I v. 2 ser Johannes at det blir gitt basuner til hver av de «sju englene som står for Gud». Det ser ut til å være sju bestemte engler som utgjør den ypperste klassen blant englevesenene. Dan 10,13 taler om slike englefyrster. Og i Tobits bok 12,19, som riktignok hører til de apokryfe bøkene, sier engelen: «Jeg er Rafael, en av de sju hellige engler som

bærer fram de helliges bønner og går inn for den Helliges herlighets åsyn.» Også mange andre steder i Skriften tales det om englemakter av ulik styrke (se Ef 1,21 og Kol 1,16).

Basunen er her krigssignalet. Englene skal blåse til angrep i Herrens krig mot den ugudelige verden.

Men før englene blåser i basunene, skjer det en merkelig handling i himmelen (v. 3–5). Den kaster lys over sammenhengen mellom det som nå skal skje, og de helliges bønner. Johannes ser en annen engel som kom og stilte seg ved alteret. Dette alteret er det himmelske brennofferalteret, som svarer til brennofferalteret i forgården ved det jordiske templet. Det jordiske templet var jo, som vi hører i Hebr 8,5, et svakt avbilde av det himmelske forbildet som Moses så på fjellet.

Denne engelen som Johannes ser, bærer nå fram et røkelsesoffer. Etter 3 Mos 16,12 skulle ypperstepresten på den store forsoningsdagen fylle «ildkaret med glør fra alteret», det vil si brennofferalteret. Så skulle han ta røkelsen i hendene og gå med begge deler inn gjennom forhenget til Det aller helligste og der legge røkelsen på glørne. Det daglige røkelsesofferet ble båret fram på samme måte, bare at det ikke ble båret lenger enn til røkelsesalteret i Det hellige.

Det er på denne siste måten Johannes ser engelen gå fram. Ved brennofferalteret står han med gullkaret til glørne, «og det ble gitt ham en stor mengde røkelse for at han skulle legge den til de helliges bønner på gullalteret foran tronen» (røkelsesalteret i Det hellige).

Etter grunnteksten i v. 3–4 går det klart fram at røkelsen som ble gitt engelen (fra Gud), kommer som en hjelp for de helliges bønner. Røkelsen skulle legges til de helliges bønner som en hjelp fra Gud. I dette ligger den vakre tanken at Gud selv, med tanke på trengslene som skal komme, i særlig grad vil hjelpe de helliges bønner opp. Også i 5,8 blir røkelsen forklart som «de helliges bønner».

Vi leser i Rom 8,26: «Og her kommer også Ånden oss til hjelp i vår skrøpelighet. For vi vet ikke hva vi skal be om slik vi burde. Men Ånden selv går i forbønn for oss med sukk som ikke rommes i ord.» Det kan ofte være tungt å be og å be rett. Men disse ordene viser at vi har lov å be Gud om å fylle oss med bønnens Ånd. Og nettopp når dagene blir tyngre, vil han selv legge røkelse til sine helliges bønner.

I v. 5 hører vi så om virkningen av de helliges bønner (av dette røkelsesofferet). Engelen går igjen med røkelseskaret til brennofferalteret,

tar av ilden der og kaster den på jorden. Da kommer det en sterk uro: røster, torden, lyn og jordskjelv. Alt dette uttrykker at Guds befaling om at dommen skal fullbyrdes, nå lyder ut over jorden.

Vi minnes ropet som steg opp fra martyrblodet nettopp ved foten av brennofferalteret (se 6,9–10). Nå kommer gjengjeldelsen fra Herren. Nå vil han «hjelpe sine utvalgte til deres rett» (Luk 18,7). Nå er tiden kommet da de helliges bønner skal bli oppfylt, at Herren må komme på sine hellige dommers sti. Guds folks bønner er ikke forgjeves. Han som ser i det skjulte, skal lønne i det åpenbare (Matt 6,6). Den makten har Gud lagt i sine helliges bønner at de kan sette himmelens krefter i bevegelse.

Min sjel, vær ei forsagt,
du står med Gud i pakt;
har verden deg forlatt,
ble dagen deg til natt,
vær trøstig, Herren lever.

612. De fire første basunene (8,6–13)

Vi kommer nå til det basunene inneholder: plagene som går ut over verden i de aller siste dager. På den ene siden er de enda et forsøk på å lede hjertene til omvendelse. På den andre siden er de forvarsler om den endelige dommen i Guds vrede, som nå bryter fram.

Det er forskjell på disse plagene og de tuktelsene vi hørte om i de fire første seglene (se kap. 6). Seglene betegnet de tuktemidlene som Herren gjennom hele kirkens historie lar følge med forkynnelsen av Ordet (rytteren på den hvite hesten) for å gjøre hjertene mottakelige. Men basunene hører til de aller siste tider. Plagene er skjerpet og kommer tydeligere fram ved et bestemt, underfullt inngrep fra Herrens side. Som nevnt før minner de om plagene i Egypt i den forherdede faraos dager.

De fire første basunene hører sammen i rekkefølge, på samme måte som de fire første seglene.

Da den første basunen lød, falt det et regn av «hagl og ild, blandet med blod» ned på jorden, og «tredjedelen av trærne ble oppbrent, og alt grønt gress ble oppbrent». Denne plagen rammer menneskets omgivelser i naturen, særlig de av jordens grøder som menneskeslekten først og fremst henter sin timelige næring fra. Den minner om den sjuende plagen i Egypt (se 2 Mos 9,23: hagl sammen med torden og lyn). At det her også er blandet blod i, minner om spådommen i Joel 3,3. Det skal kanskje vitne om at plagen er en hevn over alt det «rettferdige blod» som er utøst på jorden (Matt 23,35).

Ved den andre basunen (v. 8–9) viste det seg for Johannes «noe som lignet et stort, brennende fjell». Det «ble kastet i havet». Da ble tredje-

delen av havet til blod, tredjedelen av de levende skapningene i havet døde, og tredjedelen av skipene ble ødelagt.

Noen forstår også dette bokstavelig som en timelig naturhendelse som ødelegger havet med fisket og skipsfarten, slik at menneskeslekten også på den måten mister en stor del av inntektskildene sine. De finner det tilsvarende i den første plagen i Egypt (2 Mos 7,20–21), da vannet i Nilen ble forvandlet til blod og fisken i elven døde.

Andre forklarer derimot denne basunen som et bilde på et stort rike (fjellene betegner ofte store riker i profetisk språk). Det blir satt i brann ved revolusjon og kastet ut i folkehavet (havet brukes ofte som bilde på de urolige folkemassene, se 13,1 og Dan 7,2). Slik blir det fremkalt blodige kriger, og handel og skipsfart blir delvis ødelagt.

I den franske revolusjon, med de fryktelige krigene som tente ild i nesten alle Europas land, har vi et slående forvarsel. Om denne forståelsen av synet er den rette, vil tiden vise. Den slekten som opplever det, skal nok finne ordet her oppfylt, enten det blir på den ene eller den andre måten.

I v. 10–11 hører vi om den tredje basunen. Da den lød, falt det en stor stjerne ned fra himmelen, flammende som en fakkel. Den ødela tredjedelen av elvene og vannkildene på jorden, for vannet ble beskt som malurt, og mange mennesker døde av det. Johannes hørte stjernens navn: Den ble kalt «Malurt».

Hos profeten Jeremia (9,15) sier Herren: «Se, jeg gir dette folket malurt å ete og beskt vann å drikke.» Også her ser noen oppfyllelsen i naturhendelser som ødelegger ferskvannet, som menneskene ikke kan være foruten. Andre forstår også dette billedlig. De tar stjernen, den store, lysende stjernen, for å være en framstående veileder i menigheten (i 2,1 så vi stjernene brukt som bilde på menighetens ledere). Fallet fra himmelen forstås da som et varsel om at en slik stor ånd i menigheten faller fra og bruker sine høye gaver til å forvanske Ordets vannstrømmer (Guds ord blir jo ofte sammenlignet med «stille, rennende vann»).

Da må også de mange menneskenes død forstås åndelig. Når det søte evangeliet blir forgiftet, blir sjelene villedet til evig fortapelse, død og dom. I Matt 24,11 taler Herren om mange falske profeter som skal stå fram og føre mange vill. Og apostelen Paulus skriver i 2 Tess 2 at Gud i de siste dager vil sende dem som «ikke tok imot kjærlighet

til sannheten, så de kunne bli frelst», «kraftig villfarelse, så de tror løgnen» (2 Tess 2,10–11).

Ved den fjerde basunen (v. 12) rammer plagen himmellegemene: Tredjedelen av solen, månen og stjernene blir formørket. Dagen mister dermed tredjedelen av sitt lys, og natten likeså.

Dette minner om den niende plagen i Egypt (mørket over hele Egypt unntatt Gosen, 2 Mos 10,21–23). Også Joels profeti om dommedag nevner mørket. Se likeså Am 8,9: «Jeg vil … gjøre det mørkt på jorden ved høylys dag.»

Også denne plagen kan forstås bokstavelig som et uhyggelig mørke i naturen. Andre legger også dette ut åndelig. Noen gjør det slik at solen betegner Guds åpenbarte ord, månen menneskefornuften og stjernene framstående lærere og vise menn. Formørkelsen skal da betegne det åndelige mørket som vil bre seg over den vantro slekten som en dom fra Gud (se 1 Kor 1,19: «Jeg vil ødelegge de vises visdom, og de forstandiges forstand vil jeg gjøre til intet»).

Atter andre forstår solen, månen og stjernene om alle de ordningene Gud har satt i kirke, stat og skole. I de siste tider vil de miste sin gagnlige makt over menneskene, fordi de oppløsende og omstyrtende maktene i samfunnet vil vinne fram. Det blir altså et nytt hedenskaps mørke, og tegn på det ser vi nok av i våre dager.

Kapitlet slutter med at Johannes (v. 13) ser en mektig ørn fly midt over himmelen og hører den rope et tredobbelt ve over «dem som bor på jorden» (de verdslige og jordisk sinnede menneskene). Det gjelder de tre basunrøstene som står igjen.

Bildet av ørnen minner om Herrens ord i Matt 24,28: «Der hvor åtselet er, der skal ørnene (gribbene) samles.»[1] Ørnen er en varselsfugl som bebuder at stormen tiltar. For hittil har det ennå vært langmodighet og skånsel i plagene. Det var jo hele tiden bare tredjedelen som ble ødelagt. Men snart er langmodighetens tid ute. At ve-ropet lyder høyt oppe fra midten av himmelhvelvingen, betegner ørnens røst som en røst som gjenlyder over hele jorden (på lignende måte 14,6 og 19,17).

Ja, ve da hver som tåpelig bygger
sitt håp på støvets blomstertid

[1] NB: «gribbene».

og vil gripe i jordens skygger
det som bare i Ånden kommer hit.
O dåredrøm om evighet
for det som ikke kom ovenfra ned!

613. Den femte basunen. Det første ve (9,1–12)

Plagene som bryter fram når den femte og den sjette basunen lyder (v. 1–2), nøyer seg ikke lenger med å ramme mennesket middelbart, gjennom naturen. De piner jordens barn umiddelbart og personlig. Men som det uttrykkelig blir sagt i v. 4, rammer plagen bare dem som ikke har Guds segl på pannen. Som nevnt før må dette sikkert gjelde alle disse plagene. Herrens beseglede skal ha sitt Gosen, og derfra skal de, som Israels barn i gamle dager, se på disse Guds dommer.

Når den femte basunen lyder, ser Johannes, slik som ved den tredje basunen, «en stjerne som var falt fra himmelen ned på jorden. Nøkkelen til avgrunnens brønn ble gitt til den.» Stjernen betegner her tydeligvis en engel, men en av de falne, en ond ånd som Gud bruker som sendebud for sin vrede. Denne åndens virksomhet skal være å lukke opp for avgrunnens mørke krefter.

Avgrunnen blir her sammenlignet med en dyp, mørk brønn. Etter Luk 8 betegner den et særlig straffested der visse onde ånder ser ut til å være bundet i høyere grad enn andre, som har større spillerom. Derfor ba de onde åndene (Luk 8,31) så inntrengende Herren om ikke å befale dem å fare ned i avgrunnen.

Når denne avgrunnsbrønnen nå blir åpnet, betyr det at djevelens vesen i sin verste skikkelse nå får lov å kaste seg over de vantro menneskene. Da brønnen åpnes, bryter det fram en kvelende røk, og solen og luften blir helt formørket. Det er et fryktelig pust fra helvetes dyp som brer seg ut over jorden.

Forbildet på denne røken merkes allerede så tydelig i våre dager i fritenkernes spottende fornektelse av alt evig og hellig. Den har for-

mørket rettferdighetens sol, Kristus, for så mange mennesker. Paulus sier det slik i 2 Kor 4,4: «For denne verdens gud har forblindet de vantros sinn, så de ikke ser lyset fra evangeliet om Kristi herlighet.»

Fra v. 3 skildres det hvordan det ut av denne røken gikk som en gresshoppesverm over jorden. Virkelige gresshopper var det ikke. I Østerlandet er gresshoppesvermene riktignok en fryktelig plage som ødelegger alt som gror. Men disse gresshoppene skulle nettopp ikke ødelegge det som var grønt på jorden. De skulle plage selve menneskene, dem som ikke hørte med til de beseglede (v. 4). Drepe menneskene skulle de ikke, men pine dem slik at de skulle søke og lengte etter døden uten å kunne finne den (v. 5–6). Det er altså en virkelig forsmak på den evige pinen i fortapelsen.

Heller ikke utseendet var som hos vanlige gresshopper. Makten deres til å pine skulle være som skorpionens (v. 3 og 5). Skorpionens stikk volder en ulidelig smerte. Men etter sammenhengen må smerten disse svermene voldte, nok nærmest forstås om åndelig pine.

Plagen skal vare «i fem måneder», står det. Det vil si hele den tiden en vanlig gresshoppeplage kunne vare når den varte lengst. Tiden blir altså ikke forkortet.

V. 7–10 skildrer mer inngående hvordan disse uhyggelige vesenene så ut. «Gresshoppene var av utseende lik hester, som var gjort klare til kamp» (v. 7). Krig mot alle Guds ordninger, hatefull krig mot alt som gagner menneskene, er deres løsen. På hodene hadde de noe som lignet kroner av gull. Det tyder på at de djevelske maktene prøver å lyve seg til herskermakt og late som om det var de som regjerte, og ikke Gud.

At de hadde «ansikter som menneskers ansikter», peker på at de opptrer under skinn av menneskelig klokskap og intelligens, som om de brakte den høyeste opplysning og ikke helvetes mørke. At håret deres var som kvinnehår, betegner det betagende og forførende i vesenet deres. Men at «tennene deres var som løvers tenner», viser hva de virkelig er ute etter: å rive i stykker og sluke (1 Pet 5,8: «Deres motstander, djevelen, går omkring som en brølende løve»).

At de hadde brynjer som jernbrynjer, betegner deres jernharde vesen. Vi ser det allerede i våre dager: De nedbrytende maktene bryter fram med ustanselig makt gjennom en gudfiendtlig sosialisme og anarkisme, så lenge de har sin tid. Alle tiltak som blir satt i verk fra

statens side, viser seg alltid fruktesløse allerede nå mot disse mørkets ånder.

Lyden av vingene deres var som lyden av vogner med mange hester som farer ut i strid. De farer altså fram under veldig larm, med brask og bram, for å overdøve all motstand. At de, som skorpionene, hadde sin særlige makt i halene med broddene, peker på den lumske måten de angriper på.

I v. 11 blir det sagt hvem de har over seg som konge, nemlig «avgrunnens engel». Navnet hans blir nevnt både på hebraisk og gresk. På hebraisk er det «Abaddon», som egentlig betyr «fortapelse» eller fortapelsens sted, helvetes avgrunn. På gresk er det «Apollyon», som betyr «ødeleggeren». Om denne avgrunnsengelen er selve den øverste av de onde åndene eller en annen mektig ond ånd, kan en ikke si med sikkerhet. Det kommer jo også ut på ett.

Det er tydelig at denne svermen fra ondskapens hær forbereder det antikristelige riket, som vi hører om i kap. 13. Den er et varsel om at selve Antikrist nå står for døren. Veien beredes for hans djevelske regimente. Det ligger nok også i denne plagen enda et kall fra Gud til den forherdede slekten, ved at han lar dem merke hvor fryktelig det er å være underlagt mørkets krefter.

Men Herrens beseglede kan ikke skades av denne plagen. Gud Herren er sol og skjold for dem. De kjenner fienden, og han får ikke lov å røre dem. Mot dette første ve, og likeså mot de to som følger etter, kan Herrens hellige med frimodig tillit sende sin bønn opp til Gud med salmens ord:

Mektigste Kriste, menighetens Herre,
den du har tegnet med ditt kors til ære,
skynd deg å hjelpe oss av fiendens snare,
ditt folk bevare!

614. Den sjette basunen. Det andre ve (9,13–21)

Etter at den sjette basunen har lydt, hører Johannes en røst fra de fire hornene på det gylne røkelsesalteret (slik ble de framspringende hjørnene på alteret kalt). Røsten gav den sjette engelen befaling: «Løs de fire englene som er bundet ved den store elven Eufrat!» (v. 13–14). Røsten kom fra røkelsesalteret, der de helliges bønner steg opp til Gud (se 8,3). Det viser oss at også denne dommen som nå brøt fram, skulle være med på å oppfylle de helliges bønner om at Herrens dag måtte komme.

At de fire englene ble holdt bundet, sier oss at det må tenkes på onde ånder. Deres lyst til å ødelegge var hittil blitt holdt tilbake av Guds kraft. At de ble holdt bundet ved elven Eufrat og skulle gå ut derfra med rytterhærene sine (v. 16), kommer sikkert av at denne elven i den gamle pakts dager var utgangspunktet for den asiatiske verdens erobringstog (Babylon lå ved Eufrat). Allerede i selve navnet Eufrat ligger det derfor et vink om at det er et uvær som nærmer seg.

I v. 15 står det at disse englene var gjort klare nettopp til denne timen, til denne bestemte tiden («timen og dagen og måneden og året»), for å bringe død over tredjedelen av menneskene. Dette stadfester for oss at også alle ondskapens krefter, om de vil eller ikke, må tjene Herrens vilje og ikke kan fare fram før Gud tillater det.

Virkningen av at de blir løst, skildres i v. 16: Uendelige rytterhærer bryter fram. Johannes hørte tallet. Det var 200 millioner.

V. 17–19 skildrer hvordan både hestene og rytterne så ut. Rytterne bar brynjer som var ildrøde, mørkeblå og svovelgule. Disse fargene svarer til at det gikk ut ild og røk og svovel av munnen på hestene.

Hestenes hoder var som løvehoder, og det betegner det glupske og blodtørstige ved hæren. Halene deres (v. 19) var lik slanger og hadde hoder. Ødeleggelsens krefter gikk altså ut både fra munnen og fra halene på hestene. Tredjedelen av menneskene ble drept ved ilden og røken og svovelen som gikk ut fra hestene, og nok også ved slangebittet fra halene deres.

Det er merkelig at hestene her helt står i forgrunnen som de som volder ødeleggelsen, mens det ikke blir dvelt mer ved rytterne. Skal vi forstå disse hærskarene som virkelige hærmasser, som kanskje vil velte inn over landene fra Asia, slik elven Eufrat antyder? I så fall sier det oss sikkert, når hestene blir særlig framhevet, at disse krigshærene blir båret fram av de djevelske maktene som den virkende kraften i dem. Helvetes ånder bruker disse skarene som sine blinde redskaper.

Plagen ved den femte basunen ser helst ut til å oppstå ved at djevelske krefter virker frafall innenfor den gamle kristenheten. Hærskarene ved den sjette basunen ser derimot ut til å komme utenfra. Noen har gjettet på muhammedanerne, som i gamle dager gikk fram med fryktelige mordertog inn over de kristne landene, langt inn i Europa. Og kanskje er en siste oppblussing fra den kanten ennå i vente.

Det er noe djevelsk i muhammedanernes raseri mot de kristne. Det kjennes både i Tyrkia og aller mest for tiden i det stakkars Armenia. Med djevelsk grusomhet piner kurdernes rytterskarer de forsvarsløse armenerne til døde. Et fryktelig opprør blant muhammedanere som er gjennomglødet av djevelsk fanatisme, kunne føre et grufullt blodbad med seg over landene.

Men den nærmere utleggingen av dette er forbeholdt de dagene da det blir oppfylt. Bare så mye kan vi si at de onde åndene er virksomme i disse skarene, og at også denne plagen vil være med på å legge alt til rette for Antikrist, for dyret fra havet (kap. 13).

V. 20–21 skildrer hvilken virkning alle disse basunplagene hadde på «resten av menneskene», de som ikke var blitt drept under plagene. De bare forherdet seg og omvendte seg ikke fra avgudsdyrkelsen sin. De fortsatte å tilbe de onde åndene og de døde avgudsbildene sine (v. 20), og de fortsatte med sine mord, trolldomskunster, horeliv og tyverier (v. 21).

Avgudsdyrkelsen i sine mange former er i virkeligheten djeveltjeneste (se 1 Kor 10,20: «det som hedningene ofrer, det ofrer de til onde ånder»). Og fra det hjertet som velger mørket til sin gud, går det ut et liv under syndens trelleåk.

Om det virkelig igjen skal oppstå et hedenskap som i gamle dager, eller om det vil vise seg på en finere måte i tilbedelse av menneskeslektens såkalte stormenn, er ikke godt å si. Vi ser jo i våre dager døpte mennesker som svermer for Buddha, og vi ser dem i massevis bli grepet av den djevelske spiritismen. Hvordan alt dette vil utarte videre jo nærmere selve Antikrists tider kommer, er ikke godt å si.

Men det er forferdelig at mennesker i mengde forakter Guds «rikdom på godhet og overbærenhet og tålmodighet» (Rom 2,4) og ikke vil la seg lede til omvendelse. Da går det som apostelen Paulus skriver videre i Rom 2,5, med det gamle Israel for øye: «Med din hardhet og ditt ubotferdige hjerte hoper du deg opp vrede til vredens dag, den dagen når Guds rettferdige dom skal bli åpenbart.»

O våkner! thi den gamle slange
oss ellers er for sterk og snild,
han akter meg og deg å fange
og slepe hen i helveds ild;
hvo her vil ikke mandig stå,
han må i sannhet med ham gå.

615. Engelen med den lille åpne boken – søt og bitter da Johannes tok den til seg (10,1–11)

I kapittel 7 ble det skutt inn to trøstesyn mellom åpningen av det sjette og det sjuende seglet. På samme måte blir det her skutt inn to trøsterike syn mellom den sjette og den sjuende basunen, i kapittel 10 og 11,1–14.

Trøsten i synet i kapittel 10 er for det første at Guds tid nå var kommet. Guds frelsesråd med menigheten skulle nå fullendes gjennom dommen over verden. Nå skulle det ikke gis noen utsettelse lenger (v. 1–7).

Dernest blir det andre trøstesynet, som vi finner i 11,1–14, innledet ved at Johannes sluker den lille boken som er nevnt i dette kapitlet (v. 8–11). Det betyr at menigheten får lys over Guds beskyttende omsorg, slik den skal hvile over menigheten under alle trengslene i den siste tiden. I det smaker hjertet en søt trøst, selv om det også følger smerte med. For veien går til det siste for Guds folk gjennom lidelse til seier. Kapittel 10 og synet som skildres der, er altså en innledning til trøstesynet i kapittel 11.

Ser vi nærmere på det, er innholdet i kapitlet dette: Johannes ser en annen mektig engel stige ned fra himmelen. Engelens skikkelse og hele framtreden viser at han er sendt av Gud, at han kommer på Kristi vegne. Han er «kledd i en sky», slik det heter om Kristus: «Se, han kommer med skyene» (1,7). Videre har engelen «regnbuen over hodet», nådepaktens tegn, og hans ansikt var som solen. Han kommer med et nådebudskap fra den Gud som aldri svikter sin pakt.

At engelens føtter var som ildsøyler, vitner om at han også varsler Kristi vredesdom over alle hans fiender, som skal tråkkes i støvet.

Etter denne skildringen av engelen som den store kongens utsending (v. 1) blir oppdraget hans skildret i bildet av en liten åpen bok som engelen har i hånden. Boken er liten fordi den, som vi skal høre i v. 11, bare gjelder ett enkelt punkt: at menigheten blir bevart i sin hellige stilling og sin vitnekraft midt i verdsligheten og frafallet i de siste tider.

At boken er åpen, sier oss at den bringer menigheten lys over dette skjulte rådet fra Gud. At engelen satte den ene foten på havet og den andre på jorden, viser at han kommer fra ham som har herredømmet over alt det skapte, så ingenting kan stanse hans fjed «når han til oss vil ile med hjelp og bistand ned».

I v. 3 skildres engelens veldige rop. Det er et domsrop som varsler undergang og ødeleggelse, likt en løves brøl. Hos profetene blir løven ofte brukt som bilde på kraften i Guds veldighet når han drar fram til dom. Ved engelens rop lød det sju tordenrøster. De betegner tydelig nok åpenbaringer av Herrens dommermakt (se Sal 29).

Johannes forstod også hva tordenrøstene betydde, og ville til å skrive om det (v. 4). Men en røst fra himmelen bød ham «sette segl for» (det vil si lukke til, holde hemmelig) det de sju tordnene talte, og ikke skrive noe om det. Dette har Herren altså skjult for menigheten til oppfyllelsens tid kommer og gjør det klart hva de sju tordnene betyr.

Hvorfor Gud nettopp har lukket for dette, kan vi ikke utgrunne. Men det er sikkert også for å øve sitt folk i å erkjenne at det er Herren som gir lys over framtiden, og at det ikke er vår sak å kreve det. Slik var nå Herrens vilje, og det må være nok for hans folk.

I v. 5–7 hører Johannes engelen sverge ved den evig levende Gud, han som har skapt alle ting, at «nå er tiden omme». Når den sjuende basunen lød, var Guds skjulte råd fullbyrdet, slik han hadde forkynt (etter grunnteksten: forkynt som evangelium, som et godt budskap) det for sine tjenere profetene, både i den gamle og den nye pakt. Det blir altså sagt at den sjuende basunen ikke bare skulle bringe en delvis dom over verden, slik de tidligere basunene gjorde. Den skulle føre fram til den fulle avslutningen, og den skulle bli et evangelium for Guds folk, fullbyrdelsen av det gode budskapet om herlighetsriket.

I v. 8–11 skildres det hvordan Johannes får befaling av røsten fra himmelen om å ta den lille boken som engelen hadde i hånden. Engelen ber ham «sluke» den og varsler ham at den skal svi i buken hans, men være søt som honning i munnen. Denne befalingen viser tilbake til profeten Esekiel (Esek 2–3), der profeten også skal sluke en bokrull. Vi må hele tiden huske at alt dette skjer i synet, ikke i virkeligheten.

Synet uttrykker her det samme som profeten Jeremia utenfor synet sier slik: «Jeg fant dine ord, og jeg åt dem. Og dine ord var til fryd for meg og til glede for mitt hjerte» (Jer 15,16). Å «sluke ordet» betegner at en tilegner seg Ordet inderlig, tar det inn i seg for så å kunne gi videre av det til andre. Slik burde egentlig alle som forkynner Ordet, først sluke det, tilegne seg det inderlig og selv erfare kraften i den himmelske sannheten, før de kan dele det rett ut til andre.

Men da vil erfaringen alltid bli den samme som apostelen gjorde her, og som engelen sa på forhånd: både noe søtt og noe bittert – søtt for det nye mennesket, men bittert for det gamle i oss. Herrens trøst er søt, men hans tukt og refselse (trengselen som Guds barn så ofte må gjennom) smaker bittert.

Det Johannes her tok imot i denne lille boken, inneholdt nettopp begge deler, som vi skal se: den søte trøsten under den bitre trengselen. Kapitlet slutter med at Johannes får beskjed om at han igjen skal profetere (v. 11), altså forkynne det han nå ser. Dette skulle ikke forsegles eller holdes hemmelig, slik det de sju tordnene talte (se v. 4). Denne profetien som nå ble gitt ham å kunngjøre, kalles en profeti om «mange folk og nasjoner og tungemål og konger». Det antyder innholdet i det neste synet, som nettopp skildrer kirken slik den blir trengt av verdensmakten, av de verdslige folkemassene og statsmakten.

Gjennom lidelse til seier,
ja, til seier veien går,
selv om den går gjennom tårer
og igjennom dype sår.

616. Templet blir målt (11,1–2)

Innholdet i den lille boken som vi hørte om i forrige kapittel, blir aller først gjort kjent for Johannes ved en symbolsk handling som han i synet får befaling om å utføre. Johannes fikk «et rør, likesom en stav» (en målestokk), og det ble sagt til ham at han skulle måle «Guds tempel (selve tempelhuset) og alteret (brennofferalteret) og dem som tilber der».

Bare prestene hadde adgang til selve templet (det hellige og det aller helligste) og til den delen av forgården som lå mellom brennofferalteret og det hellige. Johannes fikk altså befaling om å måle den delen av templet som var forbeholdt prestene.

Men alt det andre, altså den ytre delen av forgården, skulle han la være utenfor målesnoren. Som grunn til det blir det sagt: «Den er gitt til hedningefolkene, og de skal tråkke ned den hellige by i førtito måneder.»

Hva betyr så dette synet? For det første: Hva menes med templet og den delen av forgården som tilhørte prestene? De blir her stilt opp mot det som lå utenfor, og mot selve den hellige byen.

Med den hellige byen kan en ikke forstå det himmelske Jerusalem, for det skal aldri tråkkes ned av hedningene. Men en kan heller ikke forstå det jordiske Jerusalem som sådan. Riktignok sier Herren i Luk 21,24 at det gamle Jerusalem «skal ligge nedtrådt av hedninger inntil hedningefolkenes tider er til ende». Men der tenkes det på hele tiden mellom Jerusalems ødeleggelse og de siste tider, og i den nedtråkkingen var jo templet med.

Vi blir derfor nødt til å forstå den hellige byen åndelig, som bilde på kirken i ytre forstand. Selve templet med prestenes del av forgården blir da bildet på Guds sanne menighet, det prestelige folket som utgjør

Guds kirke, Guds helligdom i sannhet. Her finner vi altså skillet satt mellom den ytre kirken, slik den omfatter alle de døpte, og den sanne indre kirken, som omfatter de troende, de hellige. I 1 Kor 3,16, likeså i 2 Kor 6,16 og flere steder i Skriften blir de hellige jo sammenlignet med Guds tempel.

Slik er det til alle tider. Det finnes den store skaren av mennesker som bærer den kristne kirkes skjønne navn uten å ha gitt Herren hjertet, og det finnes en kjerne innenfor kirken, de helliges samfunn. At ordet må forstås slik, går allerede fram av v. 1. Der tales det ikke bare om å måle templet og alteret, men også om å måle «dem som tilber der». Det viser oss jo klart at templet betegner «Guds gjenfødte, nylevende sjeler».

At byen med de andre forgårdene likevel kalles «hellig», kommer av at også alle de vantro i kirken ble bestemt til hellighet ved dåpen og har Guds ord og sakramentene hos seg.

At målesnoren nå skiller den sanne kirken fra den bare ytre kirken, som blir overgitt til å tråkkes ned av hedningene, betyr åpenbart at Gud vil bevare sin sanne menighet mot alt det hedenske vesenet som i de siste tider skal få bre seg blant navnekristne. Da blir de siste restene av det som ennå bandt dem til kristendommen, tråkket under føtter.

Denne nedtråkkingen av den hellige byen er jo allerede i sterk framvekst rundt om i landene. Den viser seg i en tiltakende avkristning som sikkert vil ende med at de midlene som har holdt massene i en viss forbindelse med kirken, blir kastet til side. I Tysklands hovedstad Berlin blir allerede en betydelig mengde av barna som blir født, ikke døpt. Veldige masser hører aldri Guds ord og bruker ikke nattverdbordet. En vil ha kristendomsundervisningen ut av skolene, og der den ennå blir holdt oppe, blir den ofte gitt på en slik måte at det hellige i virkeligheten blir tråkket under føtter.

Men hva betyr så tidsangivelsen, de førtito månedene? I denne tiden blir den ytre kirken ved en dom fra Gud overgitt til de hedenske maktene. Vi møter det samme tallet under andre betegnelser flere andre steder i Åpenbaringen. I 12,6 tales det om 1260 dager (lik 42 måneder), og i 12,14 om 3½ «tider» som ensbetydende med de 1260 dagene. Det viser oss at de 3½ tidene må forstås som 3½ år, altså den samme tiden som 42 måneder. Også hos Daniel, der det tales om den

siste tid og Antikrist, tales det om Antikrists tid som 3½ tider, 3½ år (se Dan 7,25 og 12,7).

Spørsmålet blir da bare om de 42 månedene her skal forstås som det samme som Antikrists 1260 dager (3½ år), altså samtidig med dem. Eller skal de forstås om en tid av samme lengde som Antikrists, men som går forut for Antikrists tid som en innledning til hans komme?

At det skal gå en frafallets tid forut for selve Antikrists komme, en verdslighetens periode med umåtelig likegyldighet og forakt for Guds rike, går klart fram også av Herrens ord i Luk 17. Der sammenligner han de siste tider med Noahs og Lots dager. Likeså taler apostelen Paulus i 2 Tess 2,3 om «frafallet» som skal gå umiddelbart forut for Antikrist.

At de 42 månedene her åpenbart må forstås som en tidsperiode forut for Antikrists komme, men like lang som Antikrists tid, går dessuten klart fram av det som følger (v. 3–14).

Men for en trøst for Guds sanne menighet at Herren selv vil trekke målesnoren mellom den og fordervelsen som rammer navnekristendommen! Hvor avkristnet folkekirkene enn vil bli mot de siste tider, skal likevel Herrens folk bevares mot besmittelsen ved en særlig nåde fra Gud, slik som beseglingen i kapittel 7.

Herren vil i de siste tider gjøre skillet mellom den levende og den døde troen skarpere enn noen gang. Lys og mørke vil da stå så avgjort mot hverandre at de halve standpunktene mer og mer forsvinner, og det store enten–eller blir trukket opp så klart som mulig. Da vil alt være klart til den siste avgjørende kampen, som ender med at Herren kommer igjen til dom over Antikrist og til evig seier for Guds folk.

Å, juble for ham! Ser dere ei,
at gjennom himler går hans vei
med solens løp fra østen?
En strøm av lys er heltens spor,
og guddomskraft er i hans ord.
Å, lytt da til røsten!

617. De to mektige vitnene (11,3–6)

I dette avsnittet hører vi mer om innholdet i den lille boken som er nevnt før. Nå blir det vist oss hvordan Herren i de siste tider vil trekke målesnoren mellom sitt folk og den verdsliggjorte kirken. Det skal skje ved at Herren vekker opp «to vitner», mektige vekkelsesrøster. Det blir uttrykt ved at de var «kledd i sekk», den mørke botsdrakten som profetene brukte når de stod fram som botspredikanter. Slik var Elia kledd (2 Kong 1,8), og likeså døperen Johannes (Matt 3,4).

Gjerningen til disse vitnene skildres i v. 3–6, den skjebnen de til slutt fikk, i v. 7–12, og virkningen av det på menneskene, på den verdsliggjorte kirken, i v. 13.

At de kom to sammen, har mange forbilder i den hellige historien. Slik fulgtes Moses og Aron, Elia og Elisa, Josva og Serubabel, og Herren sendte også ut disiplene sine to og to. To vitners vitnesbyrd stadfester en sak (Joh 8,17). Slik fulgtes også Luther og Melanchthon i reformasjonstiden.

At de 42 månedene her blir kalt 1260 dager, peker på at disse trofaste vitnene holder ut dag for dag, så lenge arbeidstiden deres varer.

At de kalles «de to oljetrærne og de to lysestakene som står for jordens Herre» (v. 4), viser tilbake til forbildet i Sak 4. Der så profeten en lysestake av rent gull med sju lamper og to oljetrær ved siden av. Det betegner gjerningen til disse to vitnene som Gud har sendt, fra to sider: De skulle gi menigheten ny åndskraft og styrke (olje til lampene), og de skulle lyse ut i verdens mørke med vitnesbyrdet mot den frafalne kirken, til vekkelse.

I v. 5–6 blir den makten Gud har gitt dem, skildret i gammeltestamentlige bilder. De skal ha en makt som Elia. Da han talte, falt det ild ned fra himmelen og fortærte fiendene hans (2 Kong 1,10.12), og på hans ord ble regnet holdt tilbake i 3½ år (Jak 5,17). De skal ha en makt som Moses, som kunne gjøre vannet i Egypts elv til blod og slå Egypt med mange andre plager.

Hvordan dette skal forstås i det enkelte, kan vi ikke si ennå. Bare så mye blir sagt oss tydelig nok: Disse to profetiske vitnene skal ha en undergjørende kraft fra Gud, så ingen kan stanse vitnesbyrdet deres så lenge deres tid varer. Ja, dersom noen bare «vil skade dem, da må han drepes på den måten». I uttrykket «må» ligger det at det er Guds bestemte vilje at hver den som vil stanse disse vitnene hans, blir rammet av dommen.[1]

Hvem er disse to vitnene? Noen forstår dem upersonlig, enten som betegnelse for Skriftens to testamenter eller for kirkens samlede vitnesbyrd i ord og sakramenter, i lov og evangelium. De som forstår det slik, tar da ofte de 1260 dagene som betegnelse for hele kirkens tid, fra Herrens første komme til Antikrist bryter fram.

Men skildringen her er så personlig at det ikke synes mulig å forstå den annerledes enn om to bestemte, åndsfylte personligheter. Dem vil Gud sende i tiden like før Antikrist, til vern for menigheten og til et siste nådekall for navnekristendommen.

I den eldre kirketiden mente en at Enok og Elia, som jo ble rykket bort levende, skulle komme legemlig tilbake til denne jorden i de siste dager. Men denne forestillingen har ingen som helst støtte i Skriften. Herren sa jo selv uttrykkelig til disiplene sine at løftet i Mal 4,5 om at Elia skulle komme, allerede var oppfylt i døperen Johannes (Matt 17,12–13). Vi kan ikke si på forhånd hvem disse to vitnene er; tiden vil vise det.

Men trøsten for menigheten i disse vitnenes gjerning er ikke bare at den viser oss Herrens trofaste hånd som bevarer menigheten, og hans langmodige hånd som til det siste er rakt ut mot en gjenstridig slekt. Trøsten er også at ingen fiende kan stanse Herrens ord, så lenge Gud ikke tillater det.

[1] NB: «skal han drepes på den måten».

Din gjerning kan ei hvile,
ei stanses kan ditt fjed,
når du til oss vil ile
med hjelp og bistand ned.

618. De to vitnenes død, oppstandelse og himmelfart, og virkningen av det (11,7–14)

Dette avsnittet skildrer først de to vitnenes endelikt og verdens glede over det (v. 7–10). Ikke før de «har fullført sitt vitnesbyrd», får fienden makt over dem. Her nevnes for første gang i Åpenbaringen «dyret som stiger opp fra avgrunnen». I kapittel 13 blir dette dyret beskrevet nærmere. Fra Dan 7 vet vi at dyret betegner verdensmakten. Dyret her svarer til det fjerde dyret hos Daniel, som fikk «undertrykke Den Høyestes hellige» i «én tid og tider og en halv tid» (Antikrists 3½ år).

At dette dyret stiger opp fra avgrunnen, betyr at det kommer fra avgrunnens fyrste. Av dette ser vi at dyrets tid med makt til å undertrykke de hellige først begynner når vitnenes tid er omme. Av det følger, som nevnt før, at vitnenes 1260 dager og dyrets 1260 dager, 42 måneder (se 13,5), ikke faller sammen. For i vitnenes tid hadde de jo makt over fiendene sine (se v. 5), men i dyrets tid er de hellige bare henvist til den lidende utholdenheten (se 13,10).

I v. 8–9 fortelles det hvordan likene deres skal ligge ubegravet til skue for mange forskjellige mennesker på gaten i «den store byen». Dette skal vare i 3½ dager. Og i v. 10 fortelles det at «de som bor på jorden», skal «fryde seg» over vitnenes død, ja, i den grad at de sender gaver til hverandre for å feire det. «Disse to profetene var til plage for dem», både med vitnesbyrdet sitt og ved de dommene som gikk ut fra dem over fiendene deres.

Vi skal legge merke til at den byen som i v. 2 kalles den hellige byen, i v. 8 bare kalles den store byen. Dette navnebyttet peker på den

makten det hedenske vesenet har fått i den verdsliggjorte kirken, til tross for de to vitnenes mektige forkynnelse. Det blir lagt til at byen «i åndelig mening kalles Sodoma og Egypt, der hvor vår Herre (andre leser «deres», altså de to vitnenes Herre) ble korsfestet».[1]

At den vanartede kristenheten her i Åndens språk blir sammenlignet med «Sodoma», betegner dens usedelighet, og med «Egypt» betegnes dens trass og forherdelse. Tillegget «der hvor Herren ble korsfestet» må også forstås åndelig om det vantro sinnet som ved sin hån korsfester Kristus på ny. Slik brukes jo ordet i 1,7 og Hebr 6,6. Men tillegget kan også antyde likheten mellom den frafalne kristenheten og det gamle forherdede Jerusalem, som ikke ville kjenne sin besøkelsestid. At vitnenes lik ble liggende til skue på gatene, betegner den spottens ånd som tar over høysetet når Antikrist kommer.

Verdensbarnas glede over å ha blitt kvitt de to profetene forstår vi også godt. Hvor kan ikke verden den dag i dag glede seg i dette eller hint sognet når de er blitt kvitt en hellig prest som vitnet kraftig mot verdens synder!

I v. 11–12 skildres det store underet som skjedde med legemene til disse vitnene: De stod opp, og på befaling av «en høy røst fra himmelen» fór de opp til himmelen, slik som deres store Herre og konge – og det for øynene på fiendene deres.

I v. 13 skildres virkningen av dette underet. Det kom «et stort jordskjelv», tiendedelen av byen falt, og sju tusen mennesker ble drept. Også dette trekket har sitt forbilde i jordskjelvet da Frelseren døde. Men «resten av folket ble forferdet og ga himmelens Gud ære».

Her blir det altså gjort forskjell på de av byens innbyggere som ble rammet av Guds dom, og de andre. Når vi holder fast på at denne byen betyr den verdsliggjorte kirken, betegner virkningen av vitnenes oppstandelse og himmelfart i v. 13 en mektig kirketukt fra kirkens Herre selv. Ved den blir de verste elementene renset ut av den frafalne kirken, og samtidig kommer det en vekkelse i denne dypt falne kirken.

Denne vekkelsen henger sikkert sammen med de to vitnenes forkynnelse og underfulle gjerning. Ved det som skjer med dem etter

[1] NB: «der hvor deres Herre ble korsfestet».

deres død, og ved Guds dom over de verste spotterne, blir den største delen av byen vekket.

I dette ligger et herlig løfte om at det samtidig med at Antikrist bryter fram, før den harde forfølgelsen som da kommer over de hellige, skal gå en betydelig vekkelse over den verdsliggjorte kirken. Det vitner om at en stor mengde i den verdsliggjorte kirkebyen heller har latt seg rive med av den ledende flokken av spottere enn selv forherdet seg så det ikke står til å rette.

Men vi må samtidig huske at det utenfor kirkebyen, utenfor de navnekristnes tall, vil finnes en stor masse som for lengst har brutt med alt som heter kirke. Om dem blir det ikke sagt at de omvender seg og gir Gud ære. Det var jo disse «hedningene» som tråkket ned den hellige byen. Om dem hører vi i 16,9 at de tross alle Guds dommer «ikke omvendte seg til å gi ham ære».

De sju tusen menneskene må vi tenke oss som noen som ennå står innenfor rammene av den verdsliggjorte kirken. Tallet skal naturligvis ikke tas bokstavelig, men betegner bare en viss avsluttet del av byens innbyggere. Kirken har til alle tider også hatt «menn som fører falsk tale» i sin egen midte (Apg 20,30). Det er disse som blir dømt ved en særlig tukt fra Herrens side. Sammen med de to vitnenes framtreden blir dette til vekkelse blant kirkens døde lemmer.

Det blir altså ikke en så liten skare troende som skal dra ut som Herrens hær i den antikristelige tiden. Men da blir det ryddet opp blant dem, da blir martyrenes tall fullt.

Avsnittet vårt slutter i v. 14 med å varsle at det tredje ve kommer. Det vi her har hørt om innholdet i den lille boken, målingen av templet og de to vitnene, er altså noe som slutter seg til det andre ve som et innskutt trøstesyn. Med det besegler Herren at de hellige er i hans hånd, og at også verdens fnysing bare går i Guds ledebånd. Det er Guds folks salige trøst.

I våre dager hører vi om underfulle vekkelser som griper store mengder av døde navnekristne i en tid som ellers ser ut til å bli mer og mer avkristnet. Det er forvarsler om hva Herren kan og vil gjøre også i de aller siste tider.

Du lille hjord, til din Faders rike
din sterke Frelser deg fører hjem,

og når til sist alle skygger viker,
er vårt det nye Jerusalem!

619. Den sjuende basunen. Takkesangen i himmelen for Guds rikes seier (11,15–19)

Den sjuende engelen blåser i basunen. Men før innholdet i denne basunen blir åpenbart, hører Johannes «høye røster i himmelen». De forkynner at med denne basunlyden er det skjedd: «Kongedømmet over verden tilhører nå vår Herre og hans Salvede, og han skal være konge i all evighet» (v. 15).

Visselig har makten alltid tilhørt Herren, men denne verdens fyrste søker hele tiden å rane makten til seg. Alle de store verdensrikene som gjennom tidene har reist seg som havets brottsjøer, til de falt sammen og ble til skum, er jo de ytre uttrykkene for djevelens forsøk på å virkeliggjøre sin maktlyst. Men disse røstene forkynner at nå er verdensmaktenes tid forbi.

Riktignok kommer det mest fryktelige av alle verdensriker, Antikrists rike, under den sjuende basunen. Men det blir også det siste. Med nederlaget for dette riket og dommen over djevelen som følger etter (se kap. 19 og 20), er verdensmakten brutt for evig. Det er denne seieren som i himmelen allerede blir sett som fullbyrdet når den siste basunen lyder, den som innleder denne siste kampen.

Deretter lyder det en takkesang til Gud fra de tjuefire eldste, den frelste menighetens himmelske representanter (v. 16–18). De kaller Gud Herren «den Allmektige», han «som er og som var». Det siste leddet, «og som kommer», blir her forklart nærmere med ordene: «fordi du har tatt i bruk din store makt og regjerer som konge». Nå

ligger jo Herrens komme ikke lenger langt borte; nå, med den sjuende basunen, står hans gjenkomst for døren.

Takkesangen har et tredelt innhold. For det første blir det kunngjort at «hedningefolkene raste». Det uttrykker hvordan verdensmaktene vil reise seg til den siste kampen. Dette blir utført nærmere i kapittel 12–13, særlig i kapittel 13 (Antikrists komme). Ordene om hedningefolkenes raseri viser tilbake til Sal 2,1–3, en av de dypeste messianske salmene vi har.

For det andre: «Nå er din vrede kommet.» Guds domstime er nå kommet, nå er Guds langmodighet med den opprørske slekten forbi. Dette andre leddet i takksigelsen finner vi utført nærmere i kapittel 14–19.

Endelig, for det tredje, blir det kunngjort at nå er tiden kommet da de døde skal fram og få sin dom. Denne dommen blir på den ene siden åpenbart i at Gud gir sine «tjenere profetene og de hellige og dem som frykter hans navn, de små og de store», lønnen (nådelønnen, Rom 6,23). På den andre siden blir den åpenbart i at han «ødelegger dem som ødelegger jorden». Dette tredje leddet betegner altså oppstandelsen og den siste dommen, som blir skildret i kapittel 20–22.

Det er påfallende at Guds folk her blir betegnet med tre navn. Først «profetene», de mennene som Gud har kalt særlig og gitt stor nåde. Dernest «de hellige» i alminnelighet, og endelig dem som «frykter hans navn». Det er en annen betegnelse for de hellige, der en ser på det sinnet som må til for at nåden kan gjøre en synder hellig (se Mal 4,2: «Men for dere som frykter mitt navn, skal rettferdighetens sol gå opp med legedom under sine vinger»).

Betegnelsen «de små og de store» peker vel særlig på den forskjellige betydningen Herrens venner har i menighetslivet, etter det pundet de har fått betrodd, og troskapen i bruken av det. Storheten i Guds rike avhenger av hvem som kan tjene best i ydmykhet (se Matt 20,26: «Den som vil være stor blant dere, han skal være de andres tjener»).

De vantro blir betegnet med stort alvor som dem «som ødelegger jorden» (se Luk 13,7, likningen om det ufruktbare fikentreet, der det tales om å «utarme jorden»). De blir nå rammet av gjengjeldelsens dom: Gud vil «ødelegge» dem (se 1 Kor 3,17).

Svaret på denne tilbedende takkesangen blir gitt i v. 19 på en innledende måte, ved at «Guds tempel i himmelen ble åpnet». Det vitner

om at Guds rådslutninger nå skulle fullbyrdes ut fra hans helligdom. At det her særlig tenkes på Guds frelsesråd, blir vist oss ved at Guds paktsark ble synlig i himmelens helligdom. Den jordiske paktsarken har sitt forbilde i himmelen. Paktsarken er jo det synlige tegnet på Guds trofasthet: Han glemmer ikke sin nådepakt med sitt folk.

Men at det samtidig kom «lyn og røster, tordendrønn og jordskjelv og store hagl», sier oss på ny (som i 8,5) at Guds fredstanker med hans folk ikke kan virkeliggjøres uten gjennom dom over den opprørske verden.

Så be for Babel, til du ser
at bønn og sukk ei gavner mer
mot undergangens bølger.
Da roper han: «Jeg kommer snart!»
Og bruden svarer: «Kom! Med fart
jeg deg i skyen følger.»

620. Dragens kamp mot menigheten (12,1–6)

Johannes ser et dobbelt tegn i himmelen. Det første kalles et «stort tegn». Han ser «en kvinne, kledd med solen, og månen under hennes føtter, og på hennes hode en krone av tolv stjerner». Denne kvinnen var i harde fødselsveer (v. 1–2). Det andre tegnet i himmelen var synet av «en stor ildrød drage som hadde sju hoder og ti horn, og på sine hoder sju kroner» (v. 3). Om denne dragen blir det videre sagt at den med halen dro med seg tredjedelen av himmelens stjerner og kastet dem til jorden (første del av v. 4).

Hvem er så for det første kvinnen? Av sammenhengen i det som følger, går det klart fram at denne kvinnen, kledd i himmelsk herlighet, er Herrens menighet. Allerede i Det gamle testamente blir menigheten mange steder lignet med Guds hustru (se for eksempel Jes 54,5), og vantroen blir ofte kalt ekteskapsbrudd (se Hos 1–3). I Det nye testamente finner vi ofte menigheten omtalt som Kristi brud.

At hun var kledd med solen, betyr at menigheten bærer Guds herlige lys. At månen er under hennes føtter, forstår noen som et bilde på at alle menneskers egne tanker om sannheten, slik de blant annet viser seg i hedenskapets religioner, skal bli overvunnet av Kristi kongelige brud. Men det er likevel mer sannsynlig at sol, måne og stjerner bare generelt betegner den herligheten som stråler ut fra Kristus over hans menighet. Den himmelske brudgommen har jo gitt sin fattige brud del i all sin himmelske herlighet.

At kvinnen var i barnsnød (v. 2), viser at Johannes ser Kristi brud på et tidspunkt da noe skal bryte fram i menigheten gjennom mange trengsler. Hva dette er, blir sagt i v. 5.

Kvinnen fødte et guttebarn. Hvem dette barnet er, viser det som blir sagt om det (v. 5). Etter Sal 2,9 er det jo Kristus som skal styre alle folkeslagene med jernstav. Det er altså den lovede Frelseren som kommer fram av kvinnens skjød, men i skikkelse av hans veldige dom.

Før vi går videre, vil vi feste blikket på det andre tegnet, dragen, den store ildrøde dragen med de sju hodene, de ti hornene og de sju kronene. Hvem det er, er ikke vanskelig å si, og det blir også forklart for oss i v. 9. Det er djevelen, «den gamle slangen». For de gamle var en drage et uhyre i slangeskikkelse. Den ildrøde fargen betegner djevelen som manndraperen som tørster etter de helliges blod.

De sju hodene med kronene på betegner ham som den som alltid vil gjøre seg til hersker i Guds sted. Sjutallet er jo ellers det hellige tallet, men djevelens sju hoder og sju kroner viser oss nettopp hans rasende, om enn maktesløse kamp for å gjøre seg selv til Gud. De ti hornene (se nærmere 17,12) må vi tenke oss på ett av hodene. De betegner de mange kreftene som stiller seg i djevelens tjeneste (hornet betegner styrke). Tredjedelen av himmelens stjerner, som dragens hale feide ned på jorden, betegner de mange englene som djevelen fikk med seg i opprøret mot Gud.

Denne dragen ser Johannes nå (v. 4) stå foran kvinnen for straks å sluke barnet hennes når hun hadde født. Men Johannes så også at da barnet med kongemakten var født, ble det «rykket bort til Gud og hans trone». Kvinnen selv «flyktet ut i ørkenen, hvor hun hadde et sted som er gjort i stand for henne av Gud, for at de der skal sørge for henne i ett tusen to hundre og seksti dager».

At kvinnen er menigheten og barnet Jesus Kristus, er tydelig nok. Men ellers finnes det særlig to ulike tolkninger av det som her blir sagt om barnet og om kvinnen.

Noen forstår kvinnen som den gamle paktens menighet, det gamle Israel. Om dem står det: «Fra dem er Kristus kommet etter kjødet» (Rom 9,5). Fødselsveene blir da forstått om de trengselstidene Israel var i da barnet ble født til verden i Betlehem, etter at fødselen så lenge hadde vært ventet og forberedt.

At dragen lå på lur for å sluke barnet, viser da til de mange forsøkene djevelen gjorde for å få makt over dette barnet, først ved Herodes (barnemordet i Betlehem) og siden ved alle hans andre angrep på

Menneskesønnen, helt til korset ble reist på Golgata. At barnet ble rykket bort til Guds trone, betegner da Kristi seier over Satan, hans seierrike oppstandelse og himmelfart.

Videre tolker en da kvinnens flukt ut i ørkenen som menighetens vandring ut blant hedningefolkene, den vandringen menigheten ennå er på. Da ser en kirkens kår før Herrens gjenkomst som en ørkentid, lik Israels vandring gjennom ørkenen til Kanaan. Stedet som kvinnen fikk gjort i stand fra Gud, skulle da betegne Guds beskyttende hånd. Gjennom hele kirkens historie har den alltid gitt menigheten et ly, en livsform, enten det var som statskirke, folkekirke eller frikirke. Næringen som kvinnen ble holdt oppe med, slik Israels folk fikk manna i ørkenen, skulle da betegne de mange tiltakene Gud gjør for å holde sitt folk i live.

Etter denne tolkningen blir skildringen av kvinnen og barnet et tilbakeblikk på det som har gått forut for de siste tider, der Johannes står i synet.

Det vanskeligste ved denne tolkningen er likevel de 1260 dagene. De betegner jo alltid den antikristelige tiden eller tiden like før Antikrists komme (se 11,2). At disse dagene skulle bety hele kirkehistorien, fra Kristi himmelfart til hans gjenkomst, ser ikke ut til å stemme med sammenhengen her. Her ser begynnelsen på den antikristelige forfølgelsen og kvinnens flukt ut i ørkenen ut til å skje samtidig (se v. 14–17). Det synes vanskelig å legge de mange kirkehistoriske århundrene inn i disse 1260 dagene.

Kvinnens opphold i ørkenen ser heller ut til å måtte betegne kirkens kår under den antikristelige trengselen enn menighetens hele løp gjennom kirkehistorien. For selv om menigheten på sin misjonsvandring blant hedningefolkene riktignok alltid har vært under korset, har evangeliet likevel gått sin seiersgang over jorden. Og det passer ikke riktig med det som står her om kvinnens flukt ut i ørkenen. Det passer mye bedre på den undertrykte stillingen under Antikrists tid, de 3½ årene.

Da skal det i sannhet bli oppfylt det som er forutsagt ved Jesaja: «Mitt folk, kom inn i dine kamre og lukk dørene etter deg! Skjul deg et lite øyeblikk, inntil vreden går over!» (Jes 26,20).

Den antikristelige tiden blir en ørkentid for Guds menighet. I ørkenen er en jo stengt ute fra det vanlige menneskelige samfunnslivet

og dets naturlige hjelpekilder. Slik vil Guds menighet få det i de tider (se 13,17: «ingen kan kjøpe eller selge uten den som har merket»). At menigheten flykter ut i ørkenen, betyr at den heller velger en slik undertrykt tilstand enn å holde fast på sine borgerlige rettigheter. I den tiden vil det nemlig være det samme som åndelig besmittelse og fornektelse av Herren.

Men i så fall betegner kvinnens fødselsveer og kongebarnets fødsel og bortrykkelse til Guds trone heller ikke Kristi fødsel og himmelfart. Det stemmer heller ikke med Skriftens syn på Herrens himmelfart at han skulle ha fart til himmelen for å unngå djevelens etterstrebelser. Ved sin død og oppstandelse hadde han jo knust slangens hode.

Nei, fødselsveene må da forstås om menighetens harde trengsel i de siste tider, når Kristi gjenkomst til dom blir forberedt. At Kristi gjenkomst blir lignet med en fødsel i menigheten, er ikke så underlig. Da bryter han ikke fram som Frelseren, men som den som kommer for å «styre alle hedningefolkene med jernstav» (v. 5), som verdens dommer.

Men hva betyr så djevelens forsøk på å sluke barnet? Det betyr at djevelen med all sin kraft vil prøve å hindre Kristi gjenkomst. Men at det er forgjeves, ser vi av at barnet blir rykket bort til Gud og hans trone.

Kristus kommer igjen tross alle djevler. Men han kommer som den djevelens angrep ikke lenger kan nå, som den som i sin gjenkomst som verdens dommer har sin plass ved Guds trone. Riktignok har Guds Sønn sittet ved Faderens høyre hånd helt fra sin himmelfart som menighetens styrer. Men som dommer setter han seg der først når menigheten gjennom de siste trengslene er blitt renset til Guds Sønns siste frambrudd.

For en trøst for Guds menighet at Herren vil gjøre i stand et «sted i ørkenen» for den og holde den oppe i de siste tunge dagene! Og for en trøst at Herren kommer igjen, at djevelen ikke makter å hindre det, og at Kristus skal komme med makten fra Guds trone når han kommer igjen! Og hvor dyp er ikke tanken at Kristus i sin gjenkomst liksom skal fødes av menigheten! Den skal forberede hans dag. Derfor taler apostelen Peter i sitt andre brev om at Guds barn skal «fremskynde» Guds dag (2 Pet 3,12) ved hellig ferd og gudsfrykt.

Men, som sagt, forberedelsen skjer gjennom veer. «Dommen skal begynne med Guds hus» (1 Pet 4,17). Gjennom de siste tiders lidelse skal menigheten liksom med smerte føde sin Frelser og Konge, ham som kommer igjen for å dømme levende og døde.

Om alle helvets makter
enn trosse og motstå,
det du for intet akter,
vil ei tilbake gå.
Hvem kan vel mot deg stande,
som slynger lynets pil,
hvem våger å forbanne
når du velsigne vil?

621. Djevelen blir kastet ned fra himmelen. Han mister makten til å anklage Guds menighet, og derfor bryter det fram en lovsang i himmelen (12,7–12)

Dette avsnittet har to deler. Først skildres Mikaels og hans englers kamp mot dragen og dens engler i v. 7–9. Den ender med at dragen og hans engler blir kastet ned på jorden. Deretter hører Johannes en høy røst i himmelen som i form av en lovsang tolker hva denne seieren over djevelen betyr.

Det som skildres i dette avsnittet, må i tid ligge før kvinnens flukt ut i ørkenen, for skildringen av denne flukten blir tatt opp igjen i v. 13–14. Etter seieren over djevelen, som omtales i v. 7, forfølger denne fienden Herrens folk på jorden med økt raseri. I den seieren ligger også en ny begrunnelse for at kvinnen (menigheten) flykter ut i ørkenen.

Hva betyr så denne kampen i «himmelen» (v. 7–9)?

Engelen Mikael (navnet betyr «hvem er som Gud?») nevnes i Dan 10,13; 11,1 og 12,1. Der blir han kalt en av de mektigste englefyrstene, han «som verner om ditt folks barn». Han nevnes også i Jud 9, der han likeledes er i kamp med djevelen. At englene som var med i kampen, kalles «hans engler», viser også at Mikael er en av de overordnede englene (erkeengel).

At kampen foregår i himmelen, og at djevelen ved denne kampen blir kastet ned fra himmelen, finner vi forklaringen på i v. 10. Der kalles fienden «våre brødres anklager, han som anklaget dem for vår

Gud dag og natt». Som vi også hørte i Jobs bok (Job 1,6), har djevelen hatt en viss makt til å føre anklager mot Guds barn og mot deres troskap, så lenge menigheten ennå lever med muligheten for frafall. Hele tiden har han bedt Gud om lov til å «sikte dem som hvete» (se Herrens ord til Simon Peter i Luk 22,31).

Men når den antikristelige tiden bryter fram, vil menigheten ha nådd den fulle forberedelsen. Dens troskap har da stått sin prøve gjennom alt det som går like forut for Antikrists tid. De utvalgte skal da ikke lenger kunne føres vill (se Matt 24,24). Det pekte også beseglingen (kap. 7) og målingen av templet (11,1) på. De hellige har i virkeligheten vunnet seieren før den siste forferdelige trengselen bryter løs. Dette blir også sagt her med klare ord (v. 11): «De har seiret over ham i kraft av Lammets blod og det ordet de vitnet.»

Så er det da slutt på djevelens stilling som anklager. Tross all djevelens motstand «kunne de ikke stå seg» (v. 8). Siden Kristi seier på Golgata har djevelens makt stadig lidd nederlag. Vi minnes Herrens ord i Luk 10,18: «Jeg så Satan falle ned fra himmelen som et lyn.» I dette ordet fatter Herren sammen dommen over denne verdens fyrste (se Joh 12,31: «Nå skal denne verdens fyrste kastes ut», og 16,11: «denne verdens fyrste er dømt»).

Hvor forferdelig denne fienden vår er, understrekes i v. 9 ved at de forskjellige navnene hans blir nevnt for å vise hans grufulle vesen. «Den store dragen» betegner hans uhyggelige makt, «den gamle slangen» hans list. Navnet «djevel» (diabolus) betegner hans baktalende virksomhet, og Satan hans fiendskap og motstand, som viser seg i at han «forfører hele verden». Men tross all hans «makt og arge list» blir han og englene hans nå kastet ned fra den siste resten av sin tidligere plass i himmelen («det ble ikke lenger funnet sted for dem i himmelen»).

Lovsangen som lyder i himmelen, trolig fra de eldste (de kaller Guds barn «våre brødre»), går ut fra det samme som i 11,17. Nå har Gud og hans Salvede tatt styret, i den forstand at Guds menighet er sikret mot alle Satans etterstrebelser, og at dommen over fienden er i ferd med å bli fullført for evig.

Guds barns seier er Herrens ære. For grunnen til at de har kunnet overvinne djevelen, er «Lammets blod» og «det ordet de vitnet», det ordet Guds Ånd ga dem å vitne og bekjenne. Lammets blod har gitt

dem seier over alle djevelens anklager. Og med vitnesbyrdets ord har de drevet fristeren tilbake, slik Herren i fristelsen i ørkenen drev djevelen bort med dette: «Det står skrevet.»

Likevel er det i det som her blir sagt om Guds barns seier over Satan, også tydelig vist hvilket troens sinn de hadde, det sinnet som gjorde at Lammets blod og Ordet ble deres salighets grunn. Troens sinn får sitt herlige uttrykk i disse ordene: «De hadde ikke sitt liv (egentlig «sjel») kjært, like til døden.» Det vil si at de holdt fast på ikke å elske sitt jordiske liv, med en troskap til døden. Seierskransen var mer verdt for dem enn det jordiske livet. Med disse ordene blir menigheten skildret som beredt til å gå gjennom martyriet, som venter den i høyeste grad under Antikrist.

Den himmelske lovsangen slutter (v. 12) med en oppfordring til himmelen og dem som bor der, om å fryde seg over at djevelen er kastet ned fra sin anklagermakt i himmelen. Men samtidig lyder det et ve over «jorden og havet! For djevelen er steget ned til dere i stor vrede, fordi han vet at han bare har en liten tid».

Jorden og havet betegner her hele den jordiske verden. Satans vrede er nok først og fremst rettet mot de Guds barn som da lever på jorden. Men den antikristelige tiden vil bli en forferdelig tid også for verdens barn. De som følger djevelen, har det likevel alltid langt verre enn de som står djevelen imot. Djevelens raseri mot Guds kirke og mot hvert enkelt Guds barn blir skildret nærmere i fortsettelsen av v. 12 i det som følger (v. 13–17).

Men det Johannes fikk se i Mikaels seier over djevelen, skal styrke Guds folk i vissheten om at seieren allerede er vunnet for hver den som med et oppriktig troens sinn klynger seg til Lammets blod og vitnesbyrdets faste ord.

Vår konges ord til hans brud på jord lyder alltid slik:

Hør, hør, hør: Fatt mot, du kjære,
seieren er alt vunnet,
ingen skal rive deg ut av min hånd!

622. Dragen forfølger kvinnen (menigheten) (12,13–17)

I forrige avsnitt så vi hvordan dragen ble kastet ned på jorden og mistet makten til å anklage våre brødre. Nå ser Johannes hvordan den vendte seg mot kvinnen som hadde født guttebarnet, og forfulgte henne. Her har vi en nærmere utfoldelse av det som kort ble sagt i v. 6. Det er kvinnens flukt ut i ørkenen som her skildres nærmere.

I v. 14 står det at «den store ørnens to vinger ble gitt til kvinnen», for at hun slik skulle bli båret på ørnevinger ut til det stedet Gud hadde gjort i stand for henne i ørkenen. Det minner oss om hvordan Gud i gamle dager bar sitt folk «på ørnevinger» da han førte det ut av Egypt (se 2 Mos 19,4). Også i Antikrists tid skal menigheten bli båret av Guds sterke arm ut i ørkenen. Men den skal ende med et herlig Kanaan ved Herrens gjenkomst.

«En tid og tider og en halv tid» (v. 14) betegner de samme 1260 dagene som i v. 6. Det er det samme som 3½ år, Antikrists tid (se den siste halve årsuken i Dan 9,27). Gud vil «sørge for» sin menighet i denne tiden. Da er de gamle kirkeformene helt sprengt, og menigheten er sikkert drevet ut av alle kirkebygninger.

Forbilder på at troslivet blir holdt oppe slik i ørkentider, har vi nok av i kirkens historie. Vi kan tenke på menigheten i katakombene og på valdenserne i fjelldalene sine. Ja, vi kan også tenke på de små kretsene av troende som her i Danmark ble holdt i live i rasjonalismens mørke ved Brorsons salmebok og vitnesbyrdet fra enkelte lekpredikanter, mens ødeleggelsens styggedom rådet på de hellige steder under en vantro forkynnelse. Helvetes porter skal aldri få overhånd over Guds

menighet. Den samme Gud som holdt Israel oppe i ørkenen, lever ennå.

I v. 15 og 16 skildres det hvordan slangen, som ikke kunne innhente kvinnen, sprutet vann av sin munn som en elv for å rive henne bort. Men jorden kom kvinnen til hjelp ved å åpne seg og sluke strømmen.

Hva slags elv det er, kan vi ikke tyde i det enkelte. Generelt betyr det at alle djevelens forsøk på å tilintetgjøre Guds menighet skal bli forgjeves. Vår Gud, som alle naturens krefter må lyde, gjør alle slangens vannstrømmer maktesløse. «Han som kan stormen binde og bryte bølgen blå, han skal og veien finne hvorpå din fot kan gå.»

Forbilder på dette finnes det også mange av i menighetens historie. Kong faraos stolte hærer sank i havets dyp. Og i de første århundrene, under de blodige forfølgelsene, likesom i de store folkevandringenes dager i det fjerde og femte århundre, var menighetene stadig i fare for å bli skylt bort. Men alltid gikk det med Satans anslag som med vannet som synker ned i jorden og blir borte.

I v. 17 står det at dragen, etter forgjeves å ha prøvd å mette sitt rasende hat på selve kvinnen, «dro av sted for å føre krig mot de andre av hennes ætt, mot dem som holder fast på Guds bud og har Jesu vitnesbyrd». Hvordan skal dette forstås? «De andre av hennes ætt» står i motsetning til den ene «kvinnens ætt» som ble omtalt i v. 4 og 5 (Kristus, som dragen ikke kunne nå). De må betegne de enkelte kristne, Jesu Kristi små brødre og søstre her på jorden.

Meningen må da være at Satan aldri skal få tilintetgjøre kirken som helhet her på jorden. Men de enkelte medlemmene kan han nok få makt til å øse ut sin vrede over, likevel bare ved å slå legemet deres i hjel. Sjelene deres er derimot i Guds hånd. «Fører han enn sine gjennom kors og pine underlig iblant», skal det likevel bli oppfylt som står i Salme 121: «Herren skal bevare deg fra alt ondt, han skal bevare din sjel» (Sal 121,7). Hvert eneste Guds barn kan frimodig be:

Med din vilje her er jeg fornøyd,
bare du vil bevare min sjel!
Skal jeg her lenger bo, å, så øk da min tro,
følg meg både i gry og i kveld.

623. Dyret stiger opp av havet. Det dødelige såret blir legt, og hele jorden undrer seg (12,18–13,3)

Det siste verset i kap. 12, v. 18, hører nøye sammen med kap. 13 og er derfor i vår gamle danske bibeloversettelse ført opp under kap. 13. Det finnes to ulike lesemåter: «Jeg ble stilt (stod) på sanden ved havet» (strandbredden), eller: «Den stilte seg på sanden ved havet.» I det første tilfellet er det Johannes som blir stilt ved bredden av et hav. I det andre er det dragen (se 12,17) som stiller seg ved havbredden for å kalle fram dyret, Antikrist. «Havet» betegner i begge tilfeller folkemassene, det alltid urolige folkehavet. Fra dette folkehavet stiger dyret fram.

Skildringen minner sterkt om Daniels syn i kap. 7 i hans bok. Der ser han fire store dyr stige opp av havet, det ene etter det andre. Dyrene i Daniels bok betegner de store verdensrikene.

Vi må merke oss nøye hvilken forskjell Skriften gjør på staten og verdensrikene. Staten er Guds ordning. Gud har selv gitt øvrigheten dens myndighet (se Rom 13) og «bestemt grensene mellom deres bosteder» (Apg 17,26). Staten med sine ordnede forhold «holder igjen» mot dyret (se 2 Tess 2,6–7).

Verdensrikene derimot streber alltid etter å viske ut grensene mellom landene og rane til seg den plassen som bare tilhører Guds rike. For bare Guds rike skal samle alle folkeslagene i ett felles rike. Det er Kristus alene som skal herske fra hav til hav. Men gjennom verdens-

rikene prøver mørkets makt alltid å sette seg i Kristi sted og erobre alt for seg selv.

Slik prøvde i gamle dager en Nebukadnesar, en Aleksander den store og siden Romas keiser å legge alle landene for sine føtter. Men aldri vil forsøket bli gjort med større kraft enn når dragen kaller Antikrist fram av folkehavet. Og det er dette «dyret» Johannes nå ser stige opp av havet.

I v. 1–2 skildres dyrets utseende og vesen. Det hadde sju hoder og ti horn. Hvert horn bar en krone, og på hodene var det skrevet spottenavn. Dyrets skikkelse lignet en leopard (leoparden er jo et glupsk rovdyr), føttene var som en bjørns, og munnen som en løves munn.

Ved denne skildringen minnes vi sterkt de fire dyrene Daniel så. Det første var som en løve, det andre lik en bjørn, det tredje lik en leopard, og det fjerde hadde ti horn. Dyret som Johannes så her, trer fram i en skikkelse som liksom er satt sammen av skikkelsene til de fire dyrene Daniel så. Det betyr at dette dyret liksom samler alle de tidligere verdensmaktene i seg. Alt som har kommet fram av opprørsk verdensmakt, blir nå samlet i denne fryktelige skikkelsen.

Det er blitt spurt om dyret skal betegne verdensmakten generelt eller en bestemt person, der verdensmakten samler seg som i et toppunkt. Av skildringen som følger, synes det klart å gå fram at det må være en personlig skikkelse. I v. 5–6 tales det jo om at dyret fører spottende tale og blir tilbedt av verdens barn. Ja, i v. 18 i dette kapitlet kalles tallet dets uttrykkelig «et menneskes tall».

Hele skildringen, både her og andre steder i Skriften, peker på at Antikrist er én enkelt person, en verdenshersker lik de tidligere verdensherskerne – men den siste og mest fryktelige verdensherskeren, som djevelen bruker som sitt redskap i den siste avgjørende kampen mot Herren. Dragen ga dyret «sin kraft og sin trone og stor makt».

I 2 Tess 2,3–4 taler Paulus om «lovløshetens menneske», «fortapelsens sønn», han «som står imot og som opphøyer seg over alt som blir kalt gud eller helligdom, så han setter seg i Guds tempel og gir seg ut for å være Gud». Det er det dyriske, som fornekter alt det overjordiske og evige og i fryktelig hovmod spotter enhver tanke om en levende Gud, som her finner sitt uttrykk i denne uhyggelige skikkelsen. Den gjør seg helt til djevelens redskap.

I Daniels bok står Antiokus Epifanes, en bestemt person, som forbilde på Antikrist. Og i Esek 38–39 finner vi Antikrist omtalt som fyrsten Gog, som blir skildret som en mektig verdenshersker, full av ondskap.

Allerede den gamle kirkefaren Ireneus tolker dyret som kongen i det siste verdensriket, som i seg vil samle alt det fiendskapet og all den ondskapen som har vært å finne i den falne verden gjennom alle tider. Bare hos Johannes finner vi navnet Antikrist, som betyr «stikk imot Kristus».

Allerede da vi forklarte 2 Tess 2, avviste vi den tolkningen at paven eller Muhammed skulle være selve Antikrist. Riktignok finnes det mye antikristelig vesen både i pavedømmet, med dets verdslige streben etter herredømme over alle folkene, og likeledes hos Muhammed. Men da mangler andre trekk som blir tillagt Antikrist. Nei, dyret er ennå ikke kommet.

De sju hodene betegner åpenbart sju verdensriker som dyret trer fram som arving etter. Med disse sju verdensrikene må vi sikkert tenke på Egypt, som fra eldste tid står som bilde på den gudfiendtlige makten, deretter Assyria, det babylonske, det medisk-persiske og det makedonske riket, og til sist, som det sjette, det romerske.

På det sjuende hodet må de ti hornene Johannes så i synet, ha sittet. Dette går fram av Daniel, der de ti hornene kommer fra det siste verdensriket og baner vei for «det lille hornet», som skjøt opp mellom dem og fikk den store makten. Dette lille hornet betegner åpenbart Antikrist som den som bryter fram i det sjuende verdensriket og tar til seg den makten som tre av hornene (tre konger) hadde i det sjuende verdensriket (se Dan 7,21–25).

Det samme viser kap. 17 her i Johannes' åpenbaring, der de sju hodene blir forklart som sju fjell, det vil si sju verdensriker med sine sju konger. Likevel går det fram av kap. 17 at Antikrist selv ikke skal utfolde sin mest fryktelige makt som den sjuende verdensherskeren, men som den åttende. Det skjer nemlig noe underlig med herskeren i det sjuende verdensriket. Han blir liksom såret til døden, men dødssåret blir legt. Han reiser seg i ny kraft som en åttende verdenshersker, og ved denne underlige helbredelsen drar han hele jorden etter seg i beundring (v. 3).

Hva vil dette si? Når vi stadig ser hen til kap. 17 sammenlignet med Dan 7, forstår vi dette: Av det sjette verdensriket, det romerske, kommer det fram et nytt, det sjuende verdensriket. Det begynner med ti konger (de ti hornene) som innehavere av dette riket, og blant dem skyter da Antikrist, den siste verdensherskeren, fram. En kort tid («én time», Åp 17,12) deler disse kongene makten med dyret. Men det ender med at de gir sin kraft og sin makt til dyret (Åp 17,13).

Men da skjer det merkelige med dyret som i Åp 17,8 blir uttrykt slik: «Det var og er ikke, og det skal stige opp, ut av avgrunnen.» Det er det samme som her i 13,3 kalles «det dødelige såret» som «ble legt».

Så langt vi kan tolke disse dunkle tingene, synes det å gå fram av dette at den som til sist trer fram som Antikrist, har vært overhodet for det sjuende verdensriket. Men i denne egenskapen blir han på en eller annen måte såret til døden, samtidig med at riket går til grunne. Så reiser han seg på ny. Ved Satans kunster får han dødssåret legt og står igjen i fryktelig velde, for nå å føre det antikristelige riket fram på skueplassen i utilslørt skikkelse.

Spør vi hvor vi i våre dager står med hensyn til disse verdensrikene, synes vi å stå på overgangen mellom det romerske riket, det sjette, og det sjuende riket med de ti hornene, som Antikrist bryter fram blant. Europas riker er jo mer eller mindre utløpere av det gamle romerske riket, og det er ennå den romerske kulturen, romerretten og den romerske statsordningen som bærer utviklingen. Likevel bærer det sterkt mot det sjuende verdensriket. I det skal Antikrist dukke fram og ta makten over tre store riker (se Dan 7,8 og 24; se også Esek 38 og 39, der Gog nevnes som fyrste over tre store riker).

Men når Antikrist trer fram som en mektig fyrste som samler tre store riker under seg, for eksempel tre av Europas store riker, er det ikke hans endelige framtreden. Det skjer med ham at han blir styrtet, tilsynelatende får et dødelig sår og forsvinner. Men så reiser han seg igjen som dyret fra folkehavet for å grunnlegge det egentlige antikristelige styret. I det samler han verdens stormakter under sitt overherredømme og prøver å utrydde de hellige i den tiden som er tilmålt ham (3½ år).

Hvordan dette vil utfolde seg i det enkelte, vil framtiden vise. En kunne tenke seg at Antikrist begynner som en mektig keiser over tre riker og blir styrtet – kanskje av folkemassene. Men så står han

igjen fram av disse folkemassene som deres leder, som høvding i en «universalrepublikk», en president av «flertallets vilje» (se Rørdams noter til Johannes' åpenbaring).

Det er denne tilsynelatende døden, fulgt av en tilsynelatende oppstandelse fra de døde, som vil begeistre verdens barn. Den vil være liksom en djevelsk etteraping av det som skjedde med den sanne Kristus, han som gjennom døden stod opp til seier.

Når vi ser på tidens tegn, er det mye som peker på at en slik omveltning slett ikke ligger så fjernt. At konge- og keisermakt vil synke sammen for maktropet fra de store folkemassene, er på ingen måte usannsynlig.

Og at en slik veldig keiser kan reise seg igjen i en ganske annerledes fryktelig velde som leder for disse massene, ved å ta opp de vantro folkemassenes program og ved djevelens kunster, er ikke utenkelig. Og vi kan forstå at verdens barn vil juble for en slik person. Han falt som keiser i det sjuende verdensriket, men reiste seg igjen som den åttende herskeren (se 17,11). Han reiste seg som dyret for i sin person å løfte alt det dyriske i massene opp på høysetet.

Slik kan vi forstå 13,3: «Og jeg så et av dyrets hoder likesom såret til døden, men det dødelige såret ble legt. Og all jorden undret seg og fulgte etter dyret.»

Men Guds folks trøst under alt dette er at mørkets blendverk med død og oppstandelse skal briste som en såpeboble for hans velde som døde for våre synder, men stod opp for å være konge i all evighet. Ikke Antikrist, men Kristus er den sanne «kongers konge og herrers herre» (19,16).

Nå trøstig og glad i Jesu navn!
Vår konge han er med ære,
og alt må tjene de små til gagn,
hvis bror han ville være,
for vår Far i det høye, han lever!

624. Dyret spotter Gud og forfølger hans hellige (13,4–10)

I det foregående så vi hvordan «all jorden undret seg» over dyrets tilsynelatende oppstandelse «og fulgte etter dyret». Nå skildres det videre (v. 4) hvordan denne beundringen viste seg i at de tilba dragen, fordi den hadde «gitt dyret makt», og i at de tilba selve dyret.

På grunn av det som står her om tilbedelsen av dragen, er det blitt spurt om en så gudsfornektende slekt ville godta at djevelen er en person, noe vantro mennesker jo som oftest nekter. Men når verdensånden blir tilbedt, er det i virkeligheten djevelen en hyller. Ellers viser spiritismen i våre dager at en slekt som vender sannheten ryggen, kan bli revet med til å tro djevelens groveste løgner.

Når verden tilber dyret, hyller den det, som vi hører, med to utrop (v. 4) som ellers bare brukes om Gud Herren (se for eksempel 2 Mos 15,11: «Hvem er som du herlig i hellighet», og Jes 40,25: «Hvem vil dere da ligne meg med, så jeg skulle være ham lik? sier Den Hellige»).

Tilbedelse av mennesker er ikke ukjent i historien. De romerske keiserne krevde ofte guddommelig tilbedelse. Slik vil også Antikrist sette seg selv i Guds sted (se 2 Tess 2,4).

V. 5–7 skildrer hva dyret gjør. Det viser seg dels i hovmodig spott mot alt det overjordiske, mot Gud, hans navn, hans bolig (himmelens helligdom) og dem som bor i himmelen (englene og de frelste), dels i «krig mot de hellige» på jorden.

Det står hele tiden at både makten til å spotte det himmelske og makten til å forfølge de hellige «ble gitt» dyret. Det ligger i dette at ikke engang Antikrist kan røre seg ut over det Gud tillater ham. Det

blir også gitt ham å «seire over» de hellige – selvsagt bare ytre og timelig sett. Det var forutsagt allerede hos Daniel: «Jeg så dette hornet føre krig mot de hellige og overvinne dem» (Dan 7,21).

Videre blir det sagt at dyret fikk makt over alle folkeslag, og at alle som bor på jorden, tilba dyret, «hver den som ikke har fått sitt navn skrevet i livets bok hos Lammet som er slaktet, fra verdens grunnvoll ble lagt» (v. 8).

Det er den store trengselen i særlig forstand, når valget bare står mellom å tilbe dragen og dyret eller å lide forfølgelse og død. Da vil ingen holde stand uten de «utvalgte», de som har sine navn stående for Guds øye som navn som aldri skal slettes ut av livets bok. At livets bok her kalles det slaktede Lammets bok, er fordi Lammets blod alene er frelsens grunn. Bare derfra springer livet fram.

Her tales det om alt som blir gitt dyret, for at både verden kan modnes til dommen og Guds menighet modnes gjennom den store trengselen til å bli høstet hjem. Men det er likevel den trøst i dette at makten bare ble gitt dyret i førtito måneder (v. 5). Det er de 3½ årene vi stadig møter igjen som fristen for høydepunktet av dyrets makt. «Hit og ikke lenger!»

Derfor slutter Johannes også i v. 9–10 med et trøstens ord til de hellige. Trøsten er at gjengjeldelsen vil komme fra Herren over dem som fører de hellige i fangenskap og dreper dem med sverd. Derfor skal de hellige i «tålmodighet og tro» overgi sin sak til den rettferdige Gud. Slik står det om vår Frelser i 1 Pet 2,23: Han «truet ikke når han led, men overlot det til ham som dømmer rettferdig».

Når det står: «Her er de helliges tålmodighet og tro», vil det jo si: Her hører den hjemme, her kreves den som aldri før.

Tålmodighet behøves
når tro og håp de skal
ved megen trengsel prøves
i denne jammerdal,
du Guds utvalgte flokk!
Tålmodighet må læres,
om kronen den skal bæres,
det kan ei sies nok.

625. Det andre dyret, dyret fra jorden (13,11–18)

Et nytt syn viser seg for seerens øyne. Johannes ser «et annet dyr» stige opp, ikke av havet som det første dyret (13,1), men «av jorden». Dette merkelige dyret kommer som en hjelper for det første dyret (v. 12). I 16,13; 19,20 og 20,10 blir det kalt «den falske profeten». Også det er åpenbart en menneskelig person. Det bekreftes av 19,20, der det står om dyret fra havet og dyret fra jorden: «Disse to ble kastet levende i ildsjøen.»

I denne djevelske personen, som «bruker hele det første dyrets makt for dets øyne» (v. 12) og altså står i det første dyrets tjeneste, finner vi åpenbart den falske profetien på sitt høydepunkt. Av vår Frelsers ord (Matt 24) vet vi at falske profeter hører med til bildet av Guds folks trengsel i de siste tider. I Antikrists dager når dragens angrep sitt høydepunkt, ikke bare med makt, men også med list.

Den falske profeten opptrer med et skinn av åndelighet. Derfor har også hans ytre skikkelse en viss likhet med Lammet, den sanne profeten. Men røsten er dragens (v. 11). Det han taler, er djevelsk løgn, og målet er å forføre alle jordens barn til å tilbe det første dyret, det som fikk sitt dødelige sår legt. Den falske profeten vil forherlige Antikrist og prise hans underfulle oppstandelse fra dødssåret.

At Johannes ser dette dyret stige opp «av jorden», har også sin betydning. Jorden står åpenbart her som motsetning til himmelen. Det er den bare jordiske visdommen som har vendt seg bort fra Gud, den opprørske verdensvisdommen. I denne falske profeten reiser den seg til sitt høydepunkt i sin bitre kamp mot den himmelske visdommen, mot Kristi evangelium. Vi minnes Jak 3,15–17, der den visdommen

som er «jordisk, sanselig og djevelsk», blir stilt opp mot «den visdom som kommer ovenfra».

Vi kjenner så godt denne falske, gudsfiendtlige, såkalte visdommen. Gjennom tidene har den gitt seg utslag snart som vantro filosofi, snart som gudløs naturvitenskap og diktning. Vi minnes den astronomen som erklærte at han hadde gjennomsøkt himmelrommet med kikkerten sin uten å finne noen Gud noe sted. Og vi ser hvilken makt gudsfiendtlige blader, dikt og romaner allerede nå har over den store mengden.

Den falne menneskeånden prøver også på denne måten å reise et Babels tårn, når den gjør seg hovmodig av sin kultur og opplysning. Og likevel viser det seg stadig at kultur uten kristendom ender i dyrisk råskap og stygg selviskhet. Alt dette vil folde seg ut i forferdelig grad i de siste tider og støtte Antikrists styre.

Med rette har en pekt på hvordan dragen og disse to «dyrene» står som et motbilde til den treenige Gud, som en slags djevelsk treenighet. Antikrist går ut fra dragen, slik Kristus gikk ut fra himmelens Gud. Og den falske profeten forherliger dyret og forfører mennesker til å tilbe det. Han setter verdslig dannelse i stedet for gjenfødelse og omvendelse. Tydelig nok er han løgnens motbilde til Den Hellige Ånds gjerning i menneskehjertene.

Når v. 11–12 har skildret dette andre dyrets skikkelse og vesen og forholdet til det første dyret, beskriver v. 13–17 videre hva dette andre dyret gjør. Dette andre dyret gjør «store tegn», undergjerninger. Det etterligner undret Elia gjorde på Karmel-fjellet ved at det med djevelens kraft får «ild til å falle ned fra himmelen på jorden for menneskenes øyne» (v. 13).

Slike trollkunster, som tilsynelatende etterligner de hellige undrene, har fulgt de falske profetene helt fra den tiden da de egyptiske trollmennene til en viss grad etterlignet de undrene Moses gjorde i Guds kraft (se 2 Mos 7,11). Djevelen har sterke krefter, som langt overgår det mennesker makter. Han var jo opprinnelig en mektig engel. Men aldri har mørkets krefter rørt seg slik de vil gjøre i Antikrists dager.

Om dette skrev allerede Paulus i 2 Tess 2,9–12. Antikrist skulle komme «etter Satans virksomhet med all løgnens makt og tegn og under», og Gud skulle sende fortapelsens barn «kraftig villfarelse, så de tror

løgnen». Det er dette Johannes her ser oppfylt. Dyret fra jorden får til og med jordens barn til å lage et bilde av dyret. Og det får «makt til å gi dyrets bilde livsånde, så at dyrets bilde til og med kunne tale, og gjøre så at alle de som ikke ville tilbe dyrets bilde, skulle drepes» (v. 15).

Det er i sannhet et under med mektig forførende kraft at et dødt bilde blir levende og virksomt. En slags parallell til det har vi i den katolske kirke, i de såkalte undergjørende Maria-bildene og lignende. Og i den katolske kirke har en sett hvilke masser som strømmet til når et slikt rykte oppstod.

Hvilken forheksende makt de demoniske kreftene kan utfolde over menneskehjertene ved slike under, viser seg i våre dager på en uhyggelig måte i den såkalte spiritismen. Der er djevelske krefter sannelig virksomme, og under skinn av å være de dødes ånder gir de svar på spørsmål som blir rettet til dem. Spiritismen med sine underlige ting er åpenbart en forberedelse til den falske profetens komme.

I v. 16–17 blir det sagt hvordan den falske profeten driver menneskene til å vise tilbedelsen av dyret åpent med et merke, enten på høyre hånd eller på pannen, de to stedene som synes best. Merket var enten «dyrets navn» eller «tallet for dets navn». Slik blir det mulig å stenge alle som ikke har dyrets merke, ute fra all handel, kjøp og salg, ja, likesom ute fra det menneskelige samfunnet.

Noe lignende er blitt forsøkt mot Guds barn her og der i bitre forfølgelsestider. Slik hører vi i det gamle brevet fra menigheten i Lyon, fra forfølgelsen under den romerske keiseren Markus Aurelius i det andre århundre, at de ble nektet adgang til «husene, torget og badene».

Men i Antikrists dager vil dette bli alminnelig overalt. Både små og ringe og rike og fornemme (v. 16) blir drevet til å ta dette merket. Da vil tilværelsen, sett utenfra, bli forferdelig hard for de hellige, og mange av dem vil bli blodvitner. Likevel ikke alle, for av 1 Kor 15,51 hører vi jo at noen av de hellige skal oppleve Herrens gjenkomst i live her på jorden.

Om tallet for dyrets navn føyer apostelen til i v. 18: «Heri består visdommen. Den som har forstand (åndelig dømmekraft), la ham regne ut dyrets tall! For det er et menneskes tall. Og dets tall er seks hundre og sekstiseks.»

Både i gresk og i hebraisk står bokstavene også for tallrekken. De ti første bokstavene står for enerne, de ti neste for tierne, og så videre. Ved å legge sammen tallverdien av bokstavene i et navn kan en altså finne tallet for navnet.

At det her er de greske bokstavenes tallverdi som må legges til grunn, følger ikke bare av at Åpenbaringsboken er skrevet på gresk. Det følger også av at Ireneus, som hadde hatt apostelen Johannes' disipler som veiledere, regner det som en selvfølge. Men hvilket navn er det da som har bokstaver med en samlet tallverdi på 666?

Her står det at det er «et menneskes tall», trolig det navnet Antikrist opptrer under, et navn som samtidig uttrykker hans vesen. Ireneus gjettet på ordet «Lateinos», som har bokstaver med denne tallverdien på gresk. Ordet betyr «latineren». Ireneus tenkte seg nemlig Antikrist som en kommende romersk keiser.

Andre igjen har villet tyde det som «keiser Nero». Skrevet på hebraisk kunne det navnet så vidt gi det nevnte tallet. Det fantes nemlig et sagn blant romerne om at keiser Nero ikke var virkelig død, men en gang skulle komme tilbake. Men slike romerske folkesagn har Åpenbaringsboken visselig ingenting å gjøre med.

Det er blitt gjettet på mange andre navn. Men det rette er å si at det er forbeholdt menigheten i de siste tider å løse denne gåten. Når dyret selv blir åpenbart, vil Guds barn ved Den Hellige Ånds visdom bli hjulpet så de ikke blir bedratt. Det skjer nettopp ved at navnet til den kommende Antikrist – enten det blir hans eget navn eller hans tilnavn – går opp i dette tallet, regnet etter de greske bokstavenes tallverdi.

Likevel er det ikke umulig at det i det tre ganger gjentatte sekstallet samtidig ligger en symbolsk betydning som også har noe å si oss. Vi vet at sjutallet er det hellige tallet. Det tre ganger gjentatte sekstallet kan da betegne dyrets forgjeves streben etter å nå sjutallet, etter å sette seg i Guds sted og bli lik Gud. Det kan dyret ikke nå. Men som sagt er det bare den symbolske betydningen. Når apostelen sier at en skal «regne ut» dyrets tall, viser det, som nevnt før, at vi her også må tenke på et virkelig navn som svarer til dette tallet.

Verden vil bedras. Derfor blir den også bedratt så forferdelig som aldri før når Antikrist kommer. Men Guds folk skal bli vernet mot all Satans list ved Ordets lys, også ved lyset fra dette ordet i Åpenbaringsboken. Vi har en Herre som all løgnens makt skal komme til kort mot.

Uforsagt, vær på vakt,
Jesus har det alt fullbrakt,
aldri han felles ved makt eller list,
bier han lenge, han kommer dog visst,
gleder deg så desto mer.

626. Lammet på Sions berg med de 144 000 beseglede (14,1–5)

I kapittel 13 så vi bildet av dyret i all dets gudsbespottende styggedom midt i den frafalne menneskeslekten. Her i kapittel 14 møter vi, som en direkte motsetning, et herlig bilde av Lammet på Sions berg. Rundt det står de sjelene som ikke tok dyrets merke, men hadde navnet til vår Herre Jesu Kristi Far skrevet på pannene sine (v. 1).

Det er et trøstesyn mot den store trengselen for de hellige som vi hørte om i forrige kapittel. Gang på gang har vi sett i Åpenbaringsboken hvordan trøstesyn ble åpenbart for Johannes i skifte med trengselssynene. Det er nådens sollys som bryter fram gjennom den kullsvarte skyen, til salig trøst for Guds folk. Det vitner om at de hellige likevel er gjemt i Herrens hånd, hvor høyt bølgene enn går.

De 144 000 som her blir åpenbart på Sions berg i fellesskap med Lammet, er åpenbart de samme som vi hørte om i kapittel 7, de beseglede, den kristne menigheten i den siste tid, både av jøder og hedninger.

«Sions berg» må her betegne noe på denne jorden. Johannes hører nemlig (v. 2–3) en røst med sang og harpeklang fra himmelen, og ingen kunne lære sangen uten de 144 000. Da må vi tenke oss at de ennå er på jorden. Sangen fra himmelen gir salig gjenklang i hjertene deres. Det er den himmelske seierssangen som Herrens frelste allerede kan lære å nynne på her nede i trengselen, også i den siste, store trengselen.

Dette synet er et salig vitnesbyrd om at ikke engang den hardeste trengsel kan ta fra Herrens frelste den indre freden og saligheten i fellesskapet med Lammet. «Sions berg» må da betegne den faste klippen

som Herrens hellige står grunnfestet på allerede her på jorden. Og dette Sions berg finnes overalt der Frelseren er midt iblant sine som deres sol og skjold.

Sangen som klinger fra himmelen ned på jorden, var på den ene siden mektig og brusende, «som lyden av mange vann og som lyden av sterk torden», og på den andre siden liflig som harpeklang. Den blir kalt «en ny sang». Det betyr en sang som aldri er hørt før, en sang som kommer av en ny nådegjerning fra Gud. I dette tilfellet er det åpenbart den seieren over dyret som Gud har gitt sine frelste i de siste tider.

Av v. 2–3 ser det ut til at tonen fra himmelen og tonen fra jorden møtes i hellig samklang i den nye sangen, mens engler synger med i lovsangskoret. Det er et herlig bilde på at «helgen her og helgen hisset» hører til samme menighet.

Kan du lære denne sangen, kjære leser? La oss prøve oss selv på det som står om dem som kunne lære sangen. For det første blir de kalt «de som er kjøpt fra jorden» (v. 3). Ved Lammets blod er de kjøpt til å være Herrens eiendom. Dermed er de kjøpt fri fra den syndige jorden, fra syndelivet og forbannelsen der. Det minner om det apostelen skriver i 1 Kor 6,19–20: «Dere tilhører ikke lenger dere selv. Dere er dyrt kjøpt! La da legemet være til ære for Gud!»

For det andre står det om dem (v. 4): «Det er de som ikke har gjort seg urene med kvinner, for de er som jomfruer.» Dette kan åpenbart ikke bety at de alle har levd ugifte. Skriften kaller slett ikke ekteskapet å gjøre seg uren med kvinner. Da ville jo nesten alle Herrens apostler være utelukket (se 1 Kor 9,5). Og det ville stride mot at apostelen Paulus i 1 Tim 4 kaller dem som ville forby ekteskapet, for løgnere.

Riktignok sier Paulus i 1 Kor 7 at det på grunn av den nærværende nød til tider kan være godt for et menneske ikke å være bundet til en ektefelle. Likevel bruker den samme apostelen i Ef 5,29–32 forholdet mellom mann og hustru i ekteskapet som et bilde på Herrens forhold til menigheten.

Nei, når det her står at disse 144 000 var «jomfruer», må det forstås åndelig. De er rene brudesjeler som ikke har drevet hor med verden, men har vært tro mot Kristus, sin åndelige brudgom («ham som på jorden beiler til troskap uten svik»). Slik sier apostelen Paulus i

2 Kor 11,2 til de hellige i Korint: «Jeg har jo forlovet dere med én mann, for å fremstille en ren jomfru for Kristus.»

Videre i v. 4 blir denne troskapen mot Lammet skildret slik: «Det er de som følger Lammet hvor det går», også på lidelsens tunge veier. Lammets spor går jo gjennom lidelser til seier, gjennom kors til krone. Vil du være med på den veien?

Disse som kunne lære den nye sangen, blir også kalt «kjøpt fra menneskene til en førstegrøde for Gud og Lammet». Det betegner dem, i motsetning til verdensmenneskene, som de som er tatt ut av den store massen og helliget Gud og Lammet, slik førstegrøden av høsten ble helliget Gud.

Noen har forstått ordet «førstegrøde» slik at det skulle betegne dem som opplevde Herrens gjenkomst her på jorden, som blomsten av de kristne gjennom alle tider. Men ordet i 1 Tess 4,15 sier jo uttrykkelig, som et ord av Herren, at de som blir tilbake inntil Herren kommer, ikke skal komme i forveien for dem som er sovnet inn. Ordet «førstegrøde» må her åpenbart ikke ses som motsetning til kristne i tidligere tider. Ut fra tillegget «kjøpt fra menneskene» står det i motsetning til den store, frafalne menneskemassen i de siste tider.

Til slutt blir det sagt om dem i v. 5: «I deres munn er ikke funnet løgn. De er uten lyte.» Det står ikke at de er syndfrie, men at de har hjertets fulle oppriktighet for Herren.

Slik var de som kunne lære den «nye sangen». Herren hjelpe deg, kjære leser, og meg til å være som dem! Da kan vi lære seierstonen allerede her på jorden.

Men hovedpoenget i dette synet er at Herren kan bevare sitt folk i lovsangen, i hellighetens smykke og i et inderlig samliv med seg selv, også i den verste trengsel, også under så grufulle fristelser som Antikrists dager byr på. Da skal vi ikke frykte, men fryde oss i vår Gud og i Lammet, hvordan det så går.

Og blandes enn min frydesang
med gråt og dype sukke,
så skal dog korsets hårde tvang
meg aldri munnen lukke.

627. De tre englerøstene (14,6–13)

I dette avsnittet forteller apostelen hvordan han ser tre engler som etter hverandre hadde hvert sitt budskap å kunngjøre. Alle tre englerøstene forkynner den forestående dommen, men kunngjøringen blir strengere i formen for hver ny engel som kommer.

Den første engelens røst blir beskrevet i v. 6–7. At denne engelen blir kalt «en annen» engel, skiller den fra de englene Johannes har sett tidligere. Engelen fløy «under det høyeste av himmelen». Det blir sagt om ham at han hadde «et evig evangelium» å forkynne for dem som «bor på jorden». Etter grunnteksten står det egentlig «dem som sitter på jorden», og det understreker deres kjødelige trygghet.

Når det føyes til: «for alle nasjoner og stammer, tungemål og folk», viser det oss at budskapet gjelder alle dem som i 13,7 ble omtalt som de som var under dyrets herredømme. Budskapet er et «evangelium», for det er enda en gang et tilbud om nåde, hvis bare hjertene ville omvende seg. Evangeliet blir kalt «evig» fordi alt Guds ord kommer fra den evige Gud og virker for evigheten, enten det blir til frelse eller til dom.

Engelen formaner dem til å frykte Gud og gi ham æren og tilbe ham, han som har skapt alle ting. Begrunnelsen er at «timen for hans dom er kommet». Det er en siste formaning til omvendelse.

Formaningen lyder på å frykte Gud og gi ham æren, og den understreker særlig at han er Skaperen. Da må vi huske at det blir talt til en gudsfornektende slekt, en slekt fylt av Antikrists spott mot Gud, slik at også Gud som Skaper er gjort til gjenstand for spott. Men det å «gi Gud ære» innebærer jo også ordet om å flykte til korsets nåde.

Dette korset vitner høyt om at æren for synderes frelse tilkommer Gud alene, den Gud som gav sin enbårne Sønn for oss.

I v. 8 hører vi den andre engelens budskap. Der ses Babylons, den store byens, fall allerede som fullbyrdet. Dommen er allerede rullet ut over den for dens misgjerningers skyld. Den har nemlig gitt «alle folkeslag å drikke av sitt horelivs vredesvin» (slik må grunnteksten gjengis).

Hva skal vi forstå med «Babylon den store», den byen som har sitt fall skildret i det følgende (fra 16,19 til 19,4)? Noen forstår det som den verdsliggjorte kirken, fordi bildet av hor så ofte blir brukt i åndelig mening om at Guds menighet er utro mot sin himmelske ektemann og brudgom. Men på den måten ble det jo et Babel i hvert eneste kirkesamfunn, siden det alltid finnes nok av mennesker blant de døpte som har brutt pakten med Herren.

Men det er én ting at det mer eller mindre er noe av Babels vesen i kirken. Noe annet er likevel selve det store Babel. Det kan her åpenbart bare betegne verdensbyen i Antikrists rike, hovedstaden i dette ugudelige riket. Innbyggerne der er helt gått opp i verden med dens prakt og nytelser og har helt brutt med alt som heter kirke og menighet.

Den ytre kirken som flørter med verden, det ytre skinnet av gudsfrykt, vil forsvinne mer og mer mot de siste tider. På Antikrists tid vil det bare være det store enten–eller. Enten bærer en dyrets merke, eller en har sin plass blant Lammets beseglede. Da vil den verdsliggjorte kirken, dette mellomstandpunktet, være forsvunnet. Med «Babylon den store» forstår vi altså midtpunktet i Antikrists rike.

At det tales om hor også der talen er om den store verdensbyen, er ikke underlig. Alt hedensk vesen er i seg selv et brudd med den Gud vi er skapt for. Der menneskeslekten søker sin livsnytelse utenfor Gud, der er den skyldig i utroskap, selv om den ikke lenger pynter seg med kirkelig skinn. Slik blir også de hedenske verdensbyene i Skriften kalt skjøger (se Jes 23,15 om Tyrus og Nah 3,4 om Ninive). Horet betegner her verdensbyens lokkende makt til å dra hjertene inn i urenhet og i trass mot Gud.

Ordet her om Babels fall viser tilbake til profetien hos Jesaja (Jes 21,9) om det gamle Babels fall, og likeså til profeten Jeremias profeti (Jer 51,7–9). Så vidt vi kan skjønne, bruker også apostelen Peter

navnet Babylon om det hedenske Rom, i betydningen verdensbyen (1 Pet 5,13). Til begrepet Babel knytter Skriften, foruten verdslighet og vellevnet, også bildet av den som forfølger og undertrykker Guds folk.

Når det står her at Babylon har gitt alle folkeslag å drikke av sitt horelivs vredesvin, blir verdens nytelsesbeger betegnet som fylt med Guds vrede. Verdensgleden har Guds forbannelse i seg. Bermen ligger på bunnen av Babels beger.

Den tredje engelens budskap forkynner en evig fordømmelsesdom, helvetes pine, for hver den som følger dyret ved å tilbe det og bildet av det og ta merket. Denne grufulle brøden blir nevnt både i begynnelsen og i slutten av engelens ord. Og ingen steder i Den hellige skrift blir fortapelsens kvaler malt med alvorligere farger enn her.

Dyrets tilhengere skal drikke Guds vredesvin, og de skal drikke det «ublandet» (ellers drakk de gamle vinen blandet med vann) i hans harmes beger. De skal altså smake Guds forbannelse uten skånsel. Dette blir utdypet videre: De skal pines «med ild og svovel for de hellige englers og for Lammets øyne», altså mens de som de har hånet og spottet, ser på. Ilden er Guds vredes ild, og også svovelet er, med Sodomas undergang for øye, bildet på Guds straffedom.

Og ilden skal ikke slukkes: «Røken av deres pine stiger opp i all evighet.» Skildringen slutter med å beskrive den hvileløse tilstanden til de fordømte. Det er den pinefulle hvileløsheten som allerede kan merkes her på jorden hos vantroens barn, og som nå er fullkommen, der alle adspredelser er borte.

I 4,8 ble det talt om hvordan skapningens lovprisning stadig steg opp til Gud. Der stod det også: «De har ikke hvile dag eller natt.»[1] Men for en forskjell det er på disse to måtene å være uten hvile på! Den uavbrutte lovprisningen er jo i seg selv en salig hvile for hjertet. Men gråt og tenners gnissel betegner den kvalfulle hvileløsheten det her er tale om.

Etter denne uendelig alvorlige advarselsrøsten lyder det i v. 12–13 et kjærlig ord med formaning og løfte. Formaningen i v. 12 er åpenbart talt av apostelen selv. Når han hører disse englerøstene med evighetens advarselstoner, bryter det fram fra hans sjel: «Her kreves de helliges utholdenhet, de som holder fast ved Guds bud og Jesu

[1] NB: «Natt og dag sier de uten opphold».

tro.»[2] Vi kjenner det fra vårt eget hjerte når vi hører Guds advarende domsord. Da kan det presse seg fram i hjertets dyp: Herre, hjelp meg til å holde ut, så jeg ikke faller inn under dommen!

Løftet i v. 13 kommer som en røst fra himmelen, med salig trøst for dem som dør under forfølgelsen. Og Johannes får uttrykkelig befaling om å skrive ned dette løftet om at saligheten venter dem som dør i Herren. På samme måte får han senere befaling om å skrive om saligheten i tusenårsriket (for dem som er kalt til Lammets bryllupsmåltid, 19,9), og til slutt om saligheten i det nye Jerusalem (21,5).

De tre gangene apostelen får uttrykkelig befaling om å skrive, gjelder det altså løfter om salighet for dem som går bort i troen på Jesus. Og på disse tre stedene har vi salighetens tre trinn: først hvilen i paradis, så herligheten i tusenårsriket og til slutt den evige saligheten på den nye jord i det nye Jerusalem.

Når det står: «Salige er de døde som dør i Herren fra nå av» (heretter), peker det fram mot Antikrists forferdelige tider. Da vil det i en helt særlig mening være en herlighet å få dø i Herren. Den syndige jorden har da ingen glede mer å gi Herrens hellige, bare trengsel og møye. Derfor lyder også løftet at de som dør slik, skal «hvile fra sitt besvær», fra all møye i livet på jorden, i motsetning til de fordømte (v. 11), som aldri kan få hvile.

Tillegget er bemerkelsesverdig: «for deres gjerninger følger dem». Det står ikke at gjerningene deres går foran dem for å bane vei for dem og åpne himmelens dør. Det kan ingen menneskelige gjerninger, det kan bare den Herre som de troende døde i. Men gjerningene følger med, slik sporet følger et menneskes vei.

Med gjerninger må vi her, som i sendebrevene («jeg vet om dine gjerninger»), forstå hele det ytre livet, som åpenbarer hva som bor i et menneskes indre. Derfor blir et Guds barns gjerninger, likesom ordene hans, vitner om hva som bodde inne i hjertet: om det var tro, og om det var en levende tro. Derfor taler også Skriften så ofte om at vi skal dømmes etter våre gjerninger, fordi gjerningene følger med som vitner. Måtte da dine og mine gjerninger, kjære leser, en gang kunne stå som vitner om at det var en ærlig kamp mot synden og et oppriktig brudehjerte overfor Jesus!

[2] NB: «Heri består de helliges tålmodighet».

628. Under to bilder, en kornhøst og en vinpressing, framstilles på den ene siden innhøstingen av de troende, på den andre siden dommen over Guds rikes fiender (14,14–20)

Det felles for disse to synene er at høsten på jorden er moden. Hveten er moden, og druene er modne. Det vil si at utviklingen er kommet så langt at det endelige skillet mellom Guds folk og verdens folk må finne sted. I Herrens lignelse om hveten og ugresset finner vi forutsagt det Johannes her ser bli fullbyrdet under bildet av en dobbel høst.

Den første høsten (v. 14–16) er en kornhøst. Det er hveten som skal samles i låven, og det er tydelig nok et trøstesyn. Den som høster inn, er etter skildringen i v. 14 Jesus Kristus selv. Menneskesønnen på skyen er jo en betegnelse på vår Frelser, hentet fra Dan 7,13 («en som lignet en menneskesønn kom med himmelens skyer»). Med det stemmer det også at han hadde en krone av gull på hodet (se 6,2).

At skyen han satt på, var «hvit» og ikke en uværssky, betyr at det her er tale om noe lyst og vakkert. Herren kommer for å hente sine hjem. At sigden var skarp, betyr bare at høsten går fort og sikkert for seg, og det behøver ikke å betegne noen straffedom. Herren har jo selv sagt (se Mark 4,29): «Men når grøden er moden, sender han straks sigden ut, for høsten er kommet.»

Johannes ser (v. 15) en annen engel gå ut fra templet og rope til ham som satt på skyen, at timen til å høste var kommet. Det betegner det vår Frelser selv sa i sitt kjøds dager, at tid og time har Faderen forbeholdt seg i sin egen makt. Derfor kommer befalingen fra det himmelske templet.

At befalingen gikk ut gjennom «en annen engel», betyr jo ikke at han som satt på skyen, også bare var en engel. Det skiller bare denne engelen fra de andre englene Johannes har sett i synene sine tidligere.

Grunntekstens ord for «moden» (v. 15) uttrykker en modenhet som er kommet av sterk solhete. Det er trengselens solbrann som i de siste tider modner Guds barn med makt for de himmelske låvene. Det samme ser vi ofte den dag i dag: Herren kan modne et menneske raskt for herligheten gjennom trengsel.

Fra v. 17 til v. 20 ser vi igjen en høst, denne gangen utført av en engel. Herren høster selv, personlig, inn sine utvalgte. Men englene sender han ut, for at de skal «sanke ut av hans rike alt som volder anstøt, og de som lever i lovløshet» (Matt 13,41).

At det her er tale om dom, går allerede fram av at engelen som gir befalingen om denne høsten, kom ut fra alteret. Det er åpenbart brennofferalteret, der martyrenes blod fantes ved foten, det blodet som ropte om hevn (se 6,9–11). Det går også fram av at denne engelen blir betegnet som den som «hadde makt over ilden». Og ilden fra alteret betegnet etter 8,5 Guds hellige vrede.

Endelig blir vinpressingen stadig brukt i Skriften som bilde på Guds vredesdommer. Se for eksempel Joel 3,18: «Send sigden ut, for høsten er moden! Kom og tråkk vinpressen, for den er full, pressekarene flyter over – deres ondskap er stor.» Og det samme hører vi, nettopp med Herrens dom for øye, i Jes 63,3: «Pressekaret har jeg tråkket, jeg alene … Så tråkket jeg på dem i min vrede og trampet dem i stykker i min harme.»

Jorden blir her lignet med et vintre, og druene er det samme som ugresset i Herrens lignelse som er nevnt ovenfor. I v. 19 tales det om «Guds vredes vinpresse, den store», og i v. 20 blir det sagt at den ble tråkket «utenfor byen». Bildet av blodstrømmen som nådde helt opp til «bisselet på hestene», stiller fram for oss det vi hører nærmere om i 19,21 og 20,9: det store slaget der Antikrists og djevelens hærer drar

628. Under to bilder, en kornhøst og en vinpressing, framstilles på den ene siden innhøstingen av de troende, på den andre siden dommen over Guds rikes fiender (14,14–20)

fram mot Kristus og hans hær og den hellige byen, men blir knust ved et ord fra Kristi munn.

At blodstrømmen (v. 20) som kom ut av vinpressen, sies å være 1600 stadier lang, omkring 300 kilometer, betegner i bilde at dommen strekker seg over hele jorden, og at verdensmakten blir fullstendig knust. Likevel skal den ikke røre Guds menighet, for «vinpressen ble tråkket utenfor byen». Det er igjen trøst for Guds folk. Dommen over verden er nødvendig for at Guds folk skal kunne gå inn i herlighetsriket.

På jord fyller angst og gru
hver forherdet synders hu,
i skyen lyser Herrens fjet
med guddomskraft og herlighet.

629. Guds tjener Moses' sang og Lammets sang. De sju vredesskålene (15,1–8)

Innholdet i dette kapitlet faller i tre deler. V. 1 viser oss «sju engler» som skal bringe «sju plager, de siste,» over jorden. Med disse plagene blir «Guds vrede» fullbyrdet.

Johannes kaller dette «et annet tegn» i himmelen, «stort og underfullt». Han ser åpenbart tilbake på 12,1 og det store tegnet som ble skildret der. Ved det ble tilstanden under den sjuende basunens tider betegnet som en forfølgelsestid for menigheten og en tilsynelatende seier for Antikrist. Dette tegnet svarer da til det foregående slik Guds vredesdom svarer til verdens forherdelse.

Her blir fullbyrdelsen av dommen igjen innledet med en lovprisning i himmelen, slik vi har hørt flere ganger tidligere (se for eksempel 11,15–18). Der blir Guds makt og hans rettferdige veier forherliget (v. 2–4). Johannes ser noe som ligner et hav av glass, blandet med ild. Ved dette glasshavet ser han dem som har seiret over dyret og over bildet og merket og tallet for navnet til dyret, stå med Guds harper i hendene. De sang en sang som blir kalt både Moses' sang og Lammets sang.

Slik sangen ble istemt ved bredden av Rødehavet (se 2 Mos 15,1) da Guds folk var kommet frelst igjennom og fiendene styrtet i havet, slik synger nå Guds frelste barn, de som seiret i den store trengselen og ikke lot seg tvinge til å tilbe dyret og ta merket. Selv om det kanskje kostet dem livet på jorden, var seieren likevel deres, fordi de var tro inntil døden.

Glasshavet så vi også i 4,6, og vi forstod det som Guds evige rådslutninger. At det her ses ild blandet inn i glasshavet, sier oss at Guds vredesråd nå skal fullbyrdes.

Innholdet i sangen er en lovprisning til harpeklang («Guds harper» betegner harpene som brukt i Guds tjeneste). Først blir Guds store og underfulle allmaktsgjerninger priset, dernest at hans veier er rettferdige og sanne, nå når han kommer for å åpenbare sin makt over folkeslagene til frelse for sine hellige.

I v. 4 lyder sangen om hvordan alle mennesker skylder ham, han som alene er hellig, frykt og tilbedelse. Og den tiden skal komme da de virkelig skal erkjenne det og komme og tilbe for Guds åsyn, fordi hans rettferdige dommer nå er blitt åpenbare. Dette siste peker fram mot det kommende tusenårsriket. Når Antikrists rike med den forherdede slekten har fått sin dom, skal folkeslag i nye slektsledd der bøye seg for Gud i ydmyk tilbedelse.

Når Herren i v. 4 blir lovsunget med ordet: «Du alene er hellig», betyr det jo at Gud alene har helligheten i seg selv, at ingen er hellig som Gud. Visselig bærer også alle hans troende det hellige navnet, men de er jo ikke hellige av seg selv. De har helligheten bare som en gave fra Gud. Det betyr altså ikke at ingen er hellig unntatt Gud, for Skriften taler jo stadig om de hellige. Det betyr at Gud alene er kilden til all hellighet, den eneste som har helligheten som sitt evige vesen. Derfor er det også bare han som kan hellige en synder.

Kapitlet slutter (v. 5–8) med at Johannes, slik vi hørte før i 11,19, ser «templet, vitnesbyrdets telt i himmelen,» bli åpnet. Det er et tegn på at Guds rettferdige dom nå går ut fra himmelens helligdom. Det er virkeliggjørelsen av det som allerede ble forutsagt i 11,19. Vi vet jo (se Hebr 8,5) at Guds helligdom her på jorden, tabernaklet, som gjemte vitnesbyrdet fra Gud (lovens tavler), har sitt himmelske forbilde.

Ut fra himmelens tempel gikk de sju englene som skulle fullbyrde Guds siste dommer, i hellighetens og herlighetens drakt (skinnende lin og gullbelter). Og ett av de fire livsvesenene foran tronen, en av kjerubene, gav dem sju gullskåler fylt med vreden fra Gud, han som lever i all evighet (v. 5–7).

At en av kjerubene, som representerer skapningen, rekker de sju englene skålene, kommer av at plagene skulle ramme de skapte tingene på jorden. Det skulle bli til gru for menneskene, for dem som

kvalte lovsangstonen i hjertet og spottet Gud i stedet for å prise ham, slik det sømmet seg for skapningen.

Det forferdelige ved Guds vrede blir framhevet ved tillegget at Gud er han som lever i all evighet. Om det vitner også det som blir sagt i v. 8: Himmelens helligdom ble fylt med «røk fra Guds herlighet og fra hans makt, så ingen kunne gå inn i templet» før de sju plagene var fullbyrdet. Det betyr jo at Guds vrede nå ikke kan avvendes. Ingen forbønn for verden kan lenger finne vei til hans nådetrone.

I gamle dager, da det første tabernaklet ble innviet, fylte Herrens herlighet i en sky tabernaklet, så Moses ikke kunne gå inn (2 Mos 40,34–35). Det samme skjedde da Salomos tempel ble innviet (se 1 Kong 8,10–11). Slik fyller også her skyen himmelens helligdom. Men her er det Guds hellige majestet som blir åpenbart i røken fra hans hellighets ild. Den verden som ikke i tro vil lukke opp for Guds herlighet, skal likevel lære Guds herlighet å kjenne i hans hellighet.

Ja, be for Babel, til du ser
at bønn og sukk ei gavner mer
mot undergangens bølger.

630. De fire første vredesskålene (16,1–9)

Englene får befaling om å tømme Guds vredesskåler ut på jorden (v. 1). Bildet av at Guds vrede blir øst ut som av en skål, er hentet fra Det gamle testamente. Se Sal 79,6: «Øs din vrede ut over hedningene», og Hos 5,10: «Over dem vil jeg utøse min harme som vann», og mange andre steder. Det er altså den sjuende basunen (se 11,15) som nå folder seg ut i disse sju plagene.

De fire første vredesskålene ligner de fire første basunene i virkningen sin, fordi det i hovedsak er de samme områdene i naturen som blir rammet. Men virkningen er nå (se kap. 8) langt voldsommere. Før ble bare en tredjedel rammet, nå det hele. Og plagene avløser hverandre i langt større hast. Hele skildringen bærer preg av at Guds langmodighet er uttømt.

Som de første basunplagene minner også disse plagene om plagene i Egypt i gamle dager. Den første vredesskålen (v. 2) førte med seg «en ond og farlig byll», men bare på de menneskene som hadde dyrets merke. Noen forstår dette åndelig, som byller på samfunnslegemet. Verdens barn hadde ventet seg lykke i et rike der Gud skulle settes utenfor. I stedet får de det stikk motsatte: en pinefull tilværelse der det overalt viser seg onde byller – misunnelse, hat, splid osv. Men kanskje det er rimeligst å forstå denne plagen som en legemlig pine. Det synes også de neste tre plagene å tyde på.

Ved den andre vredesskålen blir havet rammet. Det blir som blod, så alt liv i havet dør (v. 3). Ved den tredje vredesskålen blir elvene og vannkildene rammet (v. 4). Det minner om den andre og den tredje basunen.

Både havet og de ferske vannene blir altså til blod «som av en død mann» – en myrdet – det vil si en råtnende og stinkende masse. Også dette forstår noen åndelig: at det indre livet hos verdens folk går i forråtnelse og ender i «brorhat og blodsutgytelse». Tiden vil vise hvordan oppfyllelsen skal gå for seg. Men med plagene i Egypt for øye må vi nærmest tenke på hjemsøkelser av timelig art. Da blir næringsveiene (skipsfart og fiske) ødelagt, og livsvilkårene blir forferdelige.

Ved den tredje vredesskålen ble drikkevannet til blod. Da hører Johannes den engelen som førte dommen over vannkildene, prise Guds rettferdige dom: Verden fikk blod å drikke. For den samme verden hadde jo utøst «blod av hellige og av profeter» som vann. Og fra alteret, der martyrblodet var, lyder en stadfestelse av at disse Guds dommer var rettferdige (v. 7).

Når Herren her (v. 5) kalles han «som er og som var», blir det tredje leddet, «han som kommer», sikkert utelatt fordi Herrens komme nå er i ferd med å inntreffe. Dommen er begynt.

I v. 8–9 hører vi om den fjerde vredesskålen, som rammer solen. Ved den fjerde basunen ble også solen rammet, men med den virkning at en tredjedel av glansen dens ble borte. Her er virkningen en annen, ja, den motsatte: Solen kom til å brenne så forferdelig at «menneskene brant i svær hete».

Men alt dette bøyde dem ikke. De «spottet Guds navn … Og de omvendte seg ikke til å gi ham ære.» Det går som med Farao i gamle dager. Menneskene kjenner Guds arm og kjenner hans makt, men vil ikke bøye seg. De raser i avmektig trass, i et djevelsk sinn.

Men deres lodd skal bli en kval,
de ville Gud ei kjenne,
og plager uten navn og tall
i dødens dal
skal følge dem uten ende.

631. Den femte og den sjette vredesskålen (16,10–16)

Med den femte vredesskålen (v. 10–11) kommer et underlig mørke. Det står at vredesskålen ble tømt ut «over dyrets trone. Og dets rike ble formørket, og de tygget sine tunger i pine». Trolig betegner dette noe som rammer Antikrists herskermakt og vekker et raseri hos ham, som fører en ny og skrekkelig pine over tilhengerne hans.

Vi beveger oss her på dunkle områder, der først oppfyllelsens tider vil gi det fulle lyset. Likevel synes saken etter sammenhengen med det følgende å være denne: Antikrist utøver et så fryktelig terrorvelde at den frihet og nytelse som verdens folk har ventet, blir til skuffelse, som alle løfter fra djevelens side. Så reiser verdens barn, innbyggerne i det store Babylon, seg i trass mot Antikrists egen trone. Slik blir riket hans formørket. Men dette fører bare til et enda mer fryktelig styre fra hans side.

Vi har et forbilde i historien som gir oss en viss forståelse. Det er redselstiden under den franske revolusjon på slutten av 1700-tallet. Da var Paris blitt som det store Babylon. En hadde halshogd kongen og valgt sin herre etter massenes begjær. Men den frihet, likhet og brorskap en hadde ventet, ble til det mest grufulle tyranni. Fordi de ikke ville gi Gud Herren ære, lot han det bli mørkt for det vantro folket. Det står så betegnende i Jer 13,16: «Dere venter på lys, og han gjør det til dødsskygge, han lar det bli belgmørke!»

Slik vil det også gå i Antikrists rike. Massene, særlig i hovedstaden hans, vil knurre truende mot ham. Han svarer med nye redsler, så de tygger tungene sine i pine. Plagene kommer da ikke bare gjennom hendelser i naturen, men i enda høyere grad gjennom Antikrist selv.

Det var hans bilde og navn de tilba, fordi de ventet et kjødets evangelium fra ham.

Er denne forståelsen den rette, rammer denne plagen Antikrist og tilhengerne hans ved at de selv kommer i strid med hverandre. Likevel står Herren bak, han som straffer synd med synd (se Rom 1,24–26). De forherdede menneskene merker nok også at det bare er én vei til utfrielse: å omvende seg til «himmelens Gud» og forlate sine onde gjerninger. Men det vil de ikke. De fortsetter å spotte Gud og raser desto mer mot ham jo mer de blir pint av sine egne synder.

Med denne tolkningen av den femte vredesskålen får vi også forståelsen av den sjette skålen (v. 12–16). Denne skålen blir tømt ut i «den store elven Eufrat. Og vannet i den tørket bort, for at det skulle ryddes vei for kongene fra Østen».

For å forstå dette må vi huske at det gamle Babylon hadde sitt sterkeste vern i elven Eufrat, som omgav byen. Babylon falt nettopp ved at perserkongen Kyros fikk ledet bort vannet i Eufrat, så elveleiet ble tørt. Her er det nå tale om de siste tiders Babylon. Når bildet blir forklart, må meningen da sikkert være at verdensbyens vern blir tatt bort, og at fallet for dette Babylon dermed blir forberedt.

Kongene fra Østen er de kongene som har gjort felles sak med Antikrist (se 17,13). De betegner da de kreftene som Antikrist kaller til for å håndheve sitt terrorvelde over den byen der riket hans er truet. At kongene sies å komme fra Østen, henger sammen med at det gamle Babylon står som forbilde. «Kongene fra Østen» betegner Babylons fiender.

Meningen synes da å være denne: Gud Herren overgir de siste tiders Babylon til raseriet og ødeleggelseslysten hos dets egen hersker og de kongene som er forbundet med ham. Dermed er også dommen rullet ut over Babylon. Det er denne veien fallet kommer.

Men Antikrist har mer i sinne enn å ødelegge sitt eget Babylon, som nå knurrer mot herredømmet hans. Han vet nok, i likhet med alle som tilber ham, at det tross all gudsfornektelse er Guds hånd som legger seg tungt og knugende over hans djevelske rike. Også derfor samler han nå kreftene sine «til krigen på Guds, Den Allmektiges store dag».

Fiendene kan jo ikke ramme Gud selv, men de søker å ramme ham i hans barn. Hos profeten Esekiel (38,16) står det: «Og du skal dra opp

mot mitt folk Israel som en sky og skjule landet. I de siste dager skal det skje. Da lar jeg deg komme over mitt land, for at folkene skal lære meg å kjenne, når jeg for deres øyne helliger meg på deg, Gog!» (Gog er hos Esekiel navnet på Antikrist.) Om denne kampen til Antikrist, hans siste hovedslag mot Guds rike, hører vi i 19,19.

Men for å samle jordens konger til denne kampen går det ut demoniske krefter (v. 13–14). Johannes ser at det «av dragens munn og av dyrets munn» kom ut «tre urene ånder som lignet padder». Om dem blir det sagt: «Det er djevleånder som gjør tegn.» De går ut for å egge opp «kongene i hele verden» til kampen mot Guds rike.

Det er et underlig betegnende bilde på de urene åndene at de blir lignet med padder – disse slimete dyrene som kryper fram av gjørme og myr og stadig lar kvekingen sin lyde. Hvilken skikkelse dette mørkets kryp vil vise seg i når disse ordene blir oppfylt, kan jo ikke sies sikkert på forhånd. De gamle lutheranerne, som så på paven som Antikrist, tydet det om jesuittene.

Vi tar ikke mye feil når vi i disse paddene finner et bilde på den gudfiendtlige og urene pressen. Gjennom dagsavisene, skitne bøker og fritenkerske skrifter kvekker den stadig ut sine opphissende toner. Slik pisker den opp lidenskapene hos massene og ruster dem til kamp mot Guds rike. Pressen regner seg jo selv for en stormakt, og det er den i denne verden. Men i Antikrists rike vil en kjenne pressens demoniske innflytelse som aldri før.

I v. 16 hører vi at de antikristelige skarene ble samlet på et sted som «på hebraisk heter Harmageddon». Leser vi «han samlet dem», må vi tenke på Gud. Det er han som med sin makt leder de fiendtlige skarene til stedet der de skal lide nederlag. Leser vi derimot «de samlet dem», må vi tenke på de urene åndene.

At disse åndene gikk ut fra munnen til dragen, dyret og den falske profeten, viser nærmere at denne demoniske innflytelsen er inspirert av denne djevelens treenighet. Den Hellige Skrift kalles «innåndet av Gud» (2 Tim 3,16). Slik kan den gudfiendtlige pressen, som en motsetning til den, kalles innåndet (inspirert) av mørkets ånder.

Harmageddon betyr på norsk «Megiddos fjell». Også dette er et symbolsk uttrykk som peker tilbake til Det gamle testamente (Dom 4,4–16). Der fortelles det hvordan Sisera, hærføreren til den kanaaneiske kongen Jabin, ved Guds makt ble lokket med hele hæren

sin til traktene ved Megiddo og der ble fullstendig tilintetgjort av Barak. Derfor er navnet Harmageddon valgt. For slik skal det også gå Antikrist.

Herren kommer, men for hans venner er det samtidig en advarsel om å være våkne. Et slikt advarselsord er skutt inn her i v. 15: «Se, jeg kommer som en tyv!» sier Herren. I dette bildet, som vi så ofte har møtt i Skriften, ligger det at Herren kommer brått over alle som sover og er uforberedt. Derfor blir det også lagt til: «Salig er den som våker og tar vare på klærne sine, så han ikke skal gå naken og de skal se hans skam.»

De hvite klærne vi hørte om i sendebrevet (3,18), bryllupskledningen, Kristi rettferdighet, kan gå tapt hvis hjertet ikke våker og holder fast ved Guds nådegave i ærlig tro. En slik formaning trenger Guds folk til alle tider, så lenge vi er i stridens land.

Opp, opp på vakt
av ganske makt
og våk med alle fromme,
våker, som Guds Sønn har sagt,
til dere ser ham komme!

632. Den sjuende vredesskålen (16,17–21)

Den sjuende engelen tømte sin skål ut i luften. Og Johannes hørte en veldig røst komme fra templet i himmelen, fra tronen, som sa: «Det er skjedd!» Det vil si: Dermed er den siste plagen før Antikrists fall fullbyrdet (v. 17).

At vredesskålen blir tømt ut i luften, betyr sikkert at det siste uværet nå bryter løs, slik det blir skildret nærmere i v. 18. Kanskje vi også kan tenke på det som står i Ef 2,2 om makten til denne verdens fyrste «i luften». Den er liksom de falne åndenes krets, som de går til angrep på jordens barn fra.

Ennå i dag bruker en uttrykket at «alle onde ånder slippes løs». Dette ordet vil da få sin bokstavelige oppfyllelse. Guds vredes torden og lyn viser seg nettopp i at den vantro verden blir fullstendig overgitt til mørkets ånder. Da kommer det en forvirring i alt som aldri før.

To utslag av dette uværet blir særlig nevnt. Det ene er et veldig jordskjelv (v. 18), et slikt som menneskene aldri har opplevd før. Det andre er hagl så tunge som hundre pund, som knuser alt de treffer.

I v. 19–20 blir virkningen av dette skildret på den store byen, Babylon den store, som får smake begeret med Guds strenge vredes vin. Det står om den at den ble delt i tre deler. Sammen med den blir også «folkenes byer» rammet av den samme dommen, det vil si hovedstedene for de forskjellige antikristelige folkene, som har gått i Babylons spor. Disse byene kalles i 17,5 Babylons døtre, og de blir selv også lignet med horer. Øyer går under, og fjell med dem (v. 20).

Det hele betyr en fryktelig omveltning der Babylon går under, slik det blir skildret nærmere for oss i kap. 17 og 18. Jordskjelvet må her

sikkert tas billedlig om den forferdelige kampen mellom Antikrist og kongene hans på den ene siden og Babylon og de andre hovedstedene på den andre. Som vi ofte har sett i historien, blir omveltninger i de største byene gjerne fulgt av lignende omveltninger i andre storbyer. Øyer og fjell kan være bildet på de mindre og større byene som går under i denne verdensrystelsen.

Hvordan det i det enkelte skal forstås at den store byen ble delt i tre deler – om det betyr at byen spaltes i tre partier som legger hverandre øde – vil tiden vise. Slik var Jerusalem spaltet i tre deler da Titus la byen øde. Men så mye er sikkert at Babylon bukker under for Antikrists hærskarer, og at det vil komme en forferdelig strid, splid og krig i landene rundt omkring. Antikrists rike går en rask oppløsning i møte.

Men tross alt dette svarer menneskene fremdeles på alle Guds dommer med spott. Det vil bli fryktelige tider. Men når nøden er størst, er hjelpen nærmest for Guds lille flokk. Da vil Åpenbaringsboken være et klart lys for Herrens venner. Og Guds folk vil løfte hodet når dette skjer, for de vet at forløsningen er nær.

Han kommer selv, han kommer
å dempe all din ve
og gjør en liflig sommer
av all din trengsels sne!

633. En engel viser Johannes den store verdensbyen Babylon i bildet av en stor hore som blir båret av dyret (17,1–6)

Dommen over Antikrists hovedstad var kort skildret i forrige kapittel (16,18–21). Nå blir den beskrevet nøyere for Johannes av en av de sju englene med vredesskålene. Engelen kaller byen «den store horen, hun som sitter over de mange vann». Hun hadde gjort jordens konger og folk drukne av sitt lystens beger (v. 1–2).

Uttrykket «som sitter over de mange vann» er hentet fra det gamle Babylon. Nettopp i Jer 51,13 blir det tiltalt slik: «Du som bor ved store vann, du som er rik på skatter! Din ende er kommet, målet for din vinning er fullt.» Det gamle Babylon lå ved Eufrat. Ved hjelp av denne elven med de mange kanalene var byen et midtpunkt for verdenshandelen.

Slik vil også det antikristelige Babylon, hvor det nå enn kommer til å ligge, være et midtpunkt for verdens folk. Der flyter alle kanalene i folkelivet sammen, og der søker de sitt jordiske paradis i uren lyst og i byens prakt. Byen vil jo være utrustet med alle lokkemidlene til en forfinet kultur. I sin tid har Paris med all sin blomsterstrødde utukt vært et slikt midtpunkt for vellysten, og er det kanskje fremdeles. Ja, mangen mektig hovedstad i vår tid bærer allerede i sitt skjød et framtidsbilde av det Babylon som skal komme.

Da engelen nå vil vise Johannes den store horen, blir Johannes ført i ånden ut i ørkenen. Der ser han en prektig kledd kvinne, utpyntet på horers vis. Hun sitter på et «skarlagenrødt dyr, som var fullt av

spottenavn». Dyret hadde sju hoder og ti horn. Dermed viser det seg å være det samme dyret som vi hørte om i 13,1, Antikrist.

På pannen hadde kvinnen et navn skrevet. Selv om navnet blir nevnt, kalles det likevel en «hemmelighet», nettopp fordi det skal forstås åndelig. Navnet var: «Babylon, den store, mor til horene og avskyelighetene på jorden.» Med de horene som den store horen er mor til, må vi åpenbart forstå det samme som i 16,19 kalles «folkenes byer», det vil si de andre hovedstedene, som gikk i Babylons spor.

Til denne skildringen av kvinnen (v. 3–6) blir det ennå føyd til at hun var «drukken av de helliges blod og av Jesu vitners blod». Uttrykket «Jesu vitner» viser grunnen til at kvinnen har drukket seg drukken i de helliges blod. Vitnesbyrdet deres var en plage for henne. Derfor raste hun mot dem i djevelsk blodtørst. Det gamle hedenske Rom, med de mange blodvitnene for Jesus og med ropet «De kristne for løvene!», er også et forbilde i historien på de siste tiders Babylon.

Johannes undrer seg storlig over å se denne skikkelsen. Det er betegnende at han ser kvinnen i en «ørken». I det ligger den dype tanken at verden, tross all sin prakt og stas, bare er en øde ørken for den som kan gjennomskue glitteret dens. At dyret her viser seg i skarlagenrød skikkelse, skal sikkert betegne den kongelige prakten som Antikrist opptrer med.

At kvinnen satt på dyret, er sikkert det som vakte den store undringen vi hører grep Johannes (v. 6). For i det ligger det to ting. Det første er at byens herlighet i hovedsak skyldes verdensherskeren, som den er hovedstad for. Slik er den blitt ledende i en uforbeholden, ugudelig hengivelse til verdens lyst. Men for det andre ligger det også i det at verdensbyen er en byrde for dyret. Derfor ender det jo også med at dyret legger horen øde (se v. 16).

For en motsetning er ikke denne kvinnen, som brammer med purpur, skarlagen, gull, edelsteiner og perler og har sitt gylne lystbeger i hånden, til Herrens brud, det himmelske Jerusalem! Hun blir båret av Kristus, og herligheten hennes er nok her på jorden en skjult skatt, men i evighet skal den stråle og aldri forgå (se kap. 21–22). Vel den som velger Guds Jerusalem og ikke lar seg blende av Babylons glans. Om verdens Babylon gjelder det i sannhet som sangeren har sunget:

Hva er ditt liv uten rast eller ro,
din lyst uten grense og hvile!

633. En engel viser Johannes den store verdensbyen Babylon i bildet av en stor hore som blir båret av dyret (17,1–6)

Seire du får, men bare strider gror,
ditt smil møter glødende piler,
din glede er vind,
din glans bare skinn,
og makten og æren du roser deg av,
er som skummet på hav.

634. Horen og dyret (17,7–18)

I det foregående så vi hvordan Johannes undret seg storlig over dette synet av horen som ble båret av dyret. Engelen sier til ham (v. 7): «Hvorfor undrer du deg?» Dette spørsmålet kommer ikke som en irettesettelse, men for å føre Johannes inn i det som lå til grunn for synet. Og engelen går nå i gang med å gi ham nærmere lys over denne hemmeligheten, både med kvinnen og med dyret som bar henne.

Engelens ord handler først om dyret i sin alminnelighet (v. 8). Deretter blir det talt om de sju hodene (v. 9–11) og om de ti hornene (v. 12–14). Til slutt ender kapitlet med å tale om horen og den lodd som dyret og forbundsfellene dets gjør i stand for henne.

Om «dyret» har vi allerede ved kap. 13 nevnt det underlige at det i øynene til dem som lever på den tiden, liksom skal stå opp fra de døde. Dyret «var og er ikke», men så stiger det opp av avgrunnen og viser seg igjen, til største undring og beundring for de verdensmenneskene som lever på den tiden («de som ikke, fra verdens grunnvoll ble lagt, har sitt navn skrevet i livets bok»). Det er altså de samme menneskene som vil få oppleve at dyret er der (som den sjuende verdenshersker), forsvinner igjen, men så trer fram på ny, og da som Antikrist fra avgrunnens dyp.

Om dyret blir det lagt til at det skal «fare bort til fortapelse».[1] Det er det samme som apostelen Paulus uttrykker i 2 Tess 2,3 når han kaller Antikrist «fortapelsens sønn».

Herrens venner vil (etter v. 8) ikke ta del i verdensbarnas undring og beundring over at dyret tilsynelatende står opp fra de døde. Ved lyset fra Guds ord, særlig her fra Åpenbaringsboken, vil de bli veiledet

[1] NB: «farer bort til undergang».

til den rette visdommen, så de gjennomskuer løgnens blendverk. Her på dette stedet blir det også lagt til (v. 9): «Her er den forstand som har visdom.»

Så kommer forklaringen av de sju hodene. De blir først forklart som sju fjell og deretter som sju konger. Flere fortolkere har ment at de sju fjellene peker på byen Rom, som jo lå på sju høyder. Men det som blir lagt til om de sju kongene, viser oss at «fjellene» her må forstås i den betydningen som er velkjent i Det gamle testamente: mektige riker. (Se således Sal 68,17: «Dere fjell med mange tinder! Hvorfor ser dere skjevt til det fjellet som Gud finner behag i å bo på?»)

At kvinnen sitter på de sju fjellene, vil da si, som vi har nevnt før, at hun har fått kulturen og dannelsen til de tidligere verdensrikene i arv, men også deres gudfiendtlige stilling. Hun hviler liksom på alt det verden i sin gudløse streben etter hvert har nådd opp til, og dette fører hun videre til toppunktet.

At det her også (v. 10) blir pekt på sju konger, kommer av at riker og konger her, som hos Daniel, alltid blir tenkt som noe som hører sammen. Disse kongene betegner herskerne over verdensrikene. Det står: «De fem er falt. Den ene er nå. Den andre er ennå ikke kommet.» Som nevnt før peker dette jo på de fem store verdensrikene (Egypt, Assyria, Babylonia, Persia, det makedonsk-greske riket). Disse fem rikene var falt på Johannes' tid.

Det ene riket som det blir sagt om at det «er nå», betegner Romerriket. De forskjellige delene av det finner vi ennå i dag, særlig i de europeiske stormaktene. Det sjuende verdensriket er ennå ikke kommet, heller ikke i vår tid. Kongen i det skal «bare bli en kort tid».

I v. 11 står det at dyret er en av de sju og likevel «den åttende». Ut fra det synes det å gå fram at den sjuende verdenshersker er den kommende Antikrist på et foreløpig trinn. Han får da det dødelige såret (se 13,3), men kommer igjen som den siste verdenshersker for å folde ut hele sitt antikristelige vesen som «dyret».

De ti hornene (v. 12–14) er ti konger (de nevnes også i Dan 7). Om dem blir det sagt at også de hører framtiden til («ennå ikke har fått rike»), og at de alle skal være samtidige med dyret. Men makten deres skal bare vare en ganske kort tid («én time», det samme som Antikrists tre og et halvt år). Disse kongene skal ha sin enhet (v. 13) i at de helt

lar seg lede i dyrets bånd, for sammen med dyret å føre kampen mot Guds Lam.

Av Dan 7 går det fram at Antikrist helt sluker rikene til tre av kongene («Han skal underkue tre konger»), og at han skal være større enn de sju andre som blir tilbake. Dette blir ikke motsagt her i Åpenbaringen. Tvert imot står det jo at kongene gir «sin kraft og sin makt … til dyret». De underkaster seg i tilsynelatende frivillighet, men nok likevel av nødvendighet – noe som er så velkjent i verdslig politikk.

Men kampen deres mot Lammet skal ende i nederlag (v. 14), for Lammet er «herrers herre og kongers konge». Og i Lammets seier får de del «som er med Lammet». Her kalles de «de kalte og utvalgte og trofaste». Det er herlige navn på dem som tok imot kallet og dermed ble utvalgt til å være Guds hellige eiendom, og som så var tro og holdt fast ved Herren også under den siste store trengselen, i «den prøvelsens time som skal komme over hele verden» (3,10).

I v. 15–18 er det nå tale om lodden til den store horen. Først (v. 15) blir ordet i v. 1 om de «mange vann», som horen satt ved, forklart. Vannene betyr «folk og skarer og nasjoner og tungemål». Dem har hun hersket over og gjort drukne ved sitt vellystige og avguderiske vesen. Deretter blir det sagt i v. 16–17 hvordan dommen skal komme over denne horen. Som vi har nevnt før, vil de antikristelige kongene sammen med dyret ende med å «hate horen», gjøre henne «øde og naken», ete «hennes kjøtt» og til slutt «brenne henne opp med ild».

I v. 18 blir det sagt med rene ord at denne horen er «den store byen som har kongedømme over kongene på jorden», altså hovedstaden i det antikristelige verdensriket.

At dyret og forbundsfellene dets slik ender med å hate den byen de horet så mye med, er på en måte overraskende. Men tenker en seg om, er det slett ikke så underlig. De som syndet mest med hverandre, ender som oftest slik. I historien finner vi forbilder nok på dette. Slik fryktet mange av de tyranniske keiserne i det gamle Rom ofte sin egen by.

Men i dommen over horen var dyret og hjelperne dets i virkeligheten bare redskaper for Gud. Det blir uttrykkelig sagt i v. 17: «For Gud innga dem i hjertet …» Slik de gamle verdensrikene måtte tjene som ris for Guds vrede, slik også de siste verdensherskerne. Tross sitt

rasende fiendskap mot Gud blir de tvunget til å fullbyrde rådet i hans ord.

Den onde enigheten mellom kongene om å stille makten sin til dyrets tjeneste er også fra Gud. Ved den kommer dommen over Babylon, og til sist undergangen for dyret og kongene. Etter det blir herlighetsriket opprettet her på jorden. Guds ord skal bli «fullbyrdet» (v. 17) tross all fiendenes makt og list.

La det gå
som det må,
Ordet evig skal bestå.

635. En engel kunngjør Babylons fall og synder (18,1–8)

Johannes ser en strålende, mektig engel fare ned fra himmelen, og jorden ble opplyst av hans herlighet (v. 1). Han hører ham rope ut dommen over Babylon: «Falt, falt er Babylon den store!» Fra å være den herlige byen som prunket med all verdens lyst og herlighet, er den blitt «et tilholdssted for onde ånder – et fengsel for hver uren ånd, og et fengsel for hver uren og hatet fugl». Så dypt er den falt (v. 2).

Skildringen minner om den dommen profeten Jesaja forkynte over det gamle Babylon (se Jes 13,19–22). En fryktelig øde og uhygge legger seg over ruinene av den store byen, som gjemte Satans dybder i sitt skjød. Stedet kalles nå ikke bare et tilholdssted for onde ånder, men også et fengsel for urene vesener. Det peker på at ikke engang slike ville være der om de kunne bli fri.

Byens skyld blir nevnt enda en gang i v. 3. Den var midtpunktet for verdens nytelse og den store inntektskilden for verdenshandelen. Den beruset sinnene med sitt forførende vesen, lik en utuktig kvinne. Men alle som øste av kildene dens, drakk gift inn i seg og drakk Guds vrede over seg.

I v. 4–5 blir Guds folk formant av «en annen røst fra himmelen», som Johannes hører, til å redde seg ut av byen før dommen kommer over den. Slik som det bodde en Lot i Sodoma, slik vil det også i den ugudelige byen her og der være sjeler som har unngått martyrdøden. Det er de som her blir oppfordret til å forlate den ugudelige byen, for ikke å få del i dens synder og dermed også i straffen.

Babylons synder blir skildret i v. 5 som en uhyre dynge som når like til himmelen. Det gjelder for Guds barn å flykte bort i tide. Slik lød jo

ordet fra Herren i gamle dager til de troende i Jerusalem om å flykte til fjellene når de så ødeleggelsens styggedom stå på det hellige sted. Og slik formante Jeremia til å flykte ut av det gamle Babylon før dommen kom (Jer 50,8).

Med hjertet gjelder det jo til enhver tid for Guds barn å ha sagt farvel til Babylon og ikke dra i fremmed åk med de vantro. «Gå derfor ut fra dem og skill dere fra dem, sier Herren» (2 Kor 6,14–17).

I v. 6–8 skifter talen. Det er ikke lenger Guds barn det blir talt til. Røsten fra himmelen lyder her over dem som er satt til å være Guds redskaper i dommen over Babylon. Nå skulle den store horen få igjen med samme mål som hun hadde målt ut til andre. Hun hadde skjenket for andre av sitt giftige beger, nå skulle hun få «dobbelt» igjen.

Slik Guds folk får dobbelt nåde av Herrens hånd (Jes 40,2), slik skal også Guds fiender få dobbelt som syndens lønn. For de forkastet ikke bare Guds nåde og spottet den største kjærlighet, kjærligheten fra Golgata, men de ville bli i syndene sine. De gjorde de to «onde ting» som nevnes i Jer 2,13: «Meg har de forlatt, kilden med det levende vann, og de har hogd seg ut brønner, sprukne brønner.»

I v. 7 blir den store verdensbyens selvopphøyelse og skrytende selvforherligelse i dens verdslige overflod skildret. Den følte seg som verdens dronning og satt så trygt i sitt sete, ettertraktet som den var fra alle kanter. Nei, hun var ikke «enke», og sorgen skulle ikke komme henne nær.

Nettopp derfor skulle undergangen komme plutselig og brått over henne, «på én dag», med død, sorg, hungersnød og ild. I et nå brister herligheten hennes som en såpeboble. «For sterk er Gud Herren, som dømte henne.»

Ja, slik er det med alle verdens store ord og selvsikre tale: Ett ord fra Guds munn, og boblen sprekker. Ve den som lot seg beruse av verdens beger!

Ut, synder, ut fra syndens mørke kroker,
der Satan blender deg med gjøglerverk,
og se, du finner dem som dro fra deg
da Herrens Ånd og røst ble dem for sterk.

636. Verdens barns tredobbelte klage over Babels fall – en engel stadfester den fullstendige undergangen (18,9–24)

Røsten fra himmelen fortsetter skildringen av Babels undergang. Den beskriver den store klagen som stemmes i av dem som drakk av byens vellystbeger, nå som byens vellyst er blitt til ødeleggelsens pine og har gått opp i dommens flammer. Når syndens rike ikke lenger kan lokke med nytelse og glede, da er en kommet til bunnfallet i begeret.

Først skildres klagen fra kongene på jorden. De samme som selv ødelegger byen, grøsser likevel når de ser røken fra hennes brann. De kunne ikke la Babel bestå, men de lengter likevel etter vellysten hennes, som nå er tatt fra dem for alltid. De stiller seg «langt borte» «av frykt for hennes pine», av frykt for selv å bli rammet av den. I sin samvittighet vet de jo at de er ett med Babel i hennes vederstyggeligheter.

Etter kongenes klage (v. 9–10) følger kjøpmennenes klage (v. 11–16). De har nå mistet det sikre markedet for sine kostbare varer. Ut fra alt som nevnes her, får vi et innblikk i Babels overflod. De prektigste smykker og de fineste klesstoffer, det herligste innbo og mangfoldige nytelsesmidler blir nevnt (v. 12–13). Det var luksus i uhørt grad, overdådighet.

Det er merkelig at det også nevnes «treller», og at det føyes til: «menneskesjeler». Vi kunne si at bildene er hentet fra forholdene på den tiden, da trellene med hele sin person var en handelsvare. I våre dager er den åpenlyse slavehandelen jo avskaffet blant de siviliserte

folkene. Men hvem vet hva som kan skje når dyrets rike for alvor folder seg ut, og det dyriske sinnet kommer i høysetet? Det finnes noe som i våre dager kalles «den hvite slavehandel», i vellystens tjeneste. Denne grufulle handelen med menneskesjeler vil sikkert komme til å blomstre i Antikrists hovedstad, så vel som i den store skjøgens åndelige døtre, de andre hovedstedene.

I v. 14 vender ordet seg til byen selv og taler direkte til henne med de rystende ordene: «Frukten som din sjel hadde lyst til, er blitt borte for deg, og alt det lekre og glitrende (bordets gleder og den glitrende prakt og luksus) er forbi for deg, og aldri mer skal det finnes.»[1]

Å, måtte dette ordet med sin veldige advarsel klinge inn i hjertene til dem som elsker verden og det som er i verden! Slik er det i helvete. Sjelen begjærer og tørster, men det er borte for evig. Slik maler Herren for oss den rike mannens stilling da han slo øynene opp i pinen. Og allerede her på jorden får verdens treller ofte en forsmak på dette. På et øyeblikk kan verdens lykke briste og bli til bitter kval. Men her er det jo ennå legedom for den som vil omvende seg. På den andre siden er sjelens pine uhelbredelig.

I v. 15–16 hører vi hvordan også jordens kjøpmenn står på avstand av frykt for byens pine. For også de drev hor med byen. Vi hører dem rope ve over at «så stor en rikdom er ødelagt på én time». Det er nettopp dette kjøpmannsblikket særlig fester seg ved.

Til slutt kommer sjøfolkenes klage (v. 17–19). Også de hyler og gråter over at muligheten til vinning er gått tapt med denne byen, som det ikke finnes make til (v. 18).

Babels fall, den brennende byen med veropene over seg, har hatt mange forbilder på denne jorden, for eksempel Jerusalems undergang. Men selv er den et forbilde på det som venter Antikrist og hans rike.

Men det som for verdens barn er grunn til bitter klage, skal fylle himmelen og dens hellige innbyggere med fryd (v. 20). «Skulle da ikke Gud hjelpe sine utvalgte til deres rett?» Slik har Herren sagt i lignelsen om enken og den urettferdige dommeren (Luk 18,7). Med Babels og Antikrists fall går dette ordet i oppfyllelse: «Gud har holdt dom over den for dere» (v. 20). Hevnen tilhørte ham. Men nettopp derfor

[1] NB: «Og den frukten som din sjel hadde lyst til, er blitt borte for deg. All glans og glitter er blitt borte for deg. Og aldri mer skal det finnes.»

skal frydesangen klinge i himmelen, ja, blant alle de hellige, både de i himmelen og de på jorden, når «Guds rettferdige dom» åpenbares (2 Tess 1,5). For gjennom dommen over Babel går veien til herlighetsriket for Herrens hellige.

Kapitlet slutter med at en mektig engel (v. 21) utfører en symbolsk handling, som trer i stedet for selve synet av Babels undergang. Han kastet noe som lignet en stor kvernstein, ut i havet og sa: «Slik skal Babylon, den store byen, med ett styrtes ned og aldri finnes mer.» På lignende måte avsluttes profeten Jeremias domsprofeti over det gamle Babel (Jer 51,63–64).

Også slik viser Den hellige skrift hvor forskjellig den er fra alle menneskelige skrifter. I en rent menneskelig skildring ville Babels undergang åpenbart blitt malt ut på en helt annen måte, slik vi stadig ser den verdslige pressen male ut redslene. Guds åpenbaring holder seg til selve kjensgjerningen og dveler bare i korte trekk, om enn tilstrekkelig, ved de grufulle enkelthetene. For Guds ord blir ikke lagt fram for å sette fantasien i sving. Det taler til viljen med hellig tyngde.

I v. 22–23 kunngjør engelen den dødsstillheten som inntrer når byen, lik steinen i havet, forsvinner i undergangens dyp. Det skal ikke høres noen lyd i den mer, verken av lystighet til musikkens klang eller av arbeid (v. 22). Hele den travle ferdselen og det larmende livet er forstummet. Alt er stille som ved en grav, mulm og mørke ruger over byen, og intet lys skinner mer.

Når det føyes til: «Røst av brudgom og brud skal aldri mer høres i deg», viser det at også alt som peker fremover i menneskelivet med lyst og glede, er brått avskåret. «De ugudeliges fremtid skal avskjæres» (Sal 37,38).

I v. 23–24 nevnes enda en gang de to grunnene til dommen over byen. Den første er byens trolldomsaktige innflytelse over folkene. Den kom av at byen samlet denne verdens nytelser, slik at dens «kjøpmenn» ble jordens «stormenn». Den andre er byens blodige Kristushat, som gjorde at den lesset på seg all den blodskyld som jorden har vært vitne til mot Herrens hellige.

For ved selv å myrde profeter og hellige i et omfang som aldri før, har den også gjort seg skyldig i tidligere slekters blodskyld mot Guds folk. På lignende måte legger Herren «alt det rettferdige blod» som er utøst på jorden, over på det vantro Jerusalem og dets falske veiledere

(Matt 23,35). I dette rasende hatet mot Herren og hans venner har Babels skyld nådd sitt toppunkt, og byen har fylt sine synders mål.

Babel, Edom, kom i hu
at vår Gud er til ennå,
og fra tronen styrtes du
ved Herrens hånd.

637. Det himmelske halleluja (19,1–10)

I kap. 18,20 ble himmelen og de som bor der, oppfordret til å fryde seg over Guds rettferdige dom ved Babels fall. Denne lovsangen i himmelen møter vi nå i v. 1–8. Johannes hører «en mektig lyd av en stor skare i himmelen». Grunntonen i jubelsangen er et halleluja til Herrens pris, og det gjentas fire ganger.

«Halleluja» er et hebraisk ord og betyr: «Pris Herren» («hallelu» betyr pris, «ja» betyr Jehova, Herren). I Det gamle testamente forekommer ordet bare i Salmene, i Det nye testamente bare her i Åpenbaringen.

Den himmelske lovsangen begrunnes først (v. 2) med dommen over Babel. I den ble Guds hellighet, sannhet og rettferdighet i hans dommer åpenbart. Til dette knyttes det første hallelujaet.

Det andre hallelujaet knytter seg til at dommen over den store skjøgen er en evig dom (v. 3: «Røken av henne stiger opp i all evighet»). Babels makt er brutt for evig.

Det tredje hallelujaet (v. 4), som det knytter seg et amen til, lyder i ydmyk tilbedelse fra de tjuefire eldste og de fire kjerubene, altså fra dem som representerer menigheten og hele skapningen. At disse nevnes særskilt ved det tredje hallelujaet, tyder kanskje på at det første og det andre hallelujaet kommer fra englenes hærskarer.

I v. 5–8 er grunnen til lovsangen at Babels fall er overgangen til at herlighetsriket blir åpenbart. Den store skjøgen forsvinner, for at Herrens hellige brud kan tiltre sin himmelske arv. Som flere ganger før hører Johannes en røst som går ut fra tronen, enten fra en av kje-

rubene eller fra en engel. Den oppfordrer alle Guds tjenere, alle som frykter ham, både små og store, til å prise vår Gud.

At det står «vår Gud», viser at røsten går ut fra en av Guds skapninger. Vår Frelser taler nok om «min Gud og deres Gud» (se Joh 20,17), men sier aldri «vår Gud», fordi han står i det særlige forholdet som Sønn til Faderen.

Når det gjelder «små og store», viser vi til kap. 11,18. Blant Herrens tjenere på jorden er det jo forskjell i alder og vekst. Med tanke på dem som bor i himmelen, menes det kanskje den større og mindre åndelige betydningen de forskjellige Guds barn har hatt for Guds rike. Uttrykket vil selvfølgelig ikke si at de ikke alle skulle eie den fulle salighet.

Hele det fulltallige himmelkoret følger oppfordringen (v. 6), og det fjerde hallelujaet lyder til Guds pris fordi han nå «regjerer som konge». Det vil si at det spillerommet mørkets krefter har hatt, nå er forbi. Nå er sorgens dager over for Lammets brud. Nå skal Guds barn både i himmelen og på jorden «glede seg og fryde seg» og gi Gud «æren», fordi seieren er vunnet: «For Lammets bryllup er kommet, og hans brud har smykket seg.» I grunnteksten står det egentlig: «hans hustru har gjort seg rede».[1]

Her på jorden er menigheten Herrens trolovede brud, jomfruen (2 Kor 11,2). Nå skal det fullkomne, salige samlivet, som aldri mer skal opphøre, ta til. Det ligger i ordet om Lammets bryllup. Det første trinnet i denne fullkomne foreningen kommer med opprettelsen av tusenårsriket (se kap. 20). Den fulle herligheten inntrer likevel først etter den siste store dommedagen. I kap. 21,2 ser Johannes jo det nye Jerusalem stige ned fra himmelen, gjort i stand som en brud som er smykket for sin brudgom.

I v. 8 sies det at det ble gitt bruden å kle seg i rent og skinnende fint lin, og det føyes til: «Det fine linet er de helliges rettferdige gjerninger.» Grunntekstens ord her betegner de gjerningene som springer ut av en rettferdiggjort stand, altså det hellige livet som er troens frukt.

At dette ble gitt henne, vil si at hun er ført fram til dette målet ved Kristi kraft. Det er han som får æren for at målet nå er nådd. Målet uttrykkes så vakkert i Ef 5,25–27, der forholdet mellom Kristus og hans menighet nettopp stilles fram som grunnlag for det rette forholdet

[1] NB: «og hans brud har gjort seg rede».

mellom ektefeller på jorden. Dette vakre ordet lyder slik: «Kristus elsket menigheten og ga seg selv for den, for å hellige den ved å rense den ved vannbadet i Ordet, slik at han kunne stille menigheten fram for seg i herlighet, uten flekk eller rynke eller noe slikt, men at den kunne være hellig og ulastelig.»

Det er dette målet Johannes nå ser nådd, som en gave fra Gud ved Kristus, men likevel slik at denne beredelsen samtidig er en frukt av menighetens arbeid («hans brud har smykket seg, gjort seg rede»). Vi møter her det samme som lyder til oss i Fil 2,12–13: «arbeid på deres frelse» og «Gud er den som virker i dere». Det er de to sidene som alltid må følges ad, for at vår helliggjørelse kan gå fram og fullendes. Bruden har gjort seg rede, og det ble gitt henne å kle seg i det rene, fine linet.

Til denne lovsangen (v. 5–8), med Lammets bryllup for øye, slutter engelens ord i v. 9–10 seg. At det er en engel som menes når det i v. 9 står: «han sier til meg», går fram av v. 10. Der avverger engelen at Johannes prøver å tilbe ham, med ordet: «Jeg er din … medtjener.»

Engelen befaler Johannes å skrive ned dette: «Salige er de som er innbudt til Lammets bryllupsmåltid!» Og han føyer til: «Dette er Guds sanne ord.»

Tre ganger, mens Johannes tar imot synene, finner vi at det uttrykkelig blir lagt ham på hjertet å skrive dem ned. Første gang er ved det herlige løftet i kap. 14,13, og nå andre gang ved denne saligprisningen av dem som er innbudt til å ha del i Lammets bryllupsfest. Til den må også tusenårsrikets høytid regnes (se kap. 20,6). Ved deretter å besegle at dette løftet er til å stole på, tilskynder engelen hvert Guds barn enda mer til å være tro i kampen for å få del i den fulle herligheten.

Her tales det jo om de enkelte Guds barn, som sammenlignes med bryllupsgjester (i Matt 25 med brudepiker). Bruden betegner i Den hellige skrift alltid menigheten, de helliges samfunn som helhet. Bare ved å ha plass i de helliges samfunn kan den enkelte få del i samlivet med Herren. Den innbyrdes kjærligheten mellom de hellige er jo det store kjennetegnet på at en har bryllupsklærne på og hører til de sanne bryllupsgjestene.

I sin fryd over disse salige ordene, at trengselen er forbi og brudgommen står for døren for å hente sin brud hjem, faller Johannes ned for engelens føtter og vil tilbe. Vi kan ikke tenke oss at Johannes

virkelig har villet tilbe en skapning. Han har sikkert villet ære Gud selv i dette hans sendebud. Slik gjorde jo Josva (Jos 5,14) overfor engelen som åpenbarte seg for ham ved Jeriko, og Daniel overfor engelen Gabriel (Dan 8,17). Men engelen veileder Johannes til å se at Gud på den nye paktens grunn ikke vil tilbes gjennom noen engel, men direkte ved Kristus.

Engelen kaller seg medtjener for alle Guds barn, alle dem som «har Jesu vitnesbyrd». Hvert Guds barn som holder fast ved Jesu ord som et ærlig vitne, er i alt vesentlig likestilt med de hellige englene. Dette begrunnes med at Jesu vitnesbyrd er «profetordets ånd». Der Jesu vitnesbyrd er, der er det den samme profetordets ånd som taler, enten det er gjennom en engel eller gjennom et menneske.

Ånden er den samme i de minste som i de største redskapene. Derfor er det bare én som skal tilbes: Herren vår Gud, og ham alene (se Matt 4,10). Påkallelsen av engler i pavekirken får her sin dom, hva den så enn blir pyntet med.

Alene Gud i himmerik
skal lov og pris tilhøre!
Han skapte alt så viselig,
vil alle ting vel utføre!

638. Kristi gjenkomst, dommen over Antikrist og hans hjelpere (19,11–21)

Nå ser Johannes det store skje som Guds folks forventning er rettet mot. Fra den åpnede himmelen ser han Herren komme (v. 11) i skikkelse av en rytter på en hvit hest. Det minner oss om det Johannes så da det første seglet ble brutt (kap. 6,1–2). Den hvite fargen på hesten betegner her, som der, helligheten, men også seieren. For i triumftog red seierherren vanligvis på en hvit hest.

Johannes hørte navnet hans. Rytterens navn var «Trofast og Sannferdig» (se kap. 3,14, der Herren nettopp kaller seg «det trofaste og sannferdige vitne»). Han kommer for å oppfylle både sine løfter og sine trusler. Her tenkes det særlig på truslene, for han kommer jo for å dømme «med rettferdighet» og føre krigen mot sine fiender.

I v. 12–16 skildres Herrens skikkelse. Den er helt igjennom symbolsk og betegner hans åndelige vesen. Hans øyne var som «ildslue» (se kap. 1,14). Det betegner den hellige nidkjærheten som ingenting kan skjules for. De «mange kroner» på hans hode betegner ham som kongenes konge.

Han hadde et navn skrevet på seg, som likevel «ingen kjenner uten han selv». Med dette navnet betegnes Frelserens indre, uutgrunnelige vesen i hans evige forhold til Faderen. At Kristus er som ingen annen, det kjennes allerede her på jorden. Det skal kjennes enda klarere når han åpenbares i sin herlighet ved denne gjenkomsten. Men dypet i hans vesen kan ingen skapning utgrunne.

På tilsvarende måte sies det jo i kap. 2,17 at hver av de frelste skal bære et «nytt navn» som ingen kjenner uten den som får det. Også hver frelst menneskesjel har sin egen hemmelighet, som intet annet menneske fullt ut kan gjennomskue. Men i langt høyere forstand gjelder dette den evige Sønn i hans forhold til den evige Far.

I v. 13 skildres kledningen hans. Den var blodig, «dyppet i blod». Dette varsler åpenbart at han kommer for å ta en blodig hevn over Antikrist. Skildringen minner helt om det som er forutsagt hos profeten Jesaja (Jes 63). Der ser profeten et lignende syn: Han ser Kristus som seierherren og ser også hans røde kledning. På spørsmålet: «Hvorfor er din kledning så rød?» får han svaret: «Så tråkket jeg på dem i min vrede og trampet dem i stykker i min harme. Da sprutet deres blod på mine klær.»

Men kledningen hans er rød også på en annen måte. Før fiendenes blod ble utøst, utøste han sitt eget blod. Men det var dette frelsens blod hans fiender trådte under føtter og hånet (Hebr 10,29).

Ved siden av det uutgrunnelige navnet bærer denne rytteren likevel også andre navn, som han blir åpenbar for verden i. Her nevnes to navn. Først (v. 13) navnet «Guds Ord». Dernest (v. 16) så Johannes navnet «Kongers konge og herrers herre» skrevet på kledningen hans, der hvor hoften er.

Navnet «Guds Ord» minner om begynnelsen av Johannesevangeliet: «I begynnelsen var Ordet, og Ordet var hos Gud, og Ordet var Gud.» Ordet er åndens åpenbaring. Guds Ord er åpenbaringen av Guds vesen og svarer da helt til ham i hvem hele guddommens fylde legemlig har tatt bolig hos oss (Kol 2,9). Se også Joh 1,14: «Og Ordet ble kjød og tok bolig iblant oss.»

Med navnet «Guds Ord» betegnes Kristi komme til dom nettopp som Guds åpenbaring. Gud kalles jo ikke bare han som er og som var, men også han «som kommer» (Åp 1,8). Gud selv kommer i sin enbårne Sønn.

At Kristus kommer som Guds åpenbaring, betegnes også ved at «hærene i himmelen» fulgte ham (v. 14), det vil si engleskarene. Mange steder i Skriften sies det at englene skal følge Kristus ved hans gjenkomst (se Matt 25,31: «Når Menneskesønnen kommer i sin herlighet, og alle englene med ham»). Også englene kommer på «hvite hester», «kledd i fint lin, hvitt og rent». Men at klærne deres ikke var

blodflekket, vitner om at Guds Sønn alene vinner seieren over fiendene, slik det allerede var forutsagt på det stedet vi nevnte (Jes 63,3: «Pressekaret har jeg tråkket, jeg alene»).

Også her ser Johannes (v. 15) et «skarpt sverd» gå ut av Herrens munn, slik som da Herren åpenbarte seg i kap. 1,16. Sverdet betegner hans allmektige ord som dømmer, og som han knuser Antikrists skarer med og legger alle folkeslagene under sine føtter.

Bildet av vinpressen med Guds «strenge vredes vin» peker på dommen over Antikrist. Men ordet: «Han skal styre dem (folkeslagene) med jernstav», peker på det riket Herren nå vil opprette ved sitt komme, tusenårsriket. I det skal alle folkeslag på jorden underdanig bøye seg inn under Kristi kongespir.

I v. 17–21 ser Johannes nå hvordan dyret og dets hjelpere går under. Noen kamp mellom Kristus og hans fiender finner egentlig slett ikke sted. Herren skal ødelegge Antikrist «med sin munns ånde» og tilintetgjøre ham bare ved at «hans gjenkomst åpenbares i herlighet». Slik vitner Paulus i 2 Tess 2,8, og slik ser Johannes det gå for seg.

Synet begynner med at han så en enkelt engel stå «i solen», og det betegner det høyeste stedet for menneskeøyne. Men engelen hadde også et bud til alle fuglene under himmelhvelvingen om å samle seg til «Guds store måltid», for å ete kjøttet av alle de falne fiendene, fra de øverste og mektigste til de ringeste (v. 17–18).

Denne oppfordringen til fuglene under himmelen minner om Herrens ord i Matt 24,28: «Der hvor åtselet er, der skal gribbene samles.» Dette store «Guds måltid» er den grufulle motsetningen til det store gjestebudet (Luk 14), til kongesønnens bryllup (Matt 22) og til «Lammets» bryllup (Åp 19,7).

Deretter ser han (v. 19) dyret og alle kongene som er forbundet med det, samlet med sine hærer for å føre krig mot rytteren på den hvite hesten og hans hær. Hvordan vi skal tenke oss dette krigstoget, vil oppfyllelsen vise. Trolig blir det en fryktelig kristenforfølgelse av et omfang og en grusomhet som aldri før er kjent.

Kirkehistorien har forbilder nok på en slik kamp, der jordens konger har reist seg mot Herren og mot hans salvede (Sal 2,2) for å ramme Gud i hans venner på jorden. Vi trenger bare å tenke på den grufulle forfølgelsen som raste over nesten hele Romerriket under

keiser Diokletian. Den forfølgelsen ble jo også underfullt stanset ved keiser Konstantins seier.

Om Antikrists undergang vil skje under et bestemt krigstog, får stå åpent til oppfyllelsens dager. Kanskje ender det, slik det kunne se ut av Esekiels og Daniels skildring, med et angrep på Det hellige land. Dit må en sikkert tenke seg at jødene etter sin omvendelse på den tiden er vendt tilbake.

Antikrists hærer ble drept ved sverdet fra den himmelske rytterens munn, ved et ord. Men dyret selv og sammen med det den falske profeten, som med sine djevelske kunster hadde forført de menneskene som tok dyrets merke og tilba dets bilde, de to fikk en særlig straff: «Disse to ble kastet levende i ildsjøen som brenner med svovel» (v. 20). Det betegner det evige fortapelsesstedet.

Ellers er døden overgangen til dommen, men disse to ble styrtet rett i ildsjøen. At det skjedde mens de var i live, er det uhyggelige motstykket til det som skjedde med Enok og Elia, som ble tatt levende opp til himmelen.

Når det her står at «de andre ble drept» (v. 21), vil det ikke si at hele den menneskeslekten som da lever og har tatt dyrets merke, blir utryddet fra jorden med det samme. Det er bare Antikrists hærer som rammes av denne dommen. Uttrykket i v. 15: «Han skal styre dem med jernstav», viser oss at det blir vantro mennesker igjen også i tusenårsriket. Men nå er det Kristus og hans hellige som skal regjere.

Så er det forbi med dyret og dets rike. Verdensmakten er knekket for evig. Det forsøket vi hører om i kap. 20,7–9, er bare djevelens siste, avmektige krampetrekning.

Enden kommer, ve, å ve!
Fangne sjel, rist av din lenke!
Kan du Jesu gråt ei se,
kan du på din fred ei tenke?
Gråt forgjeves verdens dommer,
ve da, ve, når enden kommer!

639. Tusenårsriket (20,1–6)

I dette avsnittet blir det nå skildret hvordan Kristi rike blir opprettet, og det ennå på denne gamle jorden.[1] Guds barn har ofte sukket i disse stridens dager etter at sannheten i Herrens ord likevel måtte seire over alt mørket som tilsynelatende satt i høysetet. Det skal bli herlig oppfylt ennå på denne gamle jorden. Den jorden som var vitne til at de hellige ble undertrykt, skal også være vitne til at de blir opphøyet. Etter stormen og uværet skal det komme en vakker kveldsstund før den gamle jorden forgår og en ny står fram.

Guds rike, slik vi nå kjenner det på jorden, har med rette blitt kalt Åndens rike. I det virker menighetens Konge gjennom sin Ånd, og vennene hans bærer skatten skjult i «leirkar» (2 Kor 4,7). Men når Kristus, vårt liv, åpenbares, da skal også hans folk åpenbares med ham i herlighet (Kol 3,4). Da kommer Kristi rike, Sønnens rike, det riket vi hører om på dette stedet: tusenårsriket.

Først etter den siste dommedag gryr den nye jorden fram med Faderens rike. Da overgir Sønnen riket til sin Far, og «Gud skal være alt i alle», i alle som bor på den nye jorden, slik apostelen Paulus har malt det for oss i 1 Kor 15,23–28.

Når Kristi rike blir opprettet, blir også djevelen selv gjort maktesløs. Johannes ser en engel stige ned fra himmelen med nøkkelen til avgrunnen og en stor lenke i hånden. Denne engelen grep den gamle slangen, som er djevelen (anklageren) og Satan (motstanderen, fienden), og bandt ham for tusen år. Det ble lukket til og satt segl over

[1] Skriften taler om én synlig gjenkomst, da alle døde står opp og dommen holdes (Matt 25,31–46; Joh 5,28–29). Slik lærer også den lutherske bekjennelsen, som avviser et tusenårsrike på jorden mellom Kristi gjenkomst og dommedag (Den augsburgske bekjennelse art. 17). Mange lutherske utleggere har derfor forstått de tusen år i Åp 20 om Kristi rike i tiden fram til hans gjenkomst. Forfatteren sier selv lenger ned at bekjennelsen ikke har med læren om tusenårsriket.

ham, for at han ikke lenger skulle forføre folkeslagene før de tusen år var til ende. «Deretter må han slippes løs en kort tid» (v. 1–3).

Avgrunnen som djevelen blir sperret inne i, betegner et særlig straffested, et fengsel der mørkets makter blir fratatt friheten og spillerommet til å drive sitt ødeleggende verk. Det var denne avgrunnen de onde åndene var så redde for å bli sendt ned i når de møtte Herren i hans kjøds dager (se Luk 8,31: «Og de ba ham at han ikke skulle befale dem å fare ned i avgrunnen»).

At djevelen nå blir sperret inne der i tusen år, betyr tydelig nok at han blir utestengt fra all umiddelbar virksomhet på jorden. Han kan ikke lenger gå i spissen i kampen mot Guds rike, ikke lenger egge opp og samle folkemassene til den onde striden og ikke lenger pine og plage de enkelte sjelene med sine glødende piler. Dermed er det likevel ikke sagt at all fristelse og synd er forsvunnet fra jorden. Men syndens og vantroens makt vil være sterkt svekket og lammet.

Nå har vi stadig med djevelens hær å gjøre i hver eneste fristelse (se Ef 6,12: «For vi har ikke kamp mot kjøtt og blod, men mot maktene, mot myndighetene»). I tusenårsrikets dager vil det derimot hete: Vi har bare kamp mot kjøtt og blod. Og det vil merkes som en lykkelig forandring.

I v. 1–3 hører vi altså hva menneskeheten blir fritatt for i denne underfulle tiden. I v. 4–6 hører vi nå hvilke herlige gaver den får fra himmelen i samme tidsrom.

Johannes «så troner, og de satte seg på dem, og det ble gitt dem makt til å holde dom». Hvem som satte seg på tronene, går tydelig nok fram av tillegget: «Og jeg så deres sjeler som var blitt halshogd for Jesu vitnesbyrds skyld og for Guds ords skyld, og de som ikke hadde tilbedt dyret eller dets bilde, og som ikke hadde tatt merket på sin panne eller hånd. Og de (nemlig disse sjelene) ble levende og hersket (som konger) sammen med Kristus i tusen år» (v. 4).

I v. 5 blir det føyd til at de andre døde ikke ble levende «før de tusen år var gått». Den oppstandelsen Johannes her så, blir kalt «den første oppstandelsen». I v. 6 blir de som har del i den første oppstandelsen, prist som «salige og hellige». Salige er de fordi «den annen død» ikke har makt over dem. De har allerede nå det evige livs fylde, både åndelig og legemlig. Hellige blir de kalt fordi de skal være Guds og Kristi

prester og regjere med ham som konger i de tusen år. Også Guds barns åndelige prestedømme utøver de nå i herlig fullkommenhet.

Her melder det seg nå en mengde spørsmål. Ikke alle skal eller kan besvares. Men det som Gud i sin nåde har gitt oss å vite (se 1 Kor 2,12), har vi lov og plikt til å hjelpe hverandre å se.

For det første: Er det bare martyrene og de som døde som Herrens trofaste vitner i den siste antikristelige tiden, som får del i tusenårsriket? Da blir jo mange også av de skjønneste Guds barn utestengt. Apostelen Johannes selv ble ikke martyr i bokstavelig forstand, og heller ikke Luther eller Ansgar.

Men det finnes også andre steder i Skriften der den første oppstandelsen blir omtalt. Der blir den utvidet til alle dem som «hører Kristus til» (se 1 Kor 15,23), og til dem som er «døde i Kristus» (1 Tess 4,16) før han kommer igjen. Det er mulig at Paulus også tenker på denne første oppstandelsen med ordet i Fil 3,11: «om jeg bare kunne nå fram til oppstandelsen fra de døde!»

I hvert fall vet vi av 2 Kor 5,2–4 at han lengtet etter «å bli overkledd» med boligen fra himmelen. Da tenker han åpenbart på den lodd som blir de troende til del som opplever Herrens gjenkomst: å bli forvandlet til uforgjengelighet og slik bli lik dem som står opp i den første oppstandelsen. Og uttrykket «de ble levende» kan med full rett også brukes om en slik forvandling til uforgjengelighet (se 1 Kor 15,51–54).

Det bor en lengsel etter å få del i den første oppstandelsen i alle oss troende når vi hører om tusenårsrikets herlighet. Og vi har lov til å glede oss over at alle som før Kristi gjenkomst døde i troen på Kristus, eller som får oppleve Kristi gjenkomst som troende mennesker, skal få del i tusenårsriket og herske sammen med Kristus.

Det bygger vi ikke bare på de tydelige skriftordene som er nevnt ovenfor, men også på selve Johannes' åpenbaring (2,26), der løftet om å få del i tusenårsriket blir gitt hver den «som seirer». Vi har jo også mange andre ord som peker på det, for eksempel 2 Tim 2,12: «Holder vi ut, skal vi også herske sammen med ham.»

For det andre: Hva menes med den makten til å holde dom som ble gitt Herrens hellige (v. 4)? I 1 Kor 6,2 sier Paulus: «Eller vet dere ikke at de hellige skal dømme verden?» Det må åpenbart tenkes på en åndelig makt. Det ligger jo allerede i ordet om at de hellige «skal være Guds og Kristi prester».

Men fortolkerne har gjort seg mange forskjellige tanker om hvordan disse oppstandne hellige skal utøve dette åndelige herredømmet sitt, de og de Guds barn som opplevde Herrens gjenkomst og ble forvandlet til uforgjengelighet sammen med dem. Spørsmålet blir da her igjen dette: Skal vi tenke oss at disse hellige som hersker med Kristus, er på jorden, eller at de utøver herredømmet sitt fra de himmelske egner?

Vi har allerede nevnt at synd og død ikke vil være forsvunnet fra jorden i tusenårsriket. Det vil også finnes vantro mennesker blant dem som fortsatt lever på jorden, og som ikke ble drept da Antikrist ble felt.

Det blir noe underlig for tanken å forestille seg at det et sted på jorden skulle leve bare forklarede mennesker. Samtidig skulle alle de andre menneskene som i denne tiden ferdes på jorden, både troende og vantro, være underlagt de vanlige vilkårene på den gamle jorden. Riktignok vil forgjengelighetens krefter være mildnet ved at djevelen er sperret inne og bundet. Men noen skulle likevel leve ved å se og andre ved å tro.

Sannheten blir nok tryggest truffet når vi tenker oss at Herren ved sin gjenkomst henter hjem til seg i himmelen alle dem som her på den gamle jorden har stridt troens gode strid og vunnet seier. Den forklarede menigheten skal da fra de himmelske egner herske med Kristus over menneskeheten som lever på jorden.

Det peker apostelen Paulus' ord i 1 Tess 4,17 på, der de troendes møte med Herren blir skildret slik: «Deretter (nemlig når Herren er kommet og de døde i Kristus har stått opp) skal vi som lever, som er blitt tilbake, sammen med dem rykkes opp i skyer, opp i luften, for å møte Herren. Og så skal vi for alltid være sammen med Herren.» Her står det ikke et ord om at de hellige skal vende tilbake til jorden.

Med dette stemmer også uttrykket i 2 Tess 2,1: «vår Herre Jesu Kristi komme og vår samling (hjemsamling) hos ham». Likeså Matt 24,31: «Han skal sende ut sine engler med veldig basunklang, og de skal samle hans utvalgte fra de fire vindretninger.» Endelig tyder det at Enok og Elia, og likeså de to vitnene vi hørte om i kap. 11, ble tatt opp til himmelen med sine legemer, på at det kan tenkes et oppstandelsesliv i himmelen allerede før den nye jorden gryr fram.

I samme retning peker kanskje også det som blir fortalt i Matt 27,52: Ved Herrens død på korset og hans oppstandelse «åpnet gravene seg, og mange av legemene til de hellige som var sovnet inn, sto opp». Om disse står det videre at de «kom inn i den hellige by og viste seg for mange».

I de førti dagene etter sin oppstandelse var Kristus sammen med disiplene sine på en egen måte. Gang på gang ble han åpenbart for dem i synlig skikkelse og ble så igjen usynlig for dem. Denne tilstanden var for ham en overgang til himmelfartens herlighet ved Faderens høyre hånd. Slik synes dette forbildet å styrke muligheten for at det også for Herrens menighet på jorden vil komme en slik overgangstid i tusenårsriket, inntil den fulle herligheten bryter fram med den nye jorden.

For menigheten på jorden vil det være en himmelsk gave og en mektig velsignelse å stå i et samkvem med den første oppstandelsens menighet som en aldri før har kjent. Og samtidig vil Kristi rike prege hele livet her nede på jorden med sin hellige myndighet, så Guds ord virkelig blir den høyeste lov.

Noen har tenkt seg at Israels folk først skulle omvende seg ved Herrens gjenkomst og danne kjernen i tusenårsrikets menighet. Skriften synes likevel å legge Israels omvendelse til tiden før Herrens gjenkomst, slik at Israels omvendte menighet allerede i Antikrists dager er kommet tilbake til det hellige land. Etter Skriftens antydninger ser det ikke ut til at de omvendte israelittene i tusenårsriket får noen særlig plass framfor de andre kristne. Da vil hele menigheten her på jorden være smeltet sammen til det ene åndelige Israel.

En har også spurt om tusenårsriket skulle være en misjonstid. Ifølge Matt 24,14 må evangeliet om Guds rike være forkynt for alle folk. «Hedningenes fylde» må være kommet inn i riket, og deretter kommer Israels omvendelse (Rom 11,25–26). Alt dette gikk forut for den antikristelige trengselen og Herrens gjenkomst.

Likevel vil det jo komme mange nye slekter i tusenårsriket. Og siden tusenårsriket er menighetens store seierstid, er det umulig å tenke seg annet enn at det vil gå ut en misjonerende kraft til jordens innbyggere som aldri før. Men misjonen vil da ha helt andre kår enn i dag. Folkene vil heller søke til lyset i Guds menighet enn at menigheten må oppsøke dem. Og all den djevelske motstanden som arbeidet for Guds rike nå må kjempe med, vil da være borte.

Det finnes mange antydninger i Skriften om en misjonstid av dette slaget. Slik er det i Jes 2,2–4, der det åpenbart siktes til tusenårsrikets dager, for det tales om den store fredstiden da de «skal smi sine sverd om til hakker og sine spyd til vingårdskniver». Der står det også dette: «Det skal skje i de siste dager, da skal fjellet der Herrens hus står, være grunnfestet på toppen av fjellene og høyt hevet over alle høyder (da har Guds kirke fått verdensherredømmet av Guds hånd). Og alle hedningefolk skal strømme til det.»

En har spurt om også naturen vil merke noe til tusenårsrikets herlighet. Til det må en si at naturens fulle forklarelse selvfølgelig først kan komme etter den siste store dommedag, når synden helt har opphørt. Først da blir det åpenbart en ny jord der all forbannelse er borte for evig. Men i tusenårsriket, der syndens makt er så sterkt svekket, kan en likevel vente at også naturen, som henger så nøye sammen med menneskelivet, vil få sin del av velsignelsen. Hos profetene finnes det mange skildringer av en slik begynnende herlighet også i naturen.

Men om disse profetiene peker fram mot tusenårsriket eller mot den siste fullendelsen, den nye jorden, kan ikke avgjøres så nøye. For profetene i den gamle pakt, som stod på så lang avstand, gled disse to hendelsene som oftest sammen. Slik ser det ofte ut for oss i fjellbygder på lang avstand som om fjelltoppene nesten står side om side, selv om det viser seg å være en betydelig avstand mellom dem når vi kommer nærmere.

Særlig må vi gi akt på ordet i Jes 65,20–25. Skildringen der synes ikke helt å kunne sikte til den nye jorden, med mindre en vil forstå hele skildringen som framført i datidens klesdrakt og ta alle uttrykkene bare billedlig. På dette stedet tales det fortsatt om død og om barnefødsel, men ellers om en herlig, velsignet tid der levealderen blir mye lengre, der det ikke skal være noen uår, og der det også skal være en fred mellom dyrene som en aldri før har kjent. Og alt dette under åpen himmel (se Jes 65,25). I visse henseender synes skildringen å passe best på tusenårsriket.

Men selvfølgelig vil langt fra alle mennesker omvende seg i hjertets grunn, selv om de slutter seg til i det ytre. Slik kan en av og til se det den dag i dag når store vekkelser går over en bygd. Mange vil likevel kjenne Kristi kongemakt som en jernstav (se 19,15). Og når djevelen til

slutt igjen blir sluppet løs en kort tid, vil han igjen finne tilhengere, en mengde «som havets sand» (se v. 8).

Vi har ennå dette spørsmålet å se på: Hvordan skal angivelsen «tusen år» forstås?

Noen har ut fra ordet om at tusen år er for Herren som én dag, tenkt seg at tusenårsriket skulle svare til sabbatsdagen og være som en sabbatstid etter de seks tusen årene med møye og strev. Slik tenkte flere av de gamle kirkefedrene seg det, og også Morten Luther. Men det er bare gjetning. Det er nok riktigere å forstå tusentallet symbolsk, som en billedlig betegnelse.

Vi har jo sett hvordan tallene i Åpenbaringsboken har sin særlige betydning. Sjutallet, for eksempel, er det hellige tallet, merketallet for Guds åpenbaringsgjerninger overfor verden i deres fullkommenhet. Tretallet er Guds særlige tall. Firetallet er verdenstallet. Tolvtallet er kirkens tall. Titallet blir brukt for å betegne det fullstendige, det fulle tallet, slik som ti plager i Egypt, ti bud osv. Tusentallet er ti ganger ti ganger ti, altså ti i tredje potens. Det kan betegne et avsluttet tidsrom som varer hele sin fullstendige tid ut uten avbrudd (titallet), gjennomtrengt av det guddommelige (tretallet), av Herrens seiersmakt. Det gir en riktig tanke.

Men selv om en ikke skal holde fast på denne symbolske tolkningen av tallet, betegner tusentallet åpenbart dette: Det kommer til å ligge en hel stor verdensperiode mellom Kristi gjenkomst og den siste, allmenne dommedag. Tusen år er jo det største tidsrommet vi har en enhetsbetegnelse for i historien (tiår, hundreår, årtusener).

Tanken om tusenårsriket har ofte blitt avvist i kirken som noe dunkelt som en ikke skulle befatte seg med. På den andre siden har den også av og til blitt framhevet og malt ut på en svermerisk måte.

Det som gjelder for oss, er å finne det lyset som Guds ord har til oss også i denne saken. Slik sa Paulus til de eldste fra Efesos: «For jeg har ikke holdt noe tilbake, men jeg har forkynt dere hele Guds råd» (Apg 20,27). Det Guds ord sier oss om dette, skal ikke holdes skjult for menigheten. På den andre siden gjelder det like mye å ikke gå ut over det Guds ord åpenbarer oss, men edruelig holde seg innenfor hans målesnor.

Gjennom tidene har selve tanken om tusenårsriket blitt behandlet temmelig forskjellig. Noen har forstått tusenårsriket som hele den

tiden kirken er her på jorden, fra pinsedag til Herrens gjenkomst. Slik mente Augustin. Den romersk-katolske kirke fulgte ham på dette punktet. Det var ikke så underlig, for pavekirken har jo stadig søkt å opprette et verdensherredømme for kirken før tiden og på kjødelig vis gripe på forhånd det som bare kan gis av Gud i hans time.

Men denne tolkningen er umulig. For da skulle djevelen jo ha vært bundet i hele denne tiden, og det har han sannelig ikke vært. Heller ikke stemmer den på noen måte med Åpenbaringens skildring av Antikrists fall, som går forut for tusenårsriket.

Andre har forstått tusenårsriket som et enkelt, bestemt tidsrom i kirkens historie. Noen lot det for eksempel begynne med Konstantin den store og vare til det trettende hundreåret. Antikrists tid forstod de da om den hedensk-romerske verdensmakten. Men det er meningsløst at et slikt årtusen, som omfatter noen av de mest bedrøvelige tidene i kirken, skulle være herlighetsriket, mens reformasjonstiden og de senere vekkelsestidene skulle stå utenfor.

Også jødene hadde ut fra profetiene i Det gamle testamente funnet at Messias skulle opprette et verdensrike før den avsluttende fullendelsen. Men for dem ble det bare et kjødelig rike, der jødene skulle samles fra spredningen og få landet sitt igjen. De døde jødene skulle stå opp, og det jødiske folket skulle da herske over alle andre folkeslag. De malte seg også ut en veldig fruktbarhet i naturen og timelig velvære på alle måter.

Det er disse kjødelige, jødiske forestillingene den augsburgske bekjennelse fordømmer. Men riktignok setter den samme bekjennelsen ikke fram noe om det Skriften sier om tusenårsriket, så det kan se ut som om en kastet barnet ut med badevannet. Reformatorenes styrke og særlige klarhet lå på andre punkter, der det særlig ble gitt dem å rense kirken for pavedømmets villfarelser (for eksempel gjerningsrettferdigheten i stedet for rettferdiggjørelsen ved tro). Dessuten ble reformatorene skremt av å se hvordan gjendøperne i deres tid tok opp de jødiske, sanselige forestillingene om tusenårsriket.

I den eldste kirken (de tre første hundreårene) stod kiliasmen – slik kalles læren om tusenårsriket med et gresk navn – også fram hos alle de betydelige kirkelærerne. Den var i det vesentlige på rett spor, selv om det kom mange tillegg og mange svermeriske utmalinger. Det

fantes en hel sektbevegelse, montanismen, som Tertullian sluttet seg til, og som forkynte tusenårsriket med glødende iver.

Likevel skal vi ikke la oss skremme av all denne forvirringen, men stille glede oss over de trofaste løftene Ordet har gitt oss om en herlig kveld etter den stormfulle dagen. Det vi har funnet i denne fortolkningen som det Gud har gitt oss å kjenne, har sin fulle forankring i Ordet, selv om vi når det gjelder enkelthetene, ofte har måttet si: Det er ikke åpenbart for oss. Hjertet vårt har fått stadfestet det som står i det lille verset:

Etter uværsskyen
smiler over byen
solen dobbelt klar;
etter sorg og smerte
gleden i mitt hjerte
dobbelt fylde har.
La da bare
en liten stund
angst og kummer meg omspenne,
Gud vil godt det ende!

640. Djevelen blir sluppet løs. Det siste stormløpet mot Guds menighet. Djevelen blir kastet i ildsjøen. Deretter dommedag (20,7–15)

«Deretter må han slippes løs en kort tid», stod det i v. 3. Slik er det bestemt i Guds råd: Djevelen har ennå et lite spillerom før tiden hans er ute. Nå blir det beskrevet (v. 7–9) hvordan han bruker denne siste friheten sin når tusenårsriket er avsluttet.

Alt som hører jorden til, har det felles med markens blomst at det til sist svinner bort. Fordi tusenårsriket ennå hører denne gamle jorden til, må også det ta slutt og avløses av det som blir værende i evighet. Men før den evige herligheten bryter fram, må det igjen komme en siste kamp.

Når djevelen blir sluppet løs, farer han ut blant folkene. Riktignok kan han ikke lenger danne noe verdensrike, for verdensrikenes tid er forbi for alltid med Antikrists fall. Men massene rundt omkring setter han i bevegelse. Den bitterheten som har ligget dypt i hjertet hos de vantro, selv om de bøyde seg i det ytre, får nå luft når anføreren igjen er der. Dermed skjer det en siste sikting i menneskeslekten. Til det skal djevelen tjene enda en gang, for Guds råd må han tjene, tross all sin fnysende vrede.

Når det sies at det er «folkeslagene ved jordens fire hjørner» han går ut for å forføre, ligger det kanskje en åndelig betegnelse i det: Det er de menneskene som har fjernet seg så langt som mulig fra det

strålende menighetslivet i tusenårsriket, og som har søkt å flykte fra påvirkningen fra dette hellige midtpunktet.

Navnene disse folkeslagene får, Gog og Magog, finnes i Det gamle testamente. Magog finner vi allerede i 1 Mos 10,2 som navnet på en av Jafets sønner, og siden igjen i Esekiels profeti om Antikrist (se Esek 38–39, der det tales om fyrsten «Gog i Magogs land»). Hos Esekiel betegner Gog åpenbart Antikrist. Her blir både Gog og Magog brukt som folkenavn. Jødene forstod Gogs og Magogs rike som folkeslagene i nord, de samme som grekerne og romerne kalte skytere, folkene i det som nå er Russland og Sibir. Navnene peker i hvert fall på det antikristelige sinnet hos folkemassene i de aller siste tider.

I store skarer, tallrike som «havets sand», drar de fram under djevelens påvirkning for å angripe «de helliges leir og den elskede byen» (v. 9). Uttrykket «den elskede byen» finner vi i Sir 24,12. Her betegner det Guds menighet, byen som Gud og hans barn elsker. Uttrykket «de helliges leir» viser oss at kampens dager er begynt igjen, men Guds folk har sitt faste vern. Med «de hellige» må her selvfølgelig forstås menigheten på jorden, som er blitt sterk og herlig i tusenårsrikets dager, i pakt med den menigheten som dels ble rykket bort ved Kristi gjenkomst, dels stod opp i den første oppstandelsen.

Også her, som da Antikrist ble felt, kommer det ikke til noen egentlig kamp. Det står bare: «Men ild falt ned fra himmelen og fortærte dem.» Dermed er djevelens historie slutt. Nå skal menigheten ikke siktes mer. Nå kommer dommedag med det evige skillet mellom lys og mørke. Djevelen ender i ildsjøen hos sine tidligere hjelpere, dyret og den falske profeten, og blir som dem overgitt til den evige pine.

Så kommer den store dommedag, slik Herren allerede har skildret den i Matt 25,31–46. Johannes ser en stor, hvit trone. Den hvite tronen betegner også her at helligheten blir åpenbart. Det er Menneskesønnen han ser sitte på denne tronen. Ved ham skal Gud «dømme verden med rettferdighet» (Apg 17,31).

Johannes ser jorden og himmelen vike bort for hans åsyn, «og det ble ikke funnet sted for dem». Med andre ord: Den gamle himmelen – her tenkes det på himmelen i dens ytre skikkelse med himmellegemene – og den gamle jorden forgår. Alt som djevelen satte sitt merke på, svinner nå bort for evig og går til grunne. Og andre steder (se 2 Pet 3) får vi vite at det vil skje ved ild.

«Himmel og jord skal forgå, men mine ord skal slett ikke forgå», har Herren sagt (Luk 21,33). «Det ordet jeg har talt, det skal dømme ham på den siste dag», lød det også fra Herren i hans kjøds dager (Joh 12,48). Det er denne dommen Johannes nå ser.

Han så «de døde, små og store, stå for Gud» (andre leser «foran tronen»). Siden det her står «de døde», er altså alle de unntatt som fikk del i den første oppstandelsen. Når det gjelder betegnelsen «små og store», viser vi til 11,18 og 19,5. Meningen er: alle uten forskjell, hvor stor åndelig rekkevidde de så hadde, og hvor forskjellige de enn var i jordisk betydning.

Av det som følger, går det fram at det også finnes en hel del frelste blant dem som nå står foran tronen. Mengder av mennesker fikk jo ikke høre Ordet her på jorden og kunne derfor ikke her velge Kristus og dø i ham, for eksempel alle hedningeskarene.

«Bøker ble åpnet.» Disse bøkene er et bilde på Guds allvitenhet, der alle våre gjerninger er skrevet opp. Vi finner «bøkene» omtalt i Dan 7,10, og i Mal 3,16 tales det om en «minnebok» som ble skrevet for Herrens åsyn for dem som frykter Herren og høyakter hans navn.

«De døde ble dømt etter det som var skrevet i bøkene, etter sine gjerninger.» Gjerningene betegner her, som så ofte, et menneskes hele ferd på jorden, som vitner enten for eller mot ham som et troende menneske. I Matt 25 utvikler Herren dette nærmere for oss. Gjerningene skal vise hvordan vi stod til ham selv: om vi elsket ham i hans små søsken på jorden.

Men her tales det også om den andre boken som vi har hørt nevnt flere ganger, nemlig livets bok. Der står alle de skrevet på den dagen som hadde gjerninger som vitnet om at troen deres var ekte, og som holdt ut til enden. Herren har kjent disse navnene fra før verdens grunnvoll ble lagt (13,8). Men dette betyr likevel ingen forutbestemmelse, for i Åp 3,5 hører vi at et navn kan bli utslettet av livets bok.

Herren sa en gang til de sytti disiplene han hadde sendt ut, at de skulle glede seg over at navnene deres var innskrevet i himmelen. Gud skrev nok navnene våre i livets bok da vi ble tatt inn i nådepakten med ham. Men det finnes navn som bare står der for en tid. Kjære leser, la oss huske at bare navnet til den som seirer, blir stående i livets bok. Og la oss aldri glemme det som står i v. 15: «Og hvis noen ikke ble funnet innskrevet i livets bok, ble han kastet i ildsjøen.»

I v. 13–14 blir det sagt oss hvordan alle stedene som holdt på døde, måtte gi dem fra seg. At alle døde skal stå opp legemlig, enten til livets eller til dommens oppstandelse, blir uttrykt ved at også havet gav tilbake de døde som var i det. Om så legemet sank ned på bunnen av havdypet, skal det likevel stå opp. «Dødsriket», det greske ordet «Hades», betegner ikke det siste pinestedet, som jo heter ildsjøen. Det er stedet der alle de sjelene som ikke gikk til Paradis, har vært holdt i forvaring, men på forskjellig måte, så vidt vi kan skjønne.

Hedningene har nok sitt sted. Men de som har hørt evangeliet og forkastet nåden her på jorden, er på det stedet der den rike mannen slo opp øynene, det stedet der det er en angstfylt venting på den endelige dommen (se Hebr 10,27).

Mellom havet og dødsriket blir døden selv nevnt, fienden som skiller sjel og legeme. Dens kalde pust trenger gjennom både gravene, enten de er i jordens skjød eller i havdypet, og dødsrikets mørke kamre.

Når de som satt i varetekt, har fått sin endelige dom, trengs ikke fengselsmurene lenger. Da blir også døden selv, med alle dødsrikets kamre, kastet i ildsjøen. Da blir ordet i 1 Kor 15,26 oppfylt: «Den siste fiende som blir tilintetgjort, er døden.»

For Guds folk er døden tilintetgjort. Men dødens gru utfolder seg nå evig på det fryktelige stedet som heter ildsjøen. «Dette er den annen død», lyder det tunge ordet. Den annen død er den evige død, det evige skillet fra livets og lysets Gud, der alle fiendene av Guds rike skal samles til det forferdelige møtet. Hvor må disse ordene drive oss til å klynge oss til livets Fyrste og bli regnet med i hans flokk, han som fører sitt følge i lysende spor til liv og fred!

Men salig er Guds folk når alt som heter djevel, vantro og død, er renset ut for evig og ikke skal kommes i hu mer. Da skal det lyde i Guds salige flokk som aldri før: «Død, hvor er din brodd? Død, hvor er din seier?» (1 Kor 15,55)

Døden selv må visstnok grue
for det siste banehugg,
for sitt eget banesår;
alt som stod på dødens side
og bare frydet seg ved strid,
synger bare om banesår!

641. Den nye himmel og den nye jord (21,1–8)

Vi står nå ved det siste synet Johannes fikk se: det salige synet av fullendelsen etter dommen. Johannes så en ny himmel og en ny jord. Den første himmel og den første jord var veket bort. Slik var det allerede forutsagt hos profeten Jesaja: «For se, jeg skaper en ny himmel og en ny jord. Og de første ting skal ikke minnes, ingen skal lenger komme dem i hu» (Jes 65,17).

Når det her føyes til: «og havet er ikke mer» (v. 1), har det gjort mange bedrøvet. Havet hørte jo liksom med til det som gjorde den gamle jorden så vakker. Men det må vel forstås på samme måte som når det står at den første jord er veket bort. Havet i sin tidligere skikkelse, som det urolige og ødeleggende elementet, er nå borte. Men slik jorden får en ny skikkelse, skal vi nok også finne igjen det som er vakkert for oss ved havet på den gamle jorden, i en ny drakt der borte.

I v. 2 hører vi hvordan Johannes så «den hellige by, det nye Jerusalem», i motsetning til Jerusalem på den gamle jorden. Han så den stige ned ut av himmelen fra Gud, og byen var prydet som en brud for sin brudgom. I grunnteksten står det «for sin mann», for nå har Lammets bryllup funnet sted. Byen er jo den frelste menigheten, ikke lenger den stridende kirke, men den triumferende kirke, Lammets dyrekjøpte brud.

I v. 3–4 skildres de salige kårene til dem som bor i byen. Først dette (v. 3): Gud vil igjen bo hos menneskene, som i paradisets dager. Tre ganger gjentas det at han vil bo hos dem og være med dem. Nå har samfunnet mellom Gud og de frelste menneskene nådd sin fullkommenhet. Hjertene er fylt av Guds kjærlighet, slik det også blir uttrykt

så vakkert i ordet: «De skal være hans folk, og Gud selv skal være hos dem og være deres Gud.» Da er Gud blitt alt i alle.

Og alle minner fra den gamle, sorgfulle jorden blir nå utslettet, slik en mor med det lykkelige barnet i fanget kan tørke bort tåren som ennå satt på kinnet fra gråtens stund. Nå er alt det borte som kan volde tårer. Død, sorg, skrik og pine kjenner en ikke til i Guds stad, «for de første ting er veket bort». Evighetsmorgenen har grydd etter den mørke natten. Nå er alle Guds løfter oppfylt, og gledens sol skal aldri mer formørkes.

Deretter hører Johannes Gud Faders egen røst kunngjøre at alle ting blir nye. At det er Gud Fader og ikke Sønnen som taler ordet vi hører i v. 5–8, går fram av v. 7. Det er første og eneste gang Faderen selv taler her i denne Åpenbaringen.

Men nå har jo Faderens rike brutt fram. Det Paulus skrev i 1 Kor 15,24–28, at Sønnen til slutt overgir riket til Gud og Faderen etter å ha fullført sitt frelsesverk med menigheten, det er nå nådd. Dagen da alle ting blir nye, er kommet. Det Paulus i 2 Kor 5,17 beskriver som skjedd innerst inne i hvert troende hjerte – «det gamle er forbi, se, alt er blitt nytt» – det er nå ved Guds kraft gjennomført over hele skaperverket.

Og Johannes får befaling om å skrive dette ned som «troverdige og sanne» ord. I det Johannes har sett og skuet, er oppfyllelsen kommet: «Det er skjedd!» Gud har vist seg ikke bare som Alfa (A), men også som Omega (den siste bokstaven i det greske alfabetet), ikke bare som begynnelsen, men også som enden.

Og Guds røst kunngjør enda en gang vilkårene for at mennesker skal få del i herligheten i det nye Jerusalem. I v. 6–7 blir vi fortalt hvem som får del i den, og i v. 8 hvem som blir utestengt. Vilkåret for saligheten blir sett fra to sider: først som tørsten etter Gud, etter livet i ham, deretter som seieren i troens strid.

Så lenge hjertet bare tørster etter verden, er det ikke mottakelig for de levende vannstrømmene. Verdens tørst er den tørsten som aldri blir slukket. Verdens vannkilder er luftspeilinger som stadig skuffer, «sprukne brønner som ikke holder vann» (Jer 2,13). Så godt det er når den rette tørsten i sjelen begynner, når det lyder fra hjertet, slik salmisten synger i Sal 42: «Som en hjort skriker etter rennende bekker,

slik skriker min sjel etter deg, Gud. Min sjel tørster etter Gud, etter den levende Gud.»

Da er hjertet mottakelig og skikket for Guds rike, og da lyder løftet: «Jeg vil gi den tørste å drikke av livets vannkilde for intet.» Ja, for intet, slik profeten sier i Jes 55: «Nå vel, alle dere som tørster, kom til vannene! Og dere som ingen penger har, kom, kjøp og et.» Ja, slik og ikke på noen annen måte gir Gud sine levende vannkilder: for intet, av nåde. Og slik må de tas imot.

Men den andre siden av veien til herligheten er denne: å seire, å holde ut i troens gode strid. Begynt er ikke endt, men ved ham som elsket oss, kan vi vinne en fullkommen seier. Og Herren lar kronen, den herlige arven, stråle for øynene våre når han sier: «Den som seirer, skal arve alle ting» – arve alt dette av herlighet som Johannes her fikk se.

Det vi her i kampen får av livets vannkilde, er likevel bare et lite pant på det som venter der borte på den nye jorden. Der skal barneforholdet til Gud folde seg ut i hele sin fylde («Jeg vil være hans Gud, og han skal være min sønn»).

I v. 8 kunngjør Gud dommen over alle vantro, over alle dem som bare tørstet etter det som hørte syndens verden til, og som ikke seiret, men lot seg overvinne av verden.

Der Gud taler, møter vi alltid begge sider, ikke bare løftet, men også advarselen. «Den som tror og blir døpt, skal bli frelst; men den som ikke tror, skal bli fordømt», sier vår Frelser. «Den som har Sønnen, har livet», heter det i 1 Joh 5,12, men så føyes det til: «Den som ikke har Guds Sønn, har ikke livet.» Slik lyder også Guds røst her ved slutten av Bibelen vår. Og slik skal vi forkynne hans vei. Begge sider skal fram, ellers er Guds ord ikke forkynt i sannhet.

Hvor alvorlig er det ikke at listen over dem som går fortapt, begynner med de feige. Det er dem som manglet mot til å se inn i sitt eget hjerte og gjøre opp det store regnskapet, og som manglet mot til å bekjenne Herren. Deretter nevnes de vantro, dem som til og med manglet viljen til å ta imot nåden og ikke hadde noen tørst etter den. Det viser at vi med de feige må forstå mennesker som til en viss grad har erkjent hva sannhet er, men som faller fra i fristelsens stund, «når det blir trengsel eller forfølgelse for ordets skyld» (Matt 13,21).

Og videre nedover går det på denne sørgelige listen, ned til dem som ligger i de groveste lastene: de vanhellige, morderne, horkarene, trollmennene og avgudsdyrkerne. Til slutt ender listen med løgnerne, for løgnen er roten til all forvendt holdning i hjertet overfor Gud. «Hver den som er av sannheten, hører min røst», har Herren sagt (Joh 18,37). Løgnen og selvbedraget stenger for Guds nåde og fører mot dypet i ildsjøen. De bærer inn i «den annen død», den evige død.

Det er advarselens ord, den alvorlige bakgrunnen for innbydelsen til livets kilde og for ordet om å seire. Alt kan vinnes, men alt kan også tapes.

Det stod en gang en konge og så på den vakre byen Aten. «Den byen må jeg ha», sa han, og han vant den. Den ble hans. «Den byen må jeg ha» – slik måtte det også lyde i våre hjerter når vi i Ånden ser mot det nye Jerusalem i lyset av ordet her. Men la oss da også i hellig alvor prøve våre hjerter, om det er noe av det Gud her forbanner, som har fått lov til å være i fred i hjertene våre. La det være vår daglige bønn

at vi kan med lyst og mod i vårt bryst
så kjempe at kronen vi vinne!

642. Den herlige byen (21,9–27)

I dette avsnittet ser Johannes i et eget syn det nye Jerusalem, som viser seg for ham i strålende glans og usigelig herlighet. Siden byen betegner «bruden, Lammets hustru», må jo hele skildringen forstås åndelig.

Det er en av de sju englene med vredesskålene som kommer bort til Johannes (v. 9) for å vise ham byens herlighet. Det ligger nær å tro at det er den samme engelen som tidligere (se 17,1–3) viste Johannes Babylon, den store skjøgen, i hennes ugudelige prakt. Her ser Johannes nå det hellige Jerusalem. Også den kalles «den store by», men det er byen som kommer ned ovenfra, fra himmelen, fra Gud.

Johannes blir ført i Ånden opp på et stort og høyt fjell, der han liksom kan se ut over hele byen (v. 10). Summen av det han så, er dette: «Den hadde Guds herlighet» (v. 11). Det gjentas to ganger til, nemlig i v. 23 og i 22,5, for det er høydepunktet av alt som blir sagt om denne byen. Gud bor i den. Derfor stråler byen med en glans som den mest kostbare edelstein, som krystallklar jaspis.

Slik så Johannes også Guds herlighet i 4,3. Men da var det ved siden av jaspissteinen også sarder, som med sin blodrøde farge betegnet Guds hellige vrede. Denne edelsteinen nevnes ikke her, og det sikkert fordi Guds vrede ikke lenger har noe å hvile på i det nye Jerusalem.

I v. 12–27 skildres nå byens ytre skikkelse, og i den speiler den indre herligheten seg. For nå er det full harmoni mellom de indre og de ytre kårene for Guds menighet. Her på jorden blir det bare slik Brorson synger i sin salme: «Hvor er de kristne dog strålende vakre innvortes, utvortes har solen dem brent.»

I v. 12–14 beskrives muren og portene i alminnelighet, deretter byens og murens utstrekning (v. 15–17) og til slutt (v. 18–21) materialet som byen med murene og portene var bygd av.

«En stor og høy mur» (v. 12) er bildet på at Guds stad ligger trygt i Guds varetekt, slik ordet lød ved profeten Jesaja: «På den dagen skal denne sangen synges i Juda land: En sterk by har vi, frelse setter han til mur og vern» (Jes 26,1). I muren var det tolv porter, tre mot hver himmelretning (se Esek 48,31–34). For de skulle jo komme fra øst og vest, fra sør og nord og dra inn i Guds stad.

Over de tolv portene var det tolv engler. Det er bildet på at Herrens engler leirer seg rundt Herrens venner – med Gud i pakt har vi englevakt. At navnene på Israels tolv stammer var skrevet på portene, betegner folket som bor der, som det nye Israel. Videre nevnes tolv grunnvoller eller grunnsteiner, som bar murpartiene mellom de tolv portene. På disse tolv grunnvollene stod navnene på Lammets tolv apostler. Det er et bilde på at kirken er bygd på apostlenes grunnvoll (se Ef 2,20).

I v. 15–17 fortelles det hvordan engelen målte byen, portene og muren med en målestav av gull. Også målestaven er nå av gull. Herlighetsglansen hviler nå over det hele.

Byen var like stor i lengde, bredde og høyde, slik som Det aller helligste i templet. Dermed betegnes byen som helligdommen der Gud bor. Nå er hele menigheten blitt som Det aller helligste i templet.

Byens mål er forunderlig store, nemlig tolv tusen stadier, omkring 2200 kilometer, i hver retning. Det betegner den store skaren av frelste og byens underfulle rikdom. Muren var 144 alen, altså svært høy etter menneskelig mål. Likevel ruvet byen uendelig høyt over den, for dens stråleglans skal lyse utildekket ut over hele den nye jorden (se v. 24: «Og folkeslagene av de frelste skal vandre i dens lys»).[1]

I v. 18–21 hører vi om byggematerialet, og også det er bare herlighet. Skildringen minner om profetiene i Jes 54,11–12. Selve byen med gatene var av rent gull, «som gjennomsiktig glass». Muren var av jaspis, og grunnsteinene, de tolv grunnvollene, var av edelsteiner av forskjellige slag. De tolv edelsteinene minner om de tolv steinene i yppersteprestens brystplate. De forskjellige fargene på edelsteinene

[1] NB: «Folkeslagene skal vandre i byens lys».

virker sammen til byens herlighetsglans. Det er som et bilde på at det i fullendelsen ikke skal være ensformighet. Hvert enkelt ledd i herligheten, også hver enkelt menneskesjel, skal på sin egen måte speile Guds herlighet.

De tolv portene var perler, «hver av portene var én perle». Heller ikke perleglansen mangler i denne byen. Den eier alt. Det skjøgen, det store Babylon, strevde etter å nå på syndens veier, men mistet helt ved dommen, det får nå Herrens brud som en evig gave fra sin Gud – hun som før var fattig og uanselig i sin ytre skikkelse.

Når det står byens «gate», betyr det jo alt det byen hadde av gate, altså det samme som alle gatene. «Det skal rene føtter til for å gå på de gullgatene», sa en ung, døende pike til faren sin da han hadde lest dette 21. kapitlet i Åpenbaringen for henne. Ja, det skal det. Men det finnes heller ikke noe urent i den byen (se v. 27). Det rene gullet, gjennomsiktig som rent glass, betegner nettopp at alt i Guds salige menighet er åpent og ekte. Der er ikke noe dunkelt og skjult vesen.

Men én ting lette Johannes forgjeves etter i denne byen. «Noe tempel så jeg ikke i byen» (v. 22), sier han. Vi gleder oss når vi ser mange kirketårn i en by. Men Guds stad trenger ikke noe ytre tempel lenger, for dens tempel er «Gud Herren, Den Allmektige, og Lammet». Den fullendte menigheten vandrer i Gud som i sitt tempel. Hele livet er et liv i helligdommen, i Gud.

Det er ikke som på den gamle jorden, der Guds barn under trykket av verdens uro og kampen mot synden så ofte må sukke: «O, hvor mitt hjerte lengter med smerte, sukker i lønn etter å gjeste din helligdom skjønn, etter å bo hos den levende Gud.»

I det nye Jerusalem har sjelen nådd det den lengtet etter. Nå er det oppfylt som David sang: «Én ting har jeg bedt Herren om, det søker jeg etter: At jeg må bo i Herrens hus alle mitt livs dager for å skue Herrens prakt og grunne i hans tempel» (Sal 27,4).

Også her i v. 22 nevnes Lammet ved siden av Gud Herren, Den Allmektige. For de frelstes samfunn med Gud hviler i all evighet på Lammets blod.

Vi skal legge merke til at det først er i det nye Jerusalem at en ikke lenger trenger noe ytre tempel. Svermere har stundom villet tvinge fram tilstanden i det nye Jerusalem allerede her nede i forgjengeligheten og erklært alle ytre kirkebygninger for utilbørlige. Nei, først

når Gud er blitt alt i alle ved Kristus Jesus, er tiden kommet. Hos profeten Jeremia (3,16–17) finnes det allerede på den gamle pakts ståsted en merkelig antydning av at tiden skal komme da en i et herliggjort Jerusalem ikke lenger skal minnes eller savne et ytre sted for tilbedelsen av Herren.

Heller ikke solen og månen trenger denne Guds stad lenger (v. 23). Den har lys nok i Guds herlighet og i Lammets lys. Slik var det allerede forutsagt hos Jesaja (60,19–20).

I det følgende (v. 24–26) blir det nå vist hvilken salig betydning byen har for folkeslagene, og med dem må vi her forstå den frelste menneskeslekten. Menigheten som helhet blir sammenlignet med bruden, og de enkelte medlemmene med bryllupsgjestene eller brudepikene. På samme måte betegner den herlige byen her menigheten som helhet, og folkeslagene de frelste medlemmene av menigheten. De strømmer ut og inn gjennom perleportene, alltid overstrålt av lyset som går ut fra byen.

Når det står at «kongene på jorden bærer sin herlighet inn i» denne byen, er det igjen et hellig motstykke til at de antikristelige kongene drev hor med det store Babylon. Og med det betegnes i bildets form at det nye Jerusalem skal samle i seg alt som er vakkert og herlig. «Der er hver glede jeg her har mistet, hvert håp som her måtte fare.»

At kongenes og folkenes herlighet og ære bæres inn i byen, betegner også hvordan alle på den nye jorden søker sin lykke i å bidra med sin del til at Guds stad blir herliggjort. Da er det ingen som lenger vil ha noe for seg selv. Alt samles i lovprisningen av Gud. Da er alle i dypeste sannhet blitt Guds tjenere, som bærer fram seg selv og alt de fikk, som offergaver.

Og byens porter skal aldri stenges. De skal «aldri stenges om dagen», står det. Men siden «natt skal ikke være der», betyr det at portene står åpne i evighet. Der oppe skal vi aldri mer synge: «Men før det blir natt, skal porten lukkes.» For ikke noe urent, ikke noe av syndens vesen, kan trenge inn i Guds stad (v. 27). På den nye jorden finnes bare de som er «innskrevet i livets bok hos Lammet».

Men hvor alvorlig er ikke dette ordet for oss som nå står i kampen mellom lys og mørke, mellom rent og urent! Jesu Kristi, Guds Sønns, blod renser fra all synd – dersom vi vandrer i lyset (1 Joh 1,7).

Det kan kanskje undre oss at det her (v. 24) tales om konger. Alle de salige er jo rike som konger og har kronede dager. Muligens er dette ordet om konger på den nye jorden bare et billedlig uttrykk, hentet fra den gamle jorden. Men kanskje kan det også betegne det samme som «de små og de store» (se 11,18 og 20,12). Men så mye er visst: Hver innbygger på den nye jorden har all den salighet hjertet kan romme. Men la oss komme i hu enda en gang at bare de som i nådens dager valgte helligheten, hører hjemme i den hellige byen.

Se, det finnes jo en nådeflod
som din sjel fra synden ren kan gjøre;
tvett deg der i Jesu dyre blod,
så skal han deg selv til himlen føre.

643. Livets vann og livets tre (22,1–5)

I dette avsnittet fortsetter skildringen av byens indre herlighet. Engelen viste Johannes «en elv med livets vann, klar som krystall, som strømmet ut fra Guds og Lammets trone» (v. 1). Elven strømmet midt gjennom byens gylne gater, og på begge sider av elven, altså langs midten av gaten, stod «livets tre» (v. 2).

Det er paradiset med livets tre og de levende vannstrømmene som nå igjen fyller jorden (se 1 Mos 2,9–10). «Der spirer det fram og gror igjen, det vi av paradiset mistet ved Adams fall.» Slik møtes det siste bladet i Bibelen vår med det første. Men mellom Bibelens første og siste blad ligger hele den lange utviklingen: menneskeslektens mørke syndevei, men også frelsesveien for Guds forbarmende nåde.

Skildringen her av elven som strømmet fram med trærne langs siden, har sitt tydelige forbilde hos profeten Esekiel (47,1–12). Der finner vi også det samme bildet som her: frukten som er tolv ganger så rik som grøden på den gamle jorden. Det betyr jo at den evige sommertiden er kommet (se Luk 21,30), og det minner om treet ved bekken (Sal 1). Hos profeten Esekiel (47,12) blir det sagt at denne forunderlige grøden kommer av vannet som gikk ut fra helligdommen.

Også hos Esekiel, som her, blir det sagt at bladene på livets tre tjente til helse for folkene. Det blir sagt på samme måte som det i 21,4 ble sagt at Gud skulle tørke bort hver tåre fra deres øyne. Folkeslagene er tenkt å komme med merkene etter jordens sår, men ved bladene på livets tre blir de løftet opp over all svakhet og lidelse.

Frukten av treet betegner det Gud i evighet gir sine frelste til metthet og vederkvegelse (se 7,16: «De skal ikke hungre mer, heller

ikke tørste mer»). Da har ordet fra Sal 16,11 fått sin oppfyllelse: «Du vil kunngjøre meg livets vei. Fylde av glede er det for ditt åsyn, livsalighet ved din høyre hånd i evighet.» Vi blir også minnet om ordet i Jes 33,24: «Og ingen innbygger skal si: Jeg er syk! Det folket som bor der, har fått sin synd forlatt.»

Og skildringen føres videre (v. 3–5) og viser de saliges stilling som prester og konger. I det nye Jerusalem skal det ikke lenger være «noen forbannelse». Ingen skal kastes bort fra Guds åsyn. Nei, tvert imot skal de tjene for Guds og Lammets trone i Herrens salige nærhet. «De skal se hans åsyn, og hans navn skal være på deres panner», etter løftet i 3,12. For de er jo hans hellige eiendom.

Men dette at de ser Guds åsyn, sier oss også at de er blitt Gud like. Nå stråler hans bilde klart i deres sjel, uten den minste dunkelhet, etter det apostelen Johannes har vitnet: «Vi vet at når han åpenbares, da skal vi bli ham like, for vi skal se ham som han er» (1 Joh 3,2).

Slik skal de stå i prestelig hellighet for Guds åsyn, men samtidig skal de være konger (v. 5), «konger i all evighet». Som Guds tjenere skal de dele herredømmet med ham over den nye jorden i all evighet. Og enda en gang gjentas det: «Natt skal ikke være mer.» Det trengs verken lys av lampe eller lys av sol, fordi Gud Herren lyser over dem. Da er ikke bare den åndelige natten borte, men også den ytre natten. Alt er lys.

Når natten forsvinner fra skyggenes land,
og evighetsmorgenen gryr,
jeg løfter mitt hode og vet at jeg kan
hans herlighet skue på sollyse strand,
som jorden og himlen fornyr.

644. Det Johannes har sett og hørt i synene, blir stadfestet og beseglet for ham enda en gang som Guds sanne ord (22,6–15)

Vi står nå ved slutten av Åpenbaringsboken. Rekken av syner er til ende, for det finnes ikke noe ut over den fylden av salighet som Gud gav sin apostel å skue som målet han vil føre sitt folk til.

Men for å besegle denne salige trøsten for den stridende menigheten blir det stadfestet for Johannes enda en gang at det han har sett og hørt, er et troverdig og sant budskap. Det er sendt ut fra ham som er alle profeters Gud, han som all sann profeti kommer fra, og som er mektig til å føre all profeti til fullbyrdelse. Det er meningen med ordet når Herren her kalles «de hellige profeters Gud» (etter en riktigere lesemåte: «profetenes ånders Gud»).[1]

En kunne spørre hvem som er den som taler i dette avsnittet. Snart synes det å være engelen, snart Frelseren. Det rimeligste er at det er engelen, som snart taler i sitt eget navn, snart i navnet til sin store Herre.

Hovedsummen av det Johannes har hørt, blir nå til slutt, som ved begynnelsen av Åpenbaringen, sammenfattet i dette: Herren kommer, og han kommer snart. Det sier engelen i Herrens navn: «Se, jeg kommer snart!» Til det knyttes en saligprisning av den som «holder fast på de profetiske ordene i denne boken» (v. 7), slik vi hørte i 1,3.

[1] NB: «den Gud som gir profetene sin Ånd».

Overveldet av det han har sett i synene, faller Johannes igjen ned for å tilbe ved engelens føtter (v. 8–9). Her menes nok den engelen som hele tiden har vært ved hans side og ført alle synene fram for ham. Men også denne engelen avviser all tilbedelse, på samme måte som engelen vi hørte om i 19,10.

En kunne undre seg over at Johannes gjør det på ny, enda engelen tidligere hadde lært ham å se at det var galt. Men slik går det jo så ofte. Vi glemmer så lett de vinkene vi har fått. Og vi kan forstå at det mektige, gripende inntrykket disse synene gjorde på apostelen, i noen grad gjør gjentakelsen forklarlig.

Engelen føyer i v. 10–15 til en formaning om boken og innholdet i den. Johannes skulle «ikke sette segl for» ordene i boken, det vil si holde dem eller den åpenbaringen han hadde fått, hemmelig. Profeten Daniel fikk en motsatt befaling om den profetien han hadde fått. Han skulle «gjemme disse ordene og forsegle boken inntil endens tid» (Dan 12,4). Men at Johannes ikke skulle gjøre det, blir begrunnet med at «tiden er nær». Menigheten har straks bruk for lyset fra denne boken.

Så må det bli den enkeltes sak hvordan han stiller seg til ordet: om han vil fortsette i urett og uterlighet, eller som en av Herrens hellige gå fram på rettferdighetens og hellighetens vei (v. 11). Slik må det nå en gang fortsatt være på denne gamle jorden, der klinten og hveten gror sammen. Der kan det ofte se ut som om den enes vei like godt kan bestå som den andres, som om alt tilsynelatende går sin gang uforstyrret – det er meningen med v. 11.

Men (v. 12–15) regnskapsdagen kommer likevel, visst og snart. Herren kommer og gir enhver sin lønn, det står fast, for det er hans ord, han som er den første og den siste (v. 13). Saligheten skal bli nådelønnen for dem som lyder ham og søker renselse i Lammets blod. De skal få adgang til livets tre og gå gjennom perleportene inn i byen (v. 14).

Men å bli stengt ute fra herligheten er den visse straffen fra Herren for alle de urene. Her blir de sammenlignet med hundene, de urene dyrene (se Matt 7,6: «Gi ikke hundene det hellige»). Fem av urenhetens veier nevnes, og løgnerne («hver den som elsker og gjør løgn») slutter her igjen kjeden av de urene, slik som i 21,8.

Guds barn her på jorden kjemper for å komme fram på den hellige veien, mens verden så rolig fortsetter på sin vei, som om all tale om

dommedag ikke var noen ting. Da kan de ofte kjenne en trang til å få nettopp dette stadfestet på ny av Herren: «Se, jeg kommer snart!» Ja, det er visst og sant: «Venter han lenge, så kommer han visst», for å sette alt på sin rette plass. Derfor skal Herren ha takk også for at han her stadfester Åpenbaringens ord om sin gjenkomst. Under alle de forvirrede forholdene her på jorden vil vi bære vårt hjertesukk opp til ham med sangerens ord:

Som fugl som venter morgenskjær med lengsel,
slik sitter jeg i natten her i fengsel;
min Jesus vende snart all min elende
til liv og salighet foruten ende!

645. «Jeg kommer snart! Amen. Ja, kom, Herre Jesus!» (22,16–21)

Enda en gang stadfester Jesus innholdet i denne boken som sitt eget ord om menighetenes framtid (v. 16). Han kaller seg selv «Davids rot og ætt», den sanne Davids sønn som alle løftene peker fram mot. Som kongen i det lovede Davidsriket er han «den klare morgenstjerne», som varsler at evighetsdagen visst skal bryte fram. Hans ord er konge-ordet: Alt han lover, det skjer.

Men slik morgenstjernen vekker lengselen etter den kommende dagen, slik bor det også i Kristi brud en stadig lengsel etter at han skal komme, en lengsel som Guds Ånd virker. Jo mer bruden er fylt av Ånden, desto klarere vil forventningens toner klinge gjennom menigheten.

Guds Ånd, som bereder menigheten, lengter fram mot denne dagen. Og menigheten, som har fått hjertet sitt formet av Guds Ånd, stemmer i med Ånden i lengselen etter at Herren skal komme. «Kom!» lyder det fra «Ånden og bruden». Og hver den som har øre for Åndens toner, som gir gjenlyd i Guds menighet – «den som hører det» – skal stemme i med dette «Kom!».

Ved den levende forventningen etter Herren kan vi fremskynde hans dag (se 2 Pet 3,12) og berede hans vei. Hvem vil være med og gå brudgommen i møte? Bare dette trengs for å gå ham rett i møte: tørsten etter de levende vannkildene, og så den ydmyke villigheten til å ta imot livets vann for intet, som en nådegave av Jesu hånd. Det er

nådeveien, beredt ved vår store Herre og Konges første komme som synderes Frelser.

Ordet her i v. 17 – «Og den som tørster, han får komme! Og den som vil, han får ta livets vann for intet!» – er en gjenklang av det ordet Herren stod fram med ved sitt første komme, på den siste, den store dagen i løvhyttefesten (Joh 7,37): «Om noen tørster, han komme til meg og drikke!» Hver den som kom til Jesus og drakk av denne underfulle kilden, skal også erfare lengselen etter at Jesus skal komme med den evige herligheten for sitt folk.

Herren slutter (v. 18–19) med en alvorlig formaning om å bevare «de profetiske ordene i denne boken» uforfalsket. Den som legger noe til eller tar noe bort, faller inn under Guds dom. Han arver «plagene» som det er skrevet om i denne boken, og mister sin arvelodd i livets bok og i den hellige byen og i all den herligheten som denne boken har brakt bud om.[1] Dette gjelder selvsagt bare den som med vilje legger til eller tar bort. Det rammer ikke en feilaktig forståelse eller utleggelse som er kommet av menneskelig skrøpelighet eller kortsynthet.

Men denne trusselen fra Herren gjelder jo dypest sett all forfalskning av Guds ord. Derfor uttaler også apostelen Paulus i brevet til galaterne en forbannelse over hver den som forkynner evangeliet annerledes enn han hadde forkynt det for dem, om det så var han selv eller en engel. Og han gjentar dette ordet sitt (Gal 1,8–9). Herrens ord er hellig. Derfor lyder det et ve over hver den som våger å røre det med vanhellig hånd. Når vi nærmer oss Guds ord, gjelder det i sannhet å høre røsten: «Dra dine sko av føttene! For det stedet du står på, er hellig grunn» (2 Mos 3,5).

For tredje gang i dette kapitlet uttaler engelen i Herrens navn det løftet som er hovedsummen i boken: «Ja, jeg kommer snart!» Og Johannes føyer til sitt amen og sin bønn: «Ja kom, Herre Jesus!» (v. 20). Deretter slutter han med den vanlige apostoliske hilsenen til leserne (v. 21: «Vår Herre Jesu Kristi nåde være med dere alle!»).

Og enhver som drukket har
av den kilde dyp og klar,
skal i herlighetens land
bo ved selve elvens rand,

[1] NB: «hans del fra livets tre og fra den hellige byen».

hvor all gråt har fått sin slutt,
hvor all sjeletørst er slukt,
hvor Guds folk av livets vann
evig helse øse kan.

Etterord

Det er med takk til Gud i vår Herre Jesu navn at forfatteren av denne bibelforklaringen avslutter dette lange, men vakre og nåderike arbeidet. Årene som har gått mens vi har holdt på med dette arbeidet, har brakt oss Herrens store dag så mye nærmere. Og skulle vi som har fulgtes på denne vakre vandringen gjennom Bibelen vår, ikke oppleve at Herren kommer igjen i himmelens skyer, så kommer han likevel snart og kaller sine barn hjem til det paradiset der Herrens frelste i salig glede venter på at herlighetsriket skal opprettes.

Med Johannes vil vi svare på Herrens ord «Ja, jeg kommer snart!» med et jublende: «Amen, ja kom, Herre Jesus!» Men så lenge det er dag for oss her på jorden, vil vi arbeide i Herrens tjeneste. Måtte da også denne bibelforklaringen fortsatt få lov til å tjene, tjene Herrens navn til ære og hans menighet til gagn!

Gud være takk også for de vennene som trofast fulgte med på den herlige vandringen gjennom det gylne slottet – for det kan vi sammenligne Bibelen vår med – gjennom de mange salene, større eller mindre. Overalt var det rikdom å hente for hjertet i Bibelens gullgrube, Herrens navn til ære og pris. Så la oss slutte med å ønske hverandre det samme som Bibelen vår slutter med: Vår Herre Jesu Kristi nåde være med oss alle!

Så vil vi nå si hverandre farvel
og ønske: Guds fred over eder!
Guds fred med oss alle om morgen og kveld,
så mange som hjertelig beder,
at Kristus, Guds Sønn,
må være vår lønn,
når vi skal av verden utvandre!

Om Carl Asschenfeldt-Hansen

1856–1934

Carl Asschenfeldt-Hansen (1856–1934) ble født 28. juni 1856 i Bov ved Flensborg i Sønderjylland. Han var sønn av en prest og vokste opp i Højslev ved Skive. Han tok teologisk embetseksamen i København i 1879. Som ung huslærer på Refsnæs fikk han et åndelig gjennombrudd gjennom vennene i Indre Mission.

Han var prest på Lolland og i Sæby, og fra 1892 til 1896 reiste han som predikant for Indre Mission i Danmark. Senere var han sogneprest i Slemminge-Fjelde, i Nørre Nissum, der han også ledet seminaret, og til slutt i Gjern-Skannerup. Han hørte til kretsen rundt Vilhelm Beck og var en utpreget vekkelsespredikant, luthersk og bibeltro. Han satt i styret for Det Danske Missionsselskab, ledet Sømandsmissionen og redigerte flere misjonsblader.

Hovedverket hans er «Fra Guldgruben. En Bibelforklaring», en gjennomgang av hele Bibelen for vanlige bibellesere, skrevet alene i årene 1894–1905. Han ville, som han sa, «veksle de større sedlene i mindre mynt», det vil si gi menigheten det beste av bibelforklaringen i en enkel og varm form. Hver betraktning har et lesestykke og en utlegning som ofte ender i et salmevers. Verket ble trykt i mange opplag og var mye brukt også i Norge. Han døde i Langå 27. mars 1934.

Ordforklaringer

Jehova – Jehova er en gjengivelse av Guds eget navn i Det gamle testamente, som på hebraisk skrives med de fire konsonantene JHVH (יהוה). Navnet betyr «Han som er», slik Gud selv forklarte det for Moses: «Jeg er den jeg er» (2 Mos 3,14). Navnet sier ikke bare at Gud er til, men også hvem han er for sitt folk: den uforanderlige, som er trofast mot sine løfter. Det vanlige ordet for Gud, Elohim (אֱלֹהִים), peker på ham som Skaperen og den Allmektige, og patriarkene kjente ham som El Sjaddai, den Allmektige. Men under paktsnavnet Jehova ble han kjent da han oppfylte løftene og førte Israel ut av Egypt (2 Mos 6,2–3). Dette navnet klinger også med i ordene om «han som er og som var og som kommer» (Åp 1,4; 1,8). Av ærefrykt sluttet jødene å uttale gudsnavnet og leste i stedet Adonai, «Herre». Derfor gjengir norske bibler JHVH med «Herren». Formen «Jehova» er en blanding av konsonantene i JHVH og vokaltegnene fra Adonai. Vokalene i Adonai er a–o–a (i-en til slutt er konsonanten j, ikke en vokal). Vokaltegnene ble satt under bokstavene JHVH for å minne leseren om å si Adonai. Den første vokalen i Adonai er en svært kort a, fordi den står under en strupelyd (alef). Under J, som ikke er en strupelyd, blir den samme halvvokalen til en enda kortere e: J-e-H-o-V-a-H. Senere ble dette lest rett fram som ett ord, og siden den siste H-en er stum, ble det «Jehovah», på norsk «Jehova».